

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrząb na lata 2025- 2028 z perspektywą do roku 2032

Zamawiający:
Urząd Miejski w Jastrzębiu
Plac Niepodległości 5
26-502 Jastrząb

Wykonanie:
EKO – GEO GLOB Rafał
Modrzejewski
ul. Klonowa 30, 43-250 Pawłowice

SPIS SKRÓTÓW WYKORZYSTANYCH W DOKUMENCIE

B[a]P	benzo(a)piren
CEEB	Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków
D-P-S-I-R	model „siły naprawcze – presja – stan – wpływ – reakcja”
EOG	Fundusze norweskie i Europejskiego Obszaru Gospodarczego
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główne zbiorniki wód podziemnych
JST	jednostka samorządu terytorialnego
JCWP	jednolita część wód powierzchniowych
JCWpd	jednolita część wód podziemnych
LAeqD	poziom równoważny hałasu dla pory dziennej (godz. 6:00 – 22:00)
LAeqN	poziom równoważny hałasu dla pory nocnej (godz. 22:00 – 6:00)
LN	długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (rozumianych jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00)
LDWN	długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 18.00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18.00 do godz. 22.00) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00)
Mpzp	Miejsce plan zagospodarowania przestrzennego
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OZE	odnawialne źródła energii
PEM	pole elektromagnetyczne
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PM10	pył zawieszony o granulacji do 10 µm
PM2,5	pył zawieszony o granulacji do 2,5 µm
POP	Program ochrony powietrza
POŚ	Program ochrony środowiska

ppk	punkt pomiarowo-kontrolny
PSP	Państwowa Straż Pożarna
PSZOK	Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
SWOT	technika służąca do porządkowania i analizy informacji. Nazwa jest akronimem od angielskich słów określających cztery elementy składowe analizy (Strengths – silne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse, okazje i Threats – zagrożenia)
UE	Unia Europejska
URE	Urząd Regulacji Energetyki
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Spis treści

SPIS SKRÓTÓW WYKORZYSTANYCH W DOKUMENCIE	2
1. WSTĘP	8
1.1. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA.....	8
1.2. METODYKA OPRACOWANIA	8
1.3. STRUKTURA I ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU	8
1.4. UWARUNKOWANIA PRAWNE.....	9
1.5. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU	10
2. STRESZCZENIE W NIESPECJALISTYCZNYM DOSTĘPNYM JĘZYKU	11
3. OPIS OBSZARU OBJĘTEGO POŚ	13
3.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY JASTRZĄB	13
4. OCENA STANU ŚRODOWISKA GMINY JASTRZĄB W POSZCZEGÓLNYCH KOMPONENTACH	13
4.1. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA.....	13
4.1.1. KLIMAT	13
4.1.2. JAKOŚĆ POWIETRZA	13
4.1.3. PROGRAM OCHRONY POWIETRZA	20
4.1.4. „UCHWAŁA ANTYSMOGOWA”	22
4.1.5. ANALIZA SWOT	23
4.1.6. ZAGROŻENIA	23
4.2. KLIMAT AKUSTYCZNY	24
4.2.1. STAN WYJŚCIOWY	24
4.2.2. HAŁAS DROGOWY	26
4.2.3. HAŁAS PRZEMYSŁOWY	26
4.2.4. ANALIZA SWOT	26

4.2.5.	ZAGROŻENIA	26
4.3.	POLA ELEKTROMAGNETYCZNE.....	27
4.3.1.	STAN WYJŚCIOWY	27
4.3.2.	ANALIZA SWOT	28
4.3.3.	ZAGROŻENIA	28
4.4.	GOSPODAROWANIE WODAMI	29
4.4.1.	STAN WYJŚCIOWY	29
4.4.2.	WODY POWIERZCHNIOWE	29
4.4.3.	WODY PODZIEMNE	34
4.4.4.	ZAGROŻENIE POWODZIOWE	35
4.4.5.	ZAGROŻENIE SUSZĄ	35
4.4.6.	ANALIZA SWOT	39
4.4.7.	ZAGROŻENIA	39
4.5.	GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	40
4.5.1.	STAN WYJŚCIOWY	40
4.5.2.	ANALIZA SWOT	42
4.5.3.	ZAGROŻENIA	42
4.6.	ZASOBY GEOLOGICZNE.....	44
4.6.1.	BUDOWA GEOLOGICZNA	44
4.6.2.	ANALIZA SWOT	47
4.6.3.	ZAGROŻENIA	47
4.7.	GLEBY.....	48
4.7.1.	STAN WYJŚCIOWY	48
4.7.2.	ANALIZA SWOT	49

4.7.3.	ZAGROŻENIA	49
4.8.	GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	50
4.8.1.	STAN WYJŚCIOWY	50
4.8.2.	ANALIZA SWOT	54
4.8.3.	ZAGROŻENIA	55
4.9.	ZASOBY PRZYRODNICZE.....	57
4.9.1.	STAN WYJŚCIOWY	57
4.9.1.1.	OBSZARY CHRONIONE	57
4.9.2.	LASY.....	58
4.9.3.	ANALIZA SWOT	59
4.9.4.	ZAGROŻENIA	59
4.10.	ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI I NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA.....	61
4.10.1.	STAN WYJŚCIOWY	61
4.10.2.	ANALIZA SWOT	63
6.	CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	63
6.1.	CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE	63
6.1.1.	CELE, KIERUNKI ZADANIA INTERWENCJI.....	63
6.1.2.	HARMONOGRAM RZECZOWO - FINANSOWY	78
7.	SYSTEM REALIZACJI AKTUALIZACJI PROGRAMU AKTUALIZACJI OCHRONY ŚRODOWISKA	91
7.1.	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM.....	91
7.2.	MONITORING I KONTROLA REALIZACJI AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	91
7.3.	INTERESARIUSZE POŚ	94
7.4.	PRZEGLĄD ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA ZAŁOŻEŃ POŚ	95

7.4.1.	ŚRODKI ZAGRANICZNE, W TYM UNIJNE	95
7.4.2.	ŚRODKI NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ	95
7.4.3.	ŚRODKI WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ	96
SPIS TABEL		97
SPIS RYSUNKÓW		98
SPIS WYKRESÓW		98

1. WSTĘP

1.1. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Celem sporządzenia Programu Ochrony Środowiska jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zgodnie, z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych na szczeblu krajowym, wojewódzkim i powiatowym. POŚ powinny stanowić podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem i być spójne ze wszystkimi dokumentami dotyczącymi zagadnień ochrony środowiska na szczeblu danej JST.

Opracowanie oraz uchwalenie dokumentu przyczyni się do zrównoważonego rozwoju gminy Jastrzęb uwzględniając pierwszorzędnie kwestie związane z ochroną środowiska.

Niniejszy dokument zawiera analizę stanu środowiska naturalnego na terenie gminy, na podstawie której określono cele, kierunki i zadania wynikające z zagrożeń i problemów dla poszczególnych obszarów interwencji. Wskazano również źródła finansowania proponowanych działań oraz określono system realizacji Programu.

1.2. METODYKA OPRACOWANIA

Metodyka opracowania Programu polegała na:

- zebraniu materiałów źródłowych niezbędnych do opracowania Programu, na podstawie których dokonano oceny aktualnego stanu gminy,
- określeniu celów i kierunków wynikających ze zdiagnozowanych problemów i zagrożeń,
- sformułowaniu zadań oraz wskazaniu jednostek odpowiedzialnych za ich realizację z podziałem na zadania własne oraz zadania monitorowane,
- wskazaniu wskaźników monitorowania realizacji Programu,
- wskazaniu możliwych źródeł finansowania,
- opracowaniu systemu realizacji Programu.

Źródłem informacji, które wykorzystano do przygotowania Programu były m.in. dane pochodzące z dokumentów udostępnianych przez wyspecjalizowane jednostki zajmujące się ochroną środowiska, np. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Warszawie, dane statystyczne opracowywane przez Główny Urząd Statystyczny, dane pozyskane z Urzędu Miejskiego. Do opisu stanu środowiska wykorzystano najbardziej aktualne dostępne dane, w głównej mierze określające stan na rok 2024.

Program Ochrony Środowiska został opracowany w oparciu o „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” sporządzone przez Ministerstwo Środowiska.

Do opracowania dokumentu wykorzystano model D-P-S-I-R. Polega on na opisanu poszczególnych elementów oraz przedstawieniu jakie są przyczyny obecnego stanu środowiska, a także, jak środowisko wpływa m.in. na życie społeczne i gospodarcze.

1.3. STRUKTURA I ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032 podzielony jest na dwie części. Pierwsza z nich to ocena stanu środowiska, gdzie na podstawie analizy dostępnych materiałów źródłowych, danych statystycznych, wyników monitoringu poszczególnych komponentów środowiska oraz analizy sektorów działalności społeczno-gospodarczej gminy Jastrzęb, zidentyfikowano i podsumowano za pomocą analiz SWOT najważniejsze wyzwania w ramach polityki ochrony środowiska na najbliższe 4 lata.

Komponenty środowiska analizowane w przedmiotowej Aktualizacji POŚ:

- ochrona klimatu i jakość powietrza,
- klimat akustyczny,
- pola elektromagnetyczne,
- gospodarowanie wodami,
- gospodarka wodno-ściekowa,
- zasoby geologiczne,
- gleby,
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zasoby przyrodnicze,
- zagrożenia poważnymi awariami i nadzwyczajne zagrożenia środowiska.

Dla każdego ww. komponentu środowiska wskazano możliwe zagrożenia oraz kierunki działań w celu poprawy jakości środowiska. Odniesiono się także do kwestii zmian klimatu i adaptacji do zmian klimatu.

Druga część opracowania przedstawia cele i wskaźniki ich realizacji, kierunki interwencji oraz zadania i źródła ich finansowania, a także zasady wdrażania i monitoringu realizacji przedmiotowego opracowania.

Zaplanowane w niniejszym dokumencie zadania do realizacji na lata 2025-2028 to:

- **zadania własne (W)**, które stanowią kontynuację prowadzonej do tej pory skutecznej polityki ekologicznej gminy Jastrzęb, poprzez kontynuację założonych wcześniej celów lub wynikają z nowych celów wyznaczonych władzom gminy m.in. przez zapisy aktualnych dokumentów strategicznych i programowych wyższego szczebla;
- **zadania monitorowane (M)**, które zostały zaplanowane do realizacji na terenie gminy Jastrzęb przez inne organy administracji publicznej działające na terenie gminy oraz podmioty prywatne, w ramach własnych polityk ochrony środowiska i uwzględnione w niniejszym dokumencie, gdyż wspierają realizację wyznaczonych w nim celów środowiskowych.

Zarówno zadania własne, jak i monitorowane, mogą być zadaniami ciągłymi, co oznacza, że są realizowane na bieżąco lub też cyklicznie (np. co roku). Mogą być również zadaniami jednorazowymi, jakimi najczęściej są zadania inwestycyjne, mające z góry określony termin i koszty realizacji. Charakter danego zadania został określony w jego charakterystyce.

Niniejszy dokument ma formułę otwartą co oznacza, że jest cyklicznie monitorowany i aktualizowany. Należy jednakże podkreślić, iż program ochrony środowiska nie jest aktem prawa miejscowego, zatem zaplanowane w nim zadania nie są obligatoryjnie wymagane do realizacji, a wyznaczone cele i kierunki działań powinny być traktowane jako wytyczne do określania zadań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych na kolejne lata. Ponadto harmonogram finansowy realizacji poszczególnych działań zawiera planowane koszty ich realizacji, co nie jest jednoznaczne z ich zabezpieczeniem finansowym i podlega modyfikacji

1.4. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Opracowany dokument jest zgodny z obowiązującymi przepisami prawnymi w zakresie ochrony środowiska. Podstawę prawną sporządzenia niniejszego opracowania stanowią art. wymienione poniżej ustawy oraz akty wykonawcze tych ustaw:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2025 poz. 647, ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112),

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478),
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. 2025 poz. 567, ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz.U. 2024 poz. 82),
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. 2024 poz. 757),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1290),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1587, ze zm.),
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. 2025 poz. 733, ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j.-Dz. U. z 2024 r. poz. 1130),
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (t.j. Dz.U. 2020 poz. 2187, ze zm.),
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (t.j. Dz.U. 2024 poz. 927, ze zm.),
- Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz.U. 2024 poz. 425, ze zm.),
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (t.j. Dz.U. 2023 poz. 122, ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, a w szczególności art. 69 (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1270, ze zm.),
- Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o krajowym systemie ek zarządzania i audytu (EMAS) (tj. Dz.U. 2022 poz. 2013, ze zm.),
- Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych (t.j.-Dz. U. z 2024 r. poz. 1289),
- Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków (Dz. U. z 2024 r. poz. 1446 z późn. zm.).

1.5. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032 został opracowany w oparciu o założenia wynikające z dokumentów strategicznych i programowych wyższego rzędu na szczeblu gminnym, powiatowym, wojewódzkim i krajowym, w szczególności z następującymi dokumentami:

- strategicznymi:
 - Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
 - Strategią zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030,
 - Strategią Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku,
 - Strategią rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022,
 - Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030,
 - Polityką energetyczną Polski do 2040 roku,
- sektorowymi:
 - Krajowym Planem Odbudowy i Zwiększania Odporności,
 - Krajowym Programem Ochrony Powietrza do 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
 - Narodowym Programem Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej,
 - Krajowym programem oczyszczania ścieków komunalnych,
 - Strategicznym planem adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
 - Krajowym planem gospodarki odpadami 2022,

- Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032,
- programowymi:
 - Programem ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego do 2030 r.,
 - Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+,
 - Planem gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2030,
 - Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Szydłowieckiego na lata 2023–2027 z perspektywą do roku 2031,
 - Programem ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu,
 - Uchwałą antysmogową dla województwa mazowieckiego,
 - Strategią Rozwoju Gminy Jastrzęb do 2030 roku.

Ochrona środowiska jest przedmiotem planów, programów i strategii na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Najważniejsze cele i kierunki interwencji w zakresie problemów środowiskowych, wymienionych wyżej dokumentów, przedstawiają poniższe podrozdziały.

2. STRESZCZENIE W NIESPECJALISTYCZNYM DOSTĘPNYM JĘZYKU

Program Ochrony Środowiska ma na celu realizację krajowej polityki ochrony środowiska na szczeblu lokalnym, zgodnie z dokumentami strategicznymi i programowymi wyższego rzędu (na szczeblu regionalnym, krajowym i unijnym).

W Programie uwzględniono wymogi „Wytucznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, w szczególności w zakresie problematyki nasilających się zmian klimatycznych oraz wyznaczania kierunków adaptacji do zmian klimatu.

Program zawiera część diagnostyczną, przedstawiającą aktualny stan jakości środowiska (najczęściej w odniesieniu do roku 2024) oraz część programową, w której wyznaczono działania do realizacji dla najbliższe lata (działania własne Urzędu Miejskiego oraz działania monitorowane).

Ocena stanu środowiska na terenie gminy Jastrzęb została wykonana na oparciu o analizę 10 komponentów środowiska: ochrony klimatu i jakości powietrza, klimatu akustycznego, pól elektromagnetycznych, gospodarki wodami, gospodarki wodno – ściekowej, zasobów geologicznych, gleb, gospodarki odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów, zasobów przyrodniczych, zagrożeniami poważnymi awariami i nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska. Opis każdego z komponentów składa się z analizy stanu aktualnego środowiska, identyfikacji problemów i zagrożeń oraz szans, które występują w danym obszarze, wyznaczeniu kierunków działań zmierzających do poprawy stanu danego komponentu. W każdym komponentcie odniesiono się także do kwestii adaptacji do zmian klimatu.

- Na terenie gminy Jastrzęb w ostatnich latach zaobserwowano poprawę jakości powietrza. W roku 2024 nie odnotowano przekroczeń średniorocznych stężeń benzo(a)pirenu.
- Głównym źródłem hałasu na terenie gminy jest hałas drogowy związany z ruchem samochodów głównie po drodze ekspresowej, drogach wojewódzkich jak i powiatowych. W ostatnich latach nie prowadzono badań oddziaływania hałasu bezpośrednio na terenie gminy. Zaproponowane działania będą związane przede wszystkim z poprawą stanu dróg oraz rozwojem transportu alternatywnego. Na terenie gminy nie funkcjonuje infrastruktura elektromobilności.
- W zakresie pól elektromagnetycznych nie występują przekroczenia wartości dopuszczalnych. Na terenie gminy znajduje się punkt pomiarowy w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W tym obszarze zalecane jest jedynie regularne monitorowanie jego poziomów, aby reagować na ewentualne przekroczenia w przyszłości.

- Obszar gminy położony jest głównie w zlewni rzeki Radomki – lewego dopływu Wisły, natomiast niewielki obszar (część południowa gminy – rejon wsi Gąsawy Rządowe i Gąsawy Rządowe Niwy) należy do zlewni rzeki Iłżanki. Część zlewni rzeki Iłżanki położona na granicy z gminą Mirów, stanowi jej obszar źródłiskowy – występujące tu źródła dają początek rzece Iłżance i ciekowi Gajnik uchodzącemu do Iłżanki poza granicami gminy. Stan wód powierzchniowych na terenie gminy oceniono jako zły.
- Gmina Jastrzęb położona jest w obrębie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GWZP) nr 412 Zbiornik Goszczewice-Szydłowiec, nr 413 Zbiornik Goszczewice-Szydłowiec oraz nr 420 Zbiornik Wierzbica-Ostrowiec. Ponadto Gmina Jastrzęb znajduje się na terenie jednolitej części wód podziemnych nr 86. W ostatnich latach na terenie gminy nie prowadzono badań jakości wód podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W poniższej tabeli zaprezentowano wyniki badań monitoringowych z punktu znajdującego się najbliżej gminy. Stan wód oceniono jako umiarkowany.
- W zakresie gospodarki ściekowej wciąż dominują indywidualne systemy odprowadzania nieczystości – zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków. Choć liczba tych ostatnich systematycznie rośnie, nadal nie kompensuje braku zbiorczej kanalizacji sanitarnej i gminnej oczyszczalni ścieków. Działania gminy w perspektywie najbliższych lat powinny będą koncentrować się na rozbudowie sieci kanalizacyjnej i budowie oczyszczalni ścieków w miejscowości Jastrzęb, modernizacji istniejącej infrastruktury wodociągowej, ograniczeniu strat wody oraz wspieraniu instalacji przydomowych oczyszczalni. Kluczowe znaczenie będzie miało pozyskanie środków zewnętrznych na inwestycje oraz wdrażanie nowoczesnych, przyjaznych środowisku technologii.
- Gmina Jastrzęb posiada stosunkowo bogate zasoby surowców mineralnych, w tym piasków, żwirów oraz kamieni łamanych i blocznych. Złoża te występują m.in. w miejscowościach Gąsawy Rządowe, Gąsawy Plebańskie, Śmiłów, Lipienice i Jastrzęb. Część złóż jest zagospodarowana i eksploatowana okresowo, inne zostały rozpoznane szczegółowo lub mają zaniechaną eksploatację. Największe znaczenie gospodarcze mają złoża piasków i żwirów w Gąsawach Rządowych oraz kamieni łamanych w Śmiłowie. Zasoby surowców mineralnych stanowią istotny potencjał gospodarczy gminy, jednak ich eksploatacja wymaga zrównoważonego podejścia z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i ograniczenia wpływu działalności wydobywczej na środowisko przyrodnicze.
- W latach 2022–2024 gospodarka odpadami w gminie Jastrzęb charakteryzowała się umiarkowaną zmiennością ilości wytwarzanych i odbieranych odpadów komunalnych, przy jednoczesnej poprawie efektywności selektywnej zbiórki. Łączna masa odpadów odbieranych w ramach systemu gminnego wahała się od 846,84 Mg w roku 2023 do 1074,25 Mg w roku 2022. Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany przy ul. Zacisznej 17 w Jastrzębiu. W 2024 r. gmina osiągnęła 44,01% poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu, a więc niemal w pełni zrealizowała wymagany ustawowo próg 45%. Osiągnięty poziom ograniczenia składowania odpadów biodegradowalnych wyniósł 15,74%, co oznacza, że gmina spełnia krajowe i unijne wymogi w tym zakresie (maksymalnie 35% w stosunku do roku 1995). Szczególnym elementem systemu gospodarki odpadami pozostaje postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest. Na terenie gminy zinwentaryzowano łącznie 5 265,73 Mg wyrobów azbestowych, z czego unieszkodliwiono 1 153,66 Mg (ok. 22% całości). Nadal do usunięcia pozostaje 4 112,07 Mg azbestu, w tym 4 100,66 Mg należących do osób fizycznych.
- W zakresie zasobów przyrodniczych program ochrony środowiska zakłada ochronę cennych obszarów na terenie gminy oraz tworzenie nowych obszarów chronionych, pielęgnację terenów zielonych czy rozwój niebiesko – zielonej infrastruktury. Gmina charakteryzuje się niskim poziomem lesistości oraz niewielkim udziałem obszarów chronionych.
- Ostatnim obszarem interwencji były zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi. Działania w tym obszarze skupiają się na monitorowaniu zakładów przemysłowych, a także na usuwaniu skutków ewentualnych zdarzeń. W analizowanych latach (2021-2024) na terenie gminy nie odnotowano wystąpienia awarii przemysłowych.

3. OPIS OBSZARU OBJĘTEGO POŚ

3.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY JASTRZĄB

Gmina Jastrząb położona jest w południowej części województwa mazowieckiego. Sąsiaduje z gminami:

- od zachodu z gminą Szydłowiec,
- od wschodu z gminą Mirów,
- od północy z Gminą Orońsko oraz
- od wschodu z gminą Wierzbica
- od południa z gminą Skarżysko-Kościelne.

4. OCENA STANU ŚRODOWISKA GMINY JASTRZĄB W POSZCZEGÓLNYCH KOMPONENTACH

4.1. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA

4.1.1. KLIMAT

Warunki klimatyczne gminy Jastrząb determinowane są głównie przez dwa czynniki: geograficzny, wynikający z lokalizacji obszaru opracowania w Środkowej Europie oraz czynnik cyrkulacyjny, związany z ruchami morskich i kontynentalnych oraz arktycznych i zwrotnikowych mas powietrza.

Ze względu na usytuowanie w regionie przejściowym pomiędzy wyżynami i nizinami, obszar gminy Jastrząb cechuje się znacznym zróżnicowaniem bioklimatycznym, na które wpływają głównie wysokość nad poziomem morza, położenie, rzeźba i ekspozycja terenu, bilans energetyczny oraz cyrkulacja powietrza.

W gminie Jastrząb przeważają słabe wiatry zachodnie, nieprzekraczające 5 m/s. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7,5 – 8,0°C. Średnia roczna suma opadów atmosferycznych wynosi około 500 - 650 mm, największa ilość opadów przypada na miesiąc lipiec, a średnia roczna wilgotność względna wynosi 80%. Okres wegetacyjny trwa około 210-217 dni w roku, a pokrywa śnieżna utrzymuje się przez 50 - 60 dni rocznie.

4.1.2. JAKOŚĆ POWIETRZA

Na terenie gminy Jastrząb występują trzy rodzaje źródeł emisji substancji do powietrza:

- punktowe (itd. kominy kotłowni),
- liniowe (itd. drogi),
- powierzchniowe (tzw. rozproszone, itd. paleniska domowe, niewielkie zakłady przemysłowe).

Największy wpływ na poziom poszczególnych substancji w powietrzu atmosferycznym ma emisja powierzchniowa ze źródeł bytowo - komunalnych. Mniejszy udział ma emisja liniowa ze źródeł komunikacyjnych, a marginalna - ze źródeł przemysłowych. Dodatkowym źródłem zanieczyszczenia powietrza pyłem jest emisja wtórna - itd. unos pyłu z powierzchni terenu, dróg, dachów, pól uprawnych itd. Jednym z największych źródeł zanieczyszczenia powietrza na terenie Gminy jest tzw. niska emisja, czyli emisja pochodząca ze źródeł o wysokości nie przekraczającej kilku - kilkunastu metrów wysokości. Zjawisko to występuje przede wszystkim na terenach zwartej zabudowy, gdzie nie ma możliwości przewietrzania. Występowaniu niskiej emisji sprzyjają:

- polski klimat (niskie temperatury w sezonie jesienno - zimowym i konieczność wytwarzania ciepła do ogrzania domów),
- obecność przestarzałych źródeł ciepła, o niskiej efektywności energetycznej, opalanych węglem niskiej jakości,
- niskie parametry energetyczne starych budynków mieszkalnych,
- niewystarczający stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- spalanie odpadów w piecach domowych.

Stężenia zanieczyszczeń powietrza charakteryzuje zmienność sezonowa, związana z warunkami klimatycznymi. Na podwyższenie stężeń większości zanieczyszczeń wpływają niska temperatura, znikome opady atmosferyczne oraz słaby wiatr. Zużycie paliw jest maksymalne w czasie jesiennym i zimowym, stąd też zdecydowanie większe jest zasiarczenie atmosfery w tym okresie. Zmienność sezonową wykazuje dwutlenek siarki, pył zawieszony i tlenki azotu. Wartości stężeń w miesiącach zimnych są wyższe niż w miesiącach ciepłych.

Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków

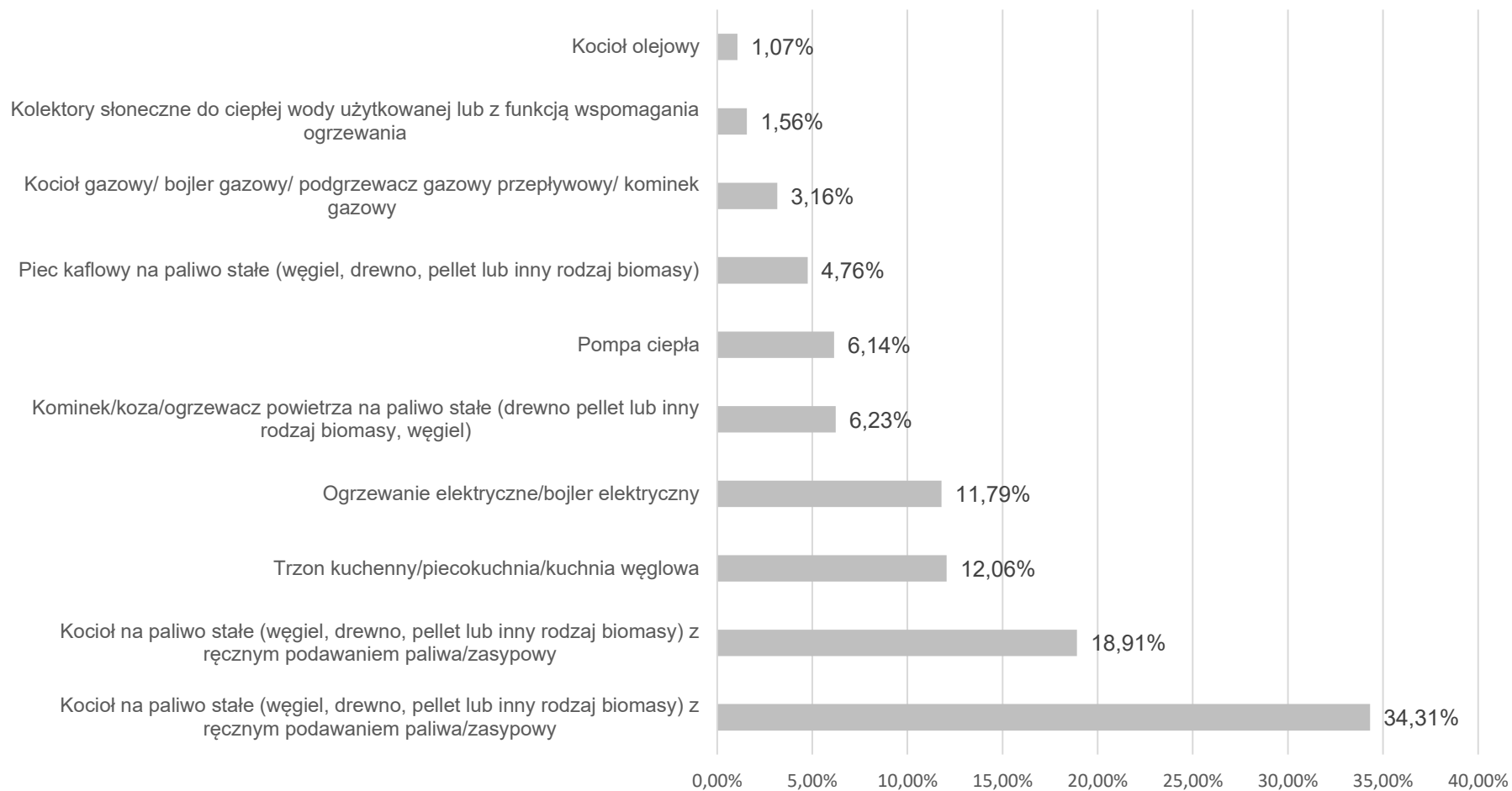
Od 1 lipca 2021 r. został uruchomiony system Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB), który ma stanowić bazę informacji o źródłach ogrzewania budynków w Polsce. System ten został utworzony przez Główny Urząd Nadzoru Budowlanego. Ma za zadanie wspierać działania w wymianie kopciuchów, a tym samym walkę ze smogiem. W ewidencji mają znaleźć się informacje dotyczące domów mieszkalnych (Deklaracja A) oraz lokali usługowych i budynków publicznych (Deklaracja B). W deklaracji właściciel/zarządca domu ma obowiązek zgłosić wszystkie źródła ogrzewania – ich liczbę i rodzaj oraz podać informacje o ich przeznaczeniu i wykorzystywanych w nich paliwach. Deklaracje można składać elektronicznie (przez profil zaufany) lub w wersji papierowej składanej w siedzibie Urząd Miejski w Jastrzębiu.

Zgodnie z danymi CEEB na terenie gminy zlokalizowanych jest 2247 źródeł ciepła.

Tabela 1. Rodzaje źródeł ciepła na terenie gminy Jastrzęb

L.p.	Rodzaj źródła ciepła	Liczba [szt.]
1	Kocioł na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z ręcznym podawaniem paliwa/zasypowy	771
2	Kocioł na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z automatycznym podawaniem paliwa/z podajnikiem	425
3	Trzon kuchenny/piecokuchnia/kuchnia węglowa	271
4	Ogrzewanie elektryczne/bojler elektryczny	265
5	Kominek/koza/ogrzewacz powietrza na paliwo stałe (drewno pellet lub inny rodzaj biomasy, węgiel)	140
6	Pompa ciepła	138
7	Piec kaflowy na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy)	107
8	Kocioł gazowy/ bojler gazowy/ podgrzewacz gazowy przepływowy/ kominek gazowy	71
9	Kolektory słoneczne do ciepłej wody użytkowanej lub z funkcją wspomaganie ogrzewania	35
10	Kocioł olejowy	24

Źródło: CEEB.

Wykres 1. Procentowe zestawienie źródeł ciepła na terenie gminy Jastrzęb

Źródło: CEEB.

Największą grupę stanowią urządzenia poniżej klasy 3 lub takie, dla których brak informacji – jest ich 705, co oznacza, że odpowiadają za około 60,8% wszystkich źródeł. Kotły klasy 3, w liczbie 160 sztuk, stanowią około 13,8% zasobu. Kotły klasy 4 to 71 sztuk, czyli 6,1% całości. Kotły klasy 5 reprezentowane są przez 217 sztuk, co daje 18,7% wszystkich urządzeń. Najmniejszy udział mają kotły spełniające wymagania Ekoprojektu – jest ich 7, czyli około 0,6%.

Tabela 2. Rodzaje kotłów węglowych na terenie gminy Jastrzęb

Klasa kotła	Liczba [szt.]
Poniżej klasy 3 lub brak informacji	705
Klasa 3	160
Klasa 4	71
Klasa 5	217
Ekoprojekt	7

Źródło: CEEB.

Program Czyste Powietrze

Od 2018 roku funkcjonuje program „Czyste Powietrze”. To kompleksowy program, którego celem jest zmniejszenie lub uniknięcie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery w wyniku spalania paliw stałych. Beneficjenci to osoby fizyczne, będące właścicielami /współwłaścicielami budynków mieszkalnych jednorodzinnych lub wydzielonych w budynkach jednorodzinnych lokali mieszkalnych z wyodrębnioną księgą wieczystą.

Dotacje w województwie realizowane są za pośrednictwem i przy udziale środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. Program przewiduje dofinansowanie m.in. na:

- demontaż nieefektywnego źródła ciepła na paliwo stałe oraz zakup i montaż innego źródła ciepła,
- zakup i montaż pompy ciepła typu powietrze-woda albo gruntowej pompy ciepła do celów ogrzewania lub ogrzewania i cwu,
- demontaż oraz zakup i montaż nowej instalacji centralnego ogrzewania lub cwu (w tym kolektorów słonecznych),
- zakup i montaż mikroinstalacji fotowoltaicznej,
- zakup i montaż wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła,
- zakup i montaż ocieplenia przegród budowlanych, okien, drzwi zewnętrznych, drzwi/bram garażowych (zawiera również demontaż),
- dokumentacja dotycząca powyższego zakresu: audyt energetyczny (pod warunkiem wykonania ocieplenia przegród budowlanych), dokumentacja projektowa, ekspertyzy.

Od 1 stycznia 2027 wszystkie kotły na paliwa stałe, piece oraz kominki muszą spełniać wymagania 5 klasy. Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej www.czystepowietrze.gov.pl.

Ocena jakości powietrza na terenie gminy Jastrzęb na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim

Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. Zgodnie z art. 87 ustawy - Prawo ochrony środowiska obecnie dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Oceny jakości powietrza pod kątem ochrony zdrowia ludzi w województwie mazowieckim wykonywane są dla 3 stref.

Tabela 3. Zestawienie stref w województwie mazowieckim w 2024 roku

Lp.	Kod strefy	Nazwa strefy	Typ strefy	Powierzchnia strefy [km ²]	Liczba mieszkańców strefy	Klasyfikacja wg kryteriów dot. ochrony zdrowia ludzi [tak/nie]	Klasyfikacja wg kryteriów dot. ochrony roślin [tak/nie]
1	PL1401	aglomeracja warszawska	aglomeracja	517	1 861 599	tak	nie
2	PL1402	miasto Płock	miasto	88	111 190	tak	nie
3	PL1403	miasto Radom	miasto	112	196 005	tak	nie
4	PL1404	strefa mazowiecka	reszta województwa	34 842	3 341 733	tak	tak

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w Województwie Mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2024.

Klasyfikacja stref

Ocenę jakości powietrza i obserwację zmian dokonano w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w strefach, które sklasyfikowano na podstawie poziomów substancji w powietrzu oraz poziomów dopuszczalnych z dozwolonymi przypadkami przekroczeń, poziomów docelowych oraz poziomów celów długoterminowych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin, określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2021 r., poz. 845). Zgodnie z definicjami zawartymi w dyrektywie 2008/50/WE:

- **poziom dopuszczalny** oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany,
- **poziom docelowy** oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty tam, gdzie to możliwe w określonym czasie,
- **poziom celu długoterminowego** oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

Tabela 4. Klasyfikacja stref zanieczyszczeń powietrza

Poziom stężenie	Zanieczyszczenie	Klasa strefy	Wymagane działania
W przypadku, gdy dla zanieczyszczenia określony jest poziom dopuszczalny			
nie przekracza poziomu dopuszczalnego	ochrona zdrowia ludzi: dwutlenek siarki SO ₂ , dwutlenek azotu NO ₂ , tlenek węgla CO, benzen C ₆ H ₆ , pył PM ₁₀ , pył PM _{2.5} ołów Pb (zawartość w PM ₁₀)	A	-utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz dążenie do utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem;
powyżej poziomu dopuszczalnego	ochrona roślin: dwutlenek siarki SO ₂ tlenki azotu NO _x -	C	- określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych; - opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu; - kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych.
W przypadku, gdy dla zanieczyszczenia określony jest poziom docelowy			
nie przekracza poziomu docelowego	ochrona zdrowia ludzi i ochrona roślin ozon O ₃	A	- utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu docelowego;
powyżej poziomu docelowego	ochrona zdrowia ludzi arsen As (zawartość w PM ₁₀), kadm Cd (zawartość w PM ₁₀), nikiel Ni (zawartość w PM ₁₀), benzo(a)piren B(a)P (zawartość w PM ₁₀)	C	- dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego substancji w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych; - określenie obszarów przekroczeń poziomów docelowych; - opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza, w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów docelowych w powietrzu.
W przypadku, gdy dla ozonu określony jest poziom celu długoterminowego			
poniżej poziomu celu długoterminowego	ochrona zdrowia ludzi i ochrona roślin	D1	- utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu celu długoterminowego;

Poziom stężenie	Zanieczyszczenie	Klasa strefy	Wymagane działania
powyżej poziomu celu długoterminowego	ozon O ₃	D2	- dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego

Źródło: https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/content/measuring_air_assessment_rating_info

Wyniki klasyfikacji jakości powietrza wynikające z *Rocznej oceny jakości powietrza w Województwie Mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2024* z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzkiego dla strefy mazowieckiej, do której należy gmina Jastrząb przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 5. Wynikowe klasy dla strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2024 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej											
Strefa mazowiecka	SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	O ₃ ¹	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2.5 ₂
	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2,

2) Dla pyłu zawieszonego PM2,5 – poziom dopuszczalny I faza, strefy uzyskała klasę A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w Województwie Mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2024.

Wynik oceny strefy mazowieckiej wskazuje, że dotrzymane są poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe substancji w powietrzu (klasa A) ustanowione ze względu na ochronę zdrowia dla następujących zanieczyszczeń:

- dwutlenku siarki,
- dwutlenku azotu,
- ołowiu,
- benzeny,
- tlenku węgla,
- arsenu,
- kadmu,
- niklu,
- ozonu,
- PM10,
- PM2.5.

Roczna ocena jakości powietrza dla strefy mazowieckiej wskazała, iż przekroczony został:

- docelowy poziom dla benzo(a)pirenu.

Bezpośrednio na terenie gminy Jastrząb nie odnotowano przekroczeń stężeń niebezpiecznych substancji.

4.1.3. PROGRAM OCHRONY POWIETRZA

POP dla Mazowsza został przyjęty uchwałą nr 115/20 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 8 września 2020 r., a następnie zaktualizowany przez uchwałę nr 204/23 z dnia 21 listopada 2023 r.

Działania gminy Jastrząb w zakresie realizacji Programu Ochrony Powietrza dla województwa mazowieckiego koncentrują się na ograniczaniu emisji zanieczyszczeń do atmosfery, w szczególności tzw. niskiej emisji pochodzącej z sektora komunalno-bytowego. Gmina, zgodnie z założeniami programu, podejmuje działania naprawcze mające na celu poprawę jakości powietrza oraz dostosowanie do wymogów uchwały antysmogowej dla Mazowsza. Priorytetem jest sukcesywna wymiana przestarzałych źródeł ciepła, ograniczenie spalania paliw stałych niskiej jakości oraz wspieranie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i technologii niskoemisyjnych.

Równocześnie w gminie planuje się kontynuację działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców, promujących ekologiczne postawy i racjonalne korzystanie z energii. Działania te obejmują także rozwój programów termomodernizacyjnych, współpracę z instytucjami finansującymi inwestycje ekologiczne oraz wprowadzenie procedur reagowania w sytuacjach przekroczeń dopuszczalnych norm jakości powietrza. Dzięki konsekwentnej realizacji zapisów POP, gmina Jastrząb dąży do stopniowej redukcji emisji pyłów zawieszonych, benzo(a)pirenu i dwutlenku węgla, a tym samym – do poprawy warunków życia mieszkańców i stanu środowiska lokalnego.

Tabela 6. Działania naprawcze w zakresie ochrony powietrza dla gminy Jastrząb (zgodnie z POP woj. mazowieckiego)

Cel działania	Opis i zakres działań	Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny / współpracujący	Oczekiwane efekty ekologiczne
1. Ograniczenie niskiej emisji z sektora komunalno-bytowego	• Inwentaryzacja wszystkich źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej. • Wymiana nieefektywnych kotłów na paliwa stałe na urządzenia niskoemisyjne (gazowe, elektryczne, pompy ciepła, biomasę). • Realizacja i promocja programów dotacyjnych („Czyste Powietrze”, „Stop Smog”). • Kontrole gospodarstw w zakresie przestrzegania uchwały antysmogowej i jakości paliw.	2025–2031 (działanie ciągłe)	Gmina Jastrząb, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Woj. Mazowieckiego, WIOŚ	Redukcja emisji pyłów PM10 i PM2.5, poprawa jakości powietrza, zmniejszenie zużycia paliw stałych.

Cel działania	Opis i zakres działań	Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny / współpracujący	Oczekiwane efekty ekologiczne
2. Działania edukacyjne i informacyjne	- Organizacja kampanii informacyjnych nt. skutków spalania odpadów, zasad selektywnej zbiórki i niskiej emisji. - Promowanie odnawialnych źródeł energii i termomodernizacji budynków. - Edukacja ekologiczna w szkołach i poprzez lokalne media. - Utworzenie zakładki „Czyste powietrze” na stronie gminy.	2025–2031 (działanie ciągłe)	Gmina Jastrzęb, jednostki oświatowe, OSP, organizacje społeczne	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, większe zaangażowanie w działania ograniczające emisję zanieczyszczeń.
3. Plan działań krótkoterminowych (PDK)	- Opracowanie lokalnego planu reagowania na przekroczenia poziomów zanieczyszczeń. - Bieżące informowanie mieszkańców o ryzyku wystąpienia epizodów smogowych (tablice, SMS, Internet). - Czasowe ograniczenie spalania biomasy i prac budowlanych w okresach alarmowych.	Do 2026 r.	Gmina Jastrzęb, WIOŚ, Starostwo Powiatowe w Szydłowcu	Skrócenie czasu trwania epizodów smogowych, ograniczenie narażenia ludności na wysokie stężenia pyłów.
4. Termomodernizacja budynków	- Termomodernizacja obiektów publicznych (szkoły, urząd gminy, ośrodki zdrowia). - Wspieranie mieszkańców w uzyskiwaniu dofinansowań na modernizację energetyczną budynków. - Wymiana stolarki,	2025–2030	Gmina Jastrzęb, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski, NFOŚiGW	Zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną, ograniczenie emisji CO ₂ i pyłów zawieszonych.

Cel działania	Opis i zakres działań	Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny / współpracujący	Oczekiwane efekty ekologiczne
	ocieplenie ścian, modernizacja systemów grzewczych.			
5. Monitorowanie i sprawozdawczość	• Coroczne raportowanie postępu działań naprawczych do Urzędu Marszałkowskiego. • Aktualizacja inwentaryzacji źródeł emisji i bazy danych palenisk. • Współpraca z WIOŚ w zakresie pomiarów i modelowania jakości powietrza.	Corocznie (2025–2031)	Gmina Jastrząb, WIOŚ, Urząd Marszałkowski	Stale monitorowanie jakości powietrza i skuteczności działań naprawczych, możliwość bieżącej korekty strategii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie POP.

4.1.4. „UCHWAŁA ANTYSMOGOWA”

Uchwała nr 162/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego (z dnia 24 października 2017 r.) wraz z jej zmianą - Uchwała nr 59/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego (z dnia 26 kwietnia 2022 r.).

Uchwała wprowadza zakazy i ograniczenia w zakresie stosowania paliw stałych, w tym całkowity zakaz spalania mułów, flotokoncentratów, węgla brunatnego, węgla kamiennego o uziarnieniu 0–3 mm oraz biomasy o wilgotności powyżej 20%. Od 11 listopada 2017 r. wszystkie nowo instalowane urządzenia grzewcze na paliwa stałe muszą spełniać wymagania ekoprojektu (EcoDesign). Dla źródeł ciepła eksploatowanych przed wejściem w życie uchwały określono harmonogram ich wymiany – kotły bezklasowe powinny zostać zlikwidowane do końca 2022 r., a urządzenia klasy 3 i 4 mogą być użytkowane nie dłużej niż do 2027 r.

Nowelizacja uchwały z 2022 r. wprowadziła dodatkowe ograniczenia, m.in. zakaz stosowania węgla kamiennego od 1 października 2023 r. na obszarze m.st. Warszawy oraz od 1 stycznia 2028 r. w gminach ościennych. Wskazano także, że w nowo projektowanych budynkach, które mają możliwość przyłączenia do sieci ciepłowniczej, nie będzie dopuszczalne instalowanie kotłów na paliwa stałe jako podstawowego źródła ogrzewania.

W kontekście gminy Jastrząb uchwała antysmogowa stanowi kluczowy instrument realizacji polityki ekologicznej i zobowiązuje samorząd do prowadzenia działań zmierzających do likwidacji przestarzałych źródeł ciepła, promowania instalacji niskoemisyjnych oraz wspierania mieszkańców w pozyskiwaniu dofinansowań na wymianę kotłów. Jej wdrożenie przyczyni się do znaczącej poprawy jakości powietrza, redukcji emisji pyłów PM10 i PM2.5 oraz poprawy warunków życia mieszkańców gminy.

4.1.5. ANALIZA SWOT

OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Działania inwestycyjne podejmowane przez Samorząd Gminny na rzecz poprawy jakości powietrza podejmowane od wielu lat - Prowadzona działalność edukacyjna i kontrolna	- Niewielki udział OZE w bilansie energetycznym gminy - Znaczna liczba budynków wymagających podjęcia działań termomodernizacyjnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Uruchomienie centralnej ewidencji emisyjności budynków, co wpłynie na realną wiedzę o niskiej emisji - Możliwość wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowania m.in. program czyste powietrze, program Ciepłe Mieszkanie - Rozwój elektromobilności oraz niskoemisyjnych form transportu (rowerowego, kolejowego, zbiorowego) wpływając na ograniczenie emisji liniowej - Zwiększenie wykorzystania OZE, zarówno przez podmioty publiczne, jak i prywatne	- Wzrastające koszty inwestycyjne i eksploatacyjne technologii niskoemisyjnych mogące prowadzić do ubóstwa energetycznego - Niepewna sytuacja geopolityczna związana z dostępnością paliw, wpływająca na odsunięcie na dalszy plan kwestii związanych z ochroną powietrza - Prognozowany dalszy wzrost użytkowania pojazdów silnikowych w transporcie - Napływ zanieczyszczeń z obszarów ościennych

4.1.6. ZAGROŻENIA

Głównymi zagrożeniami wpływającymi na jakość powietrza na terenie gminy są:

- brak prowadzonych prac termomodernizacyjnych oraz niska sprawność instalacji grzewczych w gospodarstwach domowych,
- niewystarczająca liczba środków finansowych, w tym programów krajowych wspierająca działania zmierzające do poprawy jakości powietrza.

Kierunki działań:

W najbliższych latach planuje się kontynuację prowadzonej polityki ekologicznej związanej z poprawą jakości powietrza m.in. poprzez:

- eliminację pozaklasowych kotłów węglowych,
- zwiększenie efektywności budynków użyteczności publicznej na terenie gminy,
- zwiększenie wykorzystania OZE we wszystkich sektorach na terenie gminy,
- zwiększenie instalacji odnawialnych źródeł energii,
- modernizację i przebudowę dróg,
- rozwój transportu zbiorowego.

Adaptacja do zmian klimatu

Działania związane z adaptacją do zmian klimatu na terenie gminy są ściśle powiązane z działaniami mającymi na celu poprawę jakości powietrza na terenie gminy i obejmują inwestycje związane z eliminacją źródeł ciepła zasilanych paliwami stałymi i zastępowania ich źródłami nisko lub zero-emisyjnymi, a także zmniejszania zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepłą (efektywność energetyczna), zwiększania udziału odnawialnych źródeł energii oraz zrównoważonej mobilności.

4.2. KLIMAT AKUSTYCZNY**4.2.1. STAN WYJŚCIOWY**

Kryteria dopuszczalności hałasu drogowego określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014, poz. 112).

Tabela 7. Dopuszczalne poziomy hałasu wyrażone wskaźnikami LAeqD oraz LAeqN, które mają zastosowania do ustalania i kontroli warunków korzystania z środowiska dla jednej doby.

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L _{Aeq D} przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	L _{Aeq N} przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	L _{Aeq D} przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	L _{Aeq N} przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczyn- kowe ²⁾ d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	68	60	55	45

Objaśnienia:

- ¹⁾ Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- ²⁾ W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.
- ³⁾ Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

r.

Tabela 8. Dopuszczalne poziomy hałas wyrażone wskaźnikami LAeqD oraz LAeqN, które mają zastosowania do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem.

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom dźwięku A w dB			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L _{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L _N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	L _{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L _N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	64	59	50	40
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	68	59	55	45
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ²⁾	70	65	55	45

Zgodnie z definicją określoną w ustawie Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2025 poz. 647, ze zm.) hałas to dźwięki o częstotliwości od 16 do 16 000 Hz. Hałas jest jednym z poważniejszych zagrożeń wpływających na stan zdrowia człowieka i jego otoczenia. Nadmierny hałas może wywoływać niekorzystne zmiany w organizmie człowieka, m.in. zaburzenia snu i wypoczynku, wpływa niekorzystnie na układ nerwowy, utrudnia pracę i naukę, zwiększa podatność na choroby psychiczne. W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego LAeq i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość LAeq < 52 dB,
- średnia uciążliwość 52 dB < LAeq < 62 dB,
- duża uciążliwość 63 dB < LAeq < 70 dB,
- bardzo duża uciążliwość LAeq > 70 dB.

Źródła hałasu możemy podzielić w następujący sposób:

- komunikacyjne,
- przemysłowe i rolnicze,
- pozostałe.

4.2.2. HAŁAS DROGOWY

Pomiary hałasu komunikacyjnego

W ostatnich latach nie prowadzono pomiarów hałasu komunikacyjnego na terenie gminy Jastrzęb przez GIOŚ.

4.2.3. HAŁAS PRZEMYSŁOWY

Hałas przemysłowy powodowany jest eksploatacją instalacji lub urządzeń związanych z prowadzoną działalnością przemysłową. Emisja zanieczyszczenia środowiska hałasem regulowana jest w posiadanych przez podmioty gospodarcze zezwoleniach, dopuszczających określone poziomy hałasu odrębnie dla pory dziennej i nocnej. Uciążliwość hałasu emitowanego z obiektów przemysłowych zależy między innymi od ich ilości, czasu pracy czy odległości od terenów podlegających ochronie akustycznej.

W Gminie Jastrzęb ilość podmiotów mogących potencjalnie stanowić zagrożenie dla klimatu akustycznego (głównie dotyczy to branży przemysłowej) jest niewielka.

4.2.4. ANALIZA SWOT

ZAGROŻENIA HAŁASEM	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Brak znaczącego oddziaływania hałasu przemysłowego	- Brak prowadzonych pomiarów hałasu w punktach pomiarowych na terenie gminy - Brak infrastruktury elektromobilności w granicach gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Dostępność technik i technologii ograniczania emisji hałasu do środowiska i jego tłumienia - Możliwość pozyskania środków finansowych programów krajowych, regionalnych, przeznaczonych na rozwój komunikacji publicznej na terenie gminy - Rosnące zainteresowanie publiczną komunikacją zbiorową i popularyzacja komunikacji rowerowej - Rozwój komunikacji kolejowej	- Wzrost natężenia ruchu drogowego w wyniku wzrostu liczby pojazdów - Rozwój przemysłu wpływający na wzrost udziału hałasu przemysłowego

4.2.5. ZAGROŻENIA

Na obszarze opracowania główne zagrożenie stanowi hałas komunikacyjny pochodzący z drogi ekspresowej służącej głównie transportowi tranzytowemu oraz pozostałych ciągów komunikacyjnych rozprowadzających ruch samochodowy do położonych w gminie posesji. Na poziom hałasu komunikacyjnego mają wpływ czynniki związane z warunkami ruchu, parametrami drogi, rodzajem

pojazdów. Należy zaznaczyć, iż zagrożenie środowiska hałasem drogowym znacznie wzrasta, co spowodowane jest przede wszystkim wzrostem liczby pojazdów.

Kierunki działań

Do kierunków działań planowanych do realizacji w zakresie ograniczenia zagrożenia hałasem zaliczyć można:

- przebudowy, modernizację istniejących nawierzchni drogowych,
- rozwój systemu komunikacji zbiorowej oraz alternatywnych środków transportu,
- rozwój elektromobilności.

Adaptacja do zmian klimatu

Adaptacja przestrzeni do warunków dużego wzrostu temperatury i jej wpływu na hałas to jedno z wyzwań współczesnej gospodarki przestrzennej. Wysoka temperatura generuje rozwój i zwiększenie liczby urządzeń klimatyzacyjnych i chłodniczych, co w zwartej zabudowie może powodować nadmierną emisję hałasu.

4.3. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

4.3.1. STAN WYJŚCIOWY

Pola elektromagnetyczne występujące w środowisku mogą negatywnie oddziaływać na poszczególne jego elementy, w tym na organizmy żywe. Właściwości pola, a więc i jego oddziaływanie na otoczenie, zmieniają się w zależności od częstotliwości pola, w związku z tym wyróżnia się promieniowanie jonizujące (promienie X, gamma, ultrafiolet) lub niejonizujące (promieniowanie widzialne, podczerwień, radiofale, promieniowanie do urządzeń elektrycznych linii przesyłowych). Promieniowanie jonizujące nie stanowi zagrożenia na analizowanym obszarze, poza niewielkim promieniowaniem naturalnym.

Główne źródła pól elektromagnetycznych na terenie Gminy Jastrzęb stanowią:

- linie elektroenergetyczne,
- obiekty radiokomunikacyjne (stacje bazowe telefonii komórkowych itp.),
- stacje radiolokacyjne.

Duży udział w emisji promieniowania mają stacje bazowe telefonii komórkowej i radiowej ze swoimi antenami sektorowymi i antenami radiolinii (antena sektorowa służy do komunikacji z telefonem komórkowym, natomiast antena radiolinii służy do komunikacji między stacjami bazowymi).

Źródłem promieniowania jonizującego mogą być niektóre urządzenia wykorzystywane w służbie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych. Skala tego typu oddziaływań jest znikoma.

INSTALACJE RADIOKOMUNIKACYJNE

Na obszarze Gminy Jastrzęb zlokalizowane są pojedyncze stacje bazowe telefonii komórkowej. Są to nadajniki o standardach GSM i UMTS, w których transmisja mowy i danych może odbywać się w różnych pasmach częstotliwości.

Tabela 9. Wykaz stacji bazowych telefonii komórkowej na terenie gminy Jastrzęb

Lp.	Adres stacji	Operator
1.	Jastrzęb, Kościuszki 58, dz. 148/4	P4 Sp. z o.o.
2.	Jastrzęb, Kościuszki 52, dz. 148/7	T-Mobile
3.	GĄSAWY RZĄDOWE, dz. 510	Orange Polska S.A.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Szydłowcu.

Pomiary promieniowania elektromagnetycznego

Pomiary promieniowania elektromagnetycznego na terenie województwa mazowieckiego prowadzone są w cyklu trzyletnim. Do badań typowane są tereny w strefie oddziaływania stacji bazowych telefonii komórkowej. Na terenie gminy Jastrząb pomiary promieniowania elektromagnetycznego prowadzono ostatni raz w 2024 roku. Ich wyniki przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 10. Wyniki pomiarów promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy Jastrząb

Rok pomiarów	Lokalizacja	Współrzędne punktu pomiarowego	Wynik pomiaru [V/m]
2024	Jastrząb, Ul. Kościuszki	51.248579 20.947871	<0,3

Źródło: GIOŚ.

4.3.2. ANALIZA SWOT

POLE ELEKTROMAGNETYCZNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Brak obszarów przekroczeń natężeń pól elektromagnetycznych na terenie gminy -Prowadzone pomiary promieniowania elektromagnetycznego	- Wzrost urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Rozwój monitoringu państwowego (także w zakresie PEM)	- Wzrost źródeł emitujących promieniowanie elektromagnetyczne

W 2024 roku i jak i w latach wcześniejszych na terenie gminy Jastrząb nie stwierdzono przekroczeń normy promieniowania elektromagnetycznego. Najwyższe średnie nasilenie pola elektromagnetycznego w 2024 r. na terenie województwa odnotowano w Radomiu, ul. Kielecka – 2,6 V/m, przy aktualnie obowiązującej normie wynoszącej 61 V/m.

4.3.3. ZAGROŻENIA

W związku z postępowaniem cywilizacyjnym, rozwojem nowych technologii oraz coraz większym zapotrzebowaniem mieszkańców oddziaływanie promieniowania niejonizującego na środowisko będzie stale wzrastać. Również taka tendencja utrzymywać się będzie na obszarze gminy.

Rozwój sieci źródeł promieniowania spowoduje też wzrost powierzchni obszarów o podwyższonym natężeniu promieniowania. Dodatkowym problemem staje się coraz większe zapotrzebowanie na

powstanie stacji nadawczych oraz stacji bazowych telefonii komórkowej, itp., pokrywających coraz gęstszą siecią obszary dużych skupisk ludności.

Kierunki działań:

Problem ekologiczny przed którym stawia nas postęp cywilizacyjny jest ściśle powiązany z zagrożeniem ze strony oddziaływania pól elektromagnetycznych. Z tego względu należy uwzględniać wyznaczanie stref ograniczonego użytkowania wokół terenów przemysłowych, urządzeń elektroenergetycznych i radiokomunikacyjnych oraz wszędzie tam, gdzie jest możliwe przekraczanie dopuszczalnych poziomów promieniowania niejonizującego.

Adaptacja do zmian klimatu

Występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych, typu huragany czy intensywne burze, może doprowadzić do zwiększenia ryzyka uszkodzenia masztów telefonii komórkowej, linii elektroenergetycznych, a zatem ograniczenia w łączności i w dostarczaniu energii do odbiorców. Zmiany klimatyczne będą miały swoje odzwierciedlenie w konieczności konserwacji infrastruktury mogącej emitować pola elektromagnetyczne i zapewnienia bezpieczeństwa jej funkcjonowania.

4.4. GOSPODAROWANIE WODAMI

4.4.1. STAN WYJŚCIOWY

4.4.2. WODY POWIERZCHNIOWE

Obszar gminy położony jest głównie w zlewni rzeki Radomki – lewego dopływu Wisły, natomiast niewielki obszar (część południowa gminy – rejon wsi Gąsawy Rządowe i Gąsawy Rządowe Niwy) należy do zlewni rzeki Iłżanki. Część zlewni rzeki Iłżanki położona na granicy z gminą Mirów, stanowi jej obszar źródłkowy – występujące tu źródła dają początek rzece Iłżance i ciekowi Gajnik uchodzącemu do Iłżanki poza granicami gminy. Wody powierzchniowe z terenu zlewni Radomki odprowadzane są rzeką Szabasówką i jej dopływem – rzeką Śmiłówką oraz licznymi drobniejszymi dopływami tych rzek. Górny odcinek rzeki Śmiłówki jest odbiornikiem ścieków – odprowadzane są wody kopalniane kopalni Śmiłów, natomiast do rzeki Szabasówki zrzucane są ścieki z oczyszczalni komunalnej gminy Wierzbica. W pobliżu miejscowości Jastrzęb i Śmiłów, na rzece Śmiłowce, znajdują się trzy sztuczne zbiorniki wodne. Na obszarze gminy znajdują się również niewielkie zbiorniki naturalne typu „oczko wodne”.

Jednolite części wód wraz z oceną

Na terenie gminy Jastrzęb zlokalizowane są następujące jednolite części wód powierzchniowych rzecznych:¹

- RW20001023619 Iłżanka do Małyszynca,
- RW20001025223 Szabasówka do Kobyłki,
- RW200006252249 Kobyłka.

Wyznaczone cele środowiskowe dla JCWP rzecznych znajdujących się na terenie gminy Jastrzęb przedstawiono w poniższej tabeli.

¹ <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>

Tabela 11. Wyznaczone cele środowiskowe dla JCWP rzecznych na terenie gminy Jastrzęb

Nazwa i kod JCWP	Cel środowiskowy
RW20001023619 Iłżanka do Małyszyna	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MMI, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
RW20001025223 Szabasówka do Kobyłki	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MIR, MMI, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości) stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylen(w), cypermetryna(w), dichlorfos(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
RW200006252249 Kobyłka	dobry stan ekologiczny dobry stan chemiczny

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>

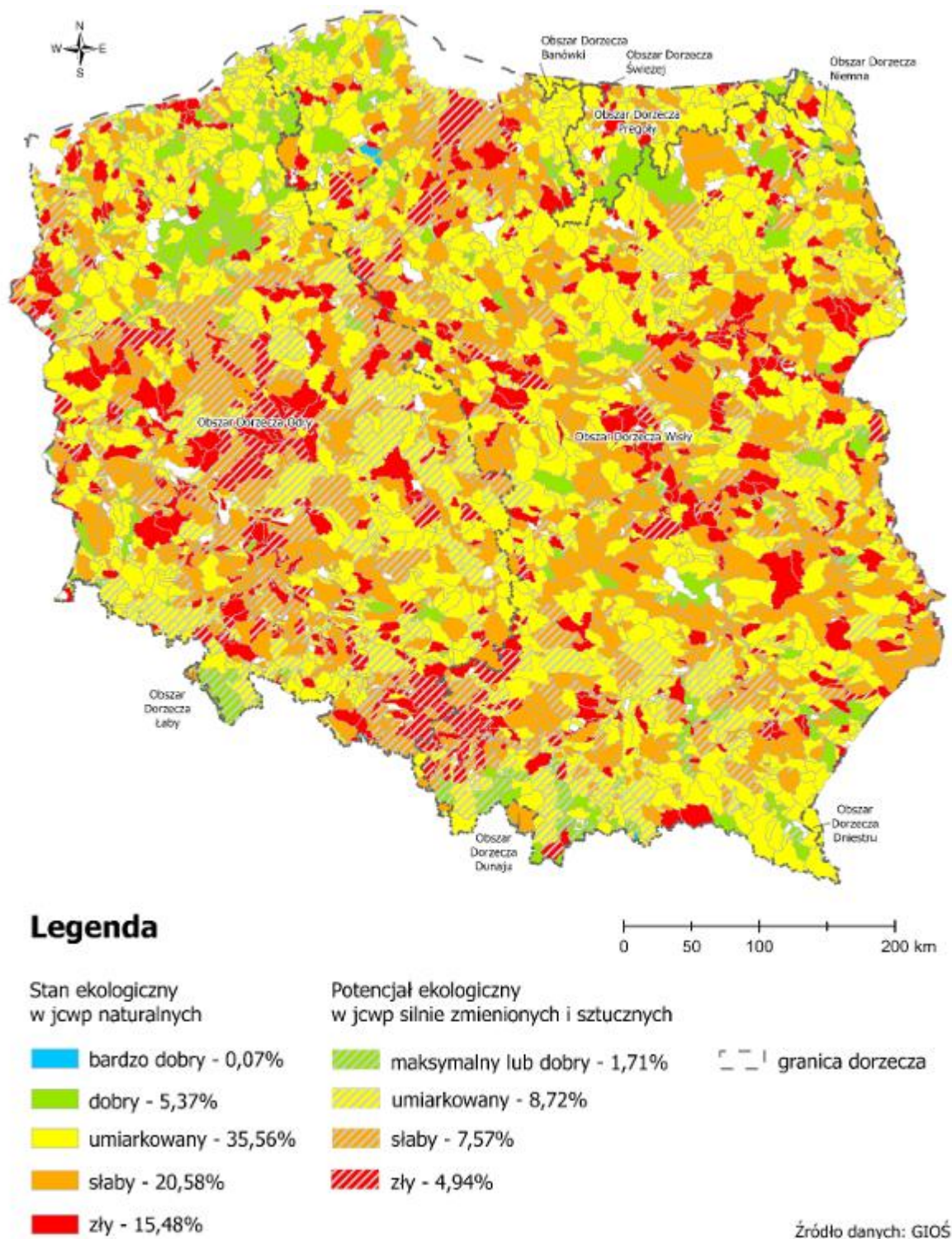
Monitoring wód powierzchniowych (JCWP)

Zgodnie z ustawą Prawo wodne celem prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczach dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągania celów środowiskowych. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), badania prowadzi się w 6-letnich cyklach Planów Gospodarowania Wodami (PGW).

Głównym celem sporządzenia oceny stanu wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym wód powierzchniowych, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczach, a także do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem. Podstawowymi jednostkami gospodarowania wodami są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP).

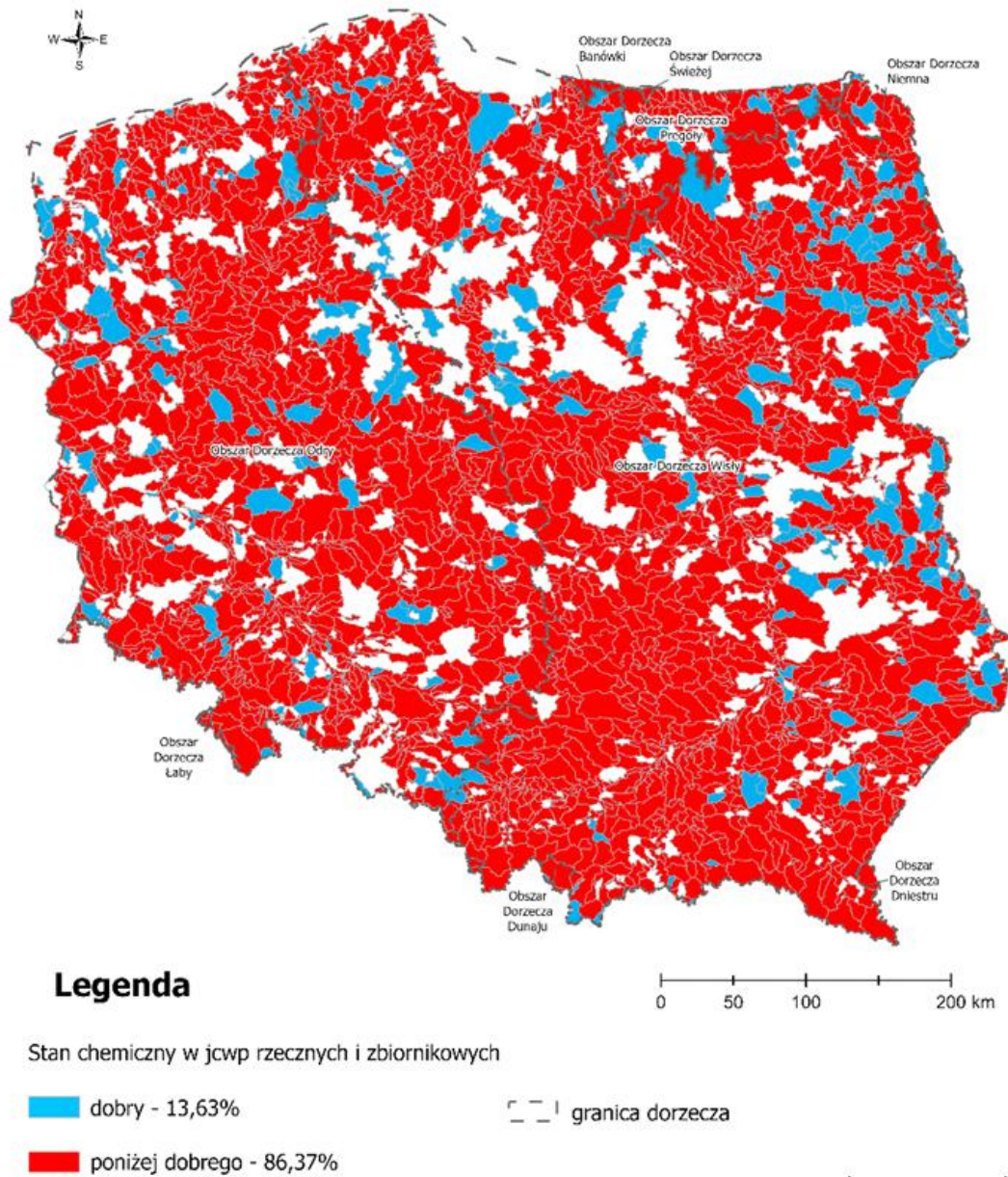
Klasyfikacja stanu i potencjału ekologicznego w oparciu o wyniki monitoringu była możliwa dla 3037 monitorowanych jednolitych części wód powierzchniowych (jcw) rzecznych i zbiornikowych, w tym dla 2340 jcw naturalnych oraz 697 sztucznych i silnie zmienionych jcw.

Wśród monitorowanych 2340 naturalnych jednolitych części wód powierzchniowych, bardzo dobry stan ekologiczny osiągnęły 2 jcw, dobry stan ekologiczny osiągnęło 163 jcw (razem w bardzo dobrym i dobrym stanie ekologicznym znajduje się 7,06% jcw), umiarkowany stan ekologiczny - 1080 jcw (czyli 46,15 %), natomiast w słabym i złym stanie ekologicznym pozostaje 1095 jcw (46,79%).

Rysunek 1. Stan i potencjał ekologiczny w jednolitych częściach wód rzecznych i zbiornikowych w latach 2019-2024
Źródło: GIOŚ.

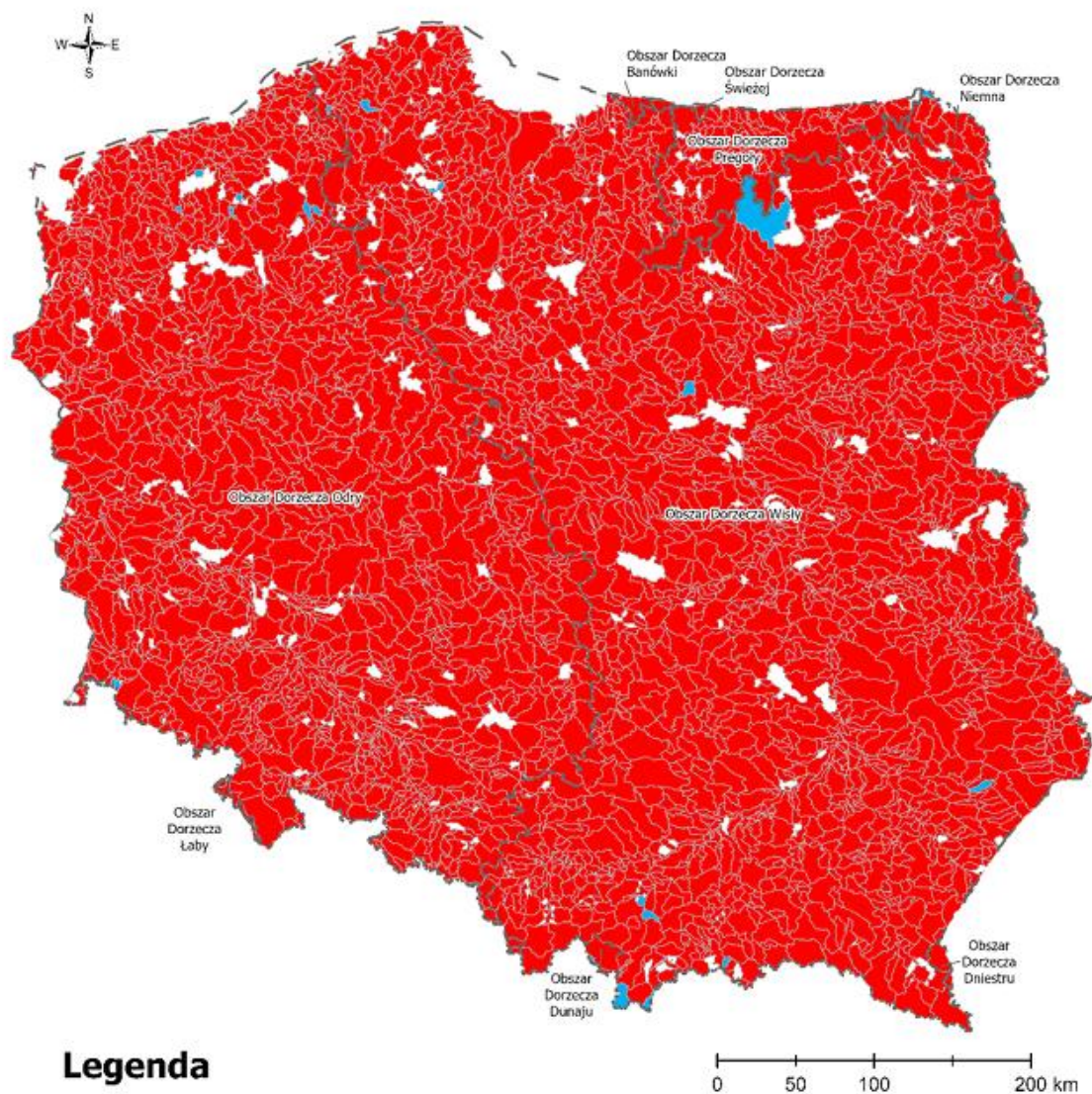
Klasyfikacja stanu chemicznego dla jcw p rzecznych monitorowanych w okresie 2019-2024 była możliwa dla 2274 jcw, z czego w 310 (13,63%) stwierdzono dobry stan chemiczny, a w 1964 (86,37%) stwierdzono stan poniżej dobrego. Na mapie poniżej zaprezentowano wyniki klasyfikacji stanu chemicznego w jednolitych częściach wód rzecznych i zbiornikowych, w podziale na dorzecza.

Rysunek 2. Stan chemiczny w jednolitych częściach wód rzecznych i zbiornikowych w latach 2019-2024
Źródło: GIOŚ.

Oceny ogólnego stanu dokonano w 2986 jcw p rzecznych, z czego tylko w przypadku 22 (0,74%) stwierdzono stan dobry, natomiast w 2964 (99,26%) stwierdzono stan zły.

Ocena stanu wód w przypadku braku informacji o stanie chemicznym wykonywana była tylko jeżeli klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego dała wynik poniżej dobrego. Stan dla takich jcw ustalano jako zły. Najwięcej jcw oceniono w dorzeczach Wisły i Odrzy, co wynika z zajmowanego przez te dorzecza obszaru.

Rysunek 3. Ocena stanu wód w jednolitych częściach wód rzecznych i zbiornikowych w latach 2019-2024

Źródło: GIOŚ.

W poniższej tabeli przedstawiono wyniki monitoringu JCWP na terenie gminy Jastrząb w latach 2019-2024.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż ogólny stan JCWP występujących na analizowanym terenie jest zły.

Tabela 12. Wyniki monitoringu JCWP na terenie gminy Jastrząb w latach 2019-2024

Nazwa jcwp	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego			Klasyfikacja stanu chemicznego		Ocena stanu jcwp	
	Rok badań	Klasa	Stan / potencjał ekologiczny	Rok badań	Stan chemiczny	Rok badań	Ocena
RW2000102 3619 Iłżanka do Małyszyna	2024	4	słaby	2024	Poniżej dobrego	2024	zły
RW2000102 5223 Szabasówka do Kobyłki	2024	4	słaby	2024	Poniżej dobrego	2024	zły
RW2000062 52249 Kobyłka	2024	4	słaby	2024	Poniżej dobrego	2024	zły

Źródło: <https://wody.gios.gov.pl/pjwp/publication/RIVERS/88>

4.4.3. WODY PODZIEMNE

Gmina Jastrząb położona jest w obrębie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GWZP) nr 412 Zbiornik Goszczewice-Szydłowiec, nr 413 Zbiornik Goszczewice-Szydłowiec oraz nr 420 Zbiornik Wierzbica-Ostrowiec.

Tabela 13. Charakterystyka Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, w zasięgu których położona jest gmina Jastrząb

Numer i nazwa zbiornika	Stratygrafia	Typ zbiornika	Powierzchnia zbiornika [km ²]	Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [m ³ /dobę]
GZWP nr 412 i 413 Goszczewice-Szydłowiec	jura górna, jura środkowa, jura dolna	porowo-szczelinowo-krasowy	1490,78	78860
GZWP 420 – Wierzbica-Ostrowiec	jura górna, jura środkowa	szczelinowo-krasowy	623,37	76263
GZWP 405 Niecka Radomska	kreda główna	szczelinowy porowo-szczelinowy	2925	387780

Gmina Jastrząb znajduje się na terenie jednolitej części wód podziemnych nr 86.

Ocena jakości wód podziemnych

W ostatnich latach na terenie gminy nie prowadzono badań jakości wód podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W poniższej tabeli zaprezentowano wyniki badań monitoringowych z punktu znajdującego się najbliżej gminy.

Tabela 14. Ocena jakości wód podziemnych na terenie gminy Jastrząb w ostatnich latach (2022 r.)

Nr JCWPd	Miejscowość	Rok pomiarów	Użytkowanie terenu	Klasa jakości
86	Guzów Orońsko (gm. wiejska)	2022	Zabudowa wiejska	III
86	Szydłowiec Szydłowiec (gm. miejsko-wiejska)	2022	Uprawy trwałe	III

Źródło: <https://mjwp.gios.gov.pl/>

Wyznaczone cele środowiskowe dla JCWPd na terenie gminy Jastrząb przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 15. Cele środowiskowe dla JCWPd na terenie gminy Jastrząb

Nr JCWPd	Cel środowiskowy
86	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy

4.4.4. ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Na terenie gminy występuje zagrożenie powodziowe i podtopieniami, wynikające przede wszystkim z warunków hydrologicznych i układu lokalnych cieków wodnych. Najbardziej narażone są obszary położone w pobliżu rzeki Iłżanki oraz jej dopływów, gdzie w okresach intensywnych opadów może dochodzić do podniesienia poziomu wód, lokalnych zastoisk oraz zalewania terenów niżej położonych. Zjawisko to nasila się szczególnie podczas długotrwałych deszczy oraz w sytuacjach gwałtownych wezbrań. Pomimo realizowanych działań ograniczających ryzyko powodzi, w tym prac utrzymaniowych na rowach melioracyjnych i ciekach, część obszarów wciąż pozostaje potencjalnie narażona na skutki wezbrań wód. Występują także epizody podtopień związane z niedostateczną przepustowością urządzeń melioracyjnych, niewydolnością systemów odprowadzania wód opadowych oraz uszczelnianiem powierzchni w wyniku zabudowy.

4.4.5. ZAGROŻENIE SUSZĄ

Susza jest zjawiskiem o charakterze tymczasowym, naturalnie występującym w środowisku, związanym z ograniczoną dostępnością wody na określonym obszarze. Z reguły jest zjawiskiem długotrwałym, mogącym trwać od miesięcy do kilku lat, przechodzącym różne fazy rozwoju (susza meteorologiczna, glebowa, hydrologiczna). Podobna zmienność może dotyczyć obszaru objętego suszą – obszar może się zmieniać w zależności od panujących na nim warunków lokalnych. Z praktycznego punktu widzenia susza jest traktowana jak zagrożenie naturalne, mogące powodować szereg negatywnych skutków dla społeczeństwa (np. możliwe problemy zaopatrzenia gospodarstw domowych w wodę i wynikające z tego uciążliwości codziennego życia), gospodarki (np. ograniczenia

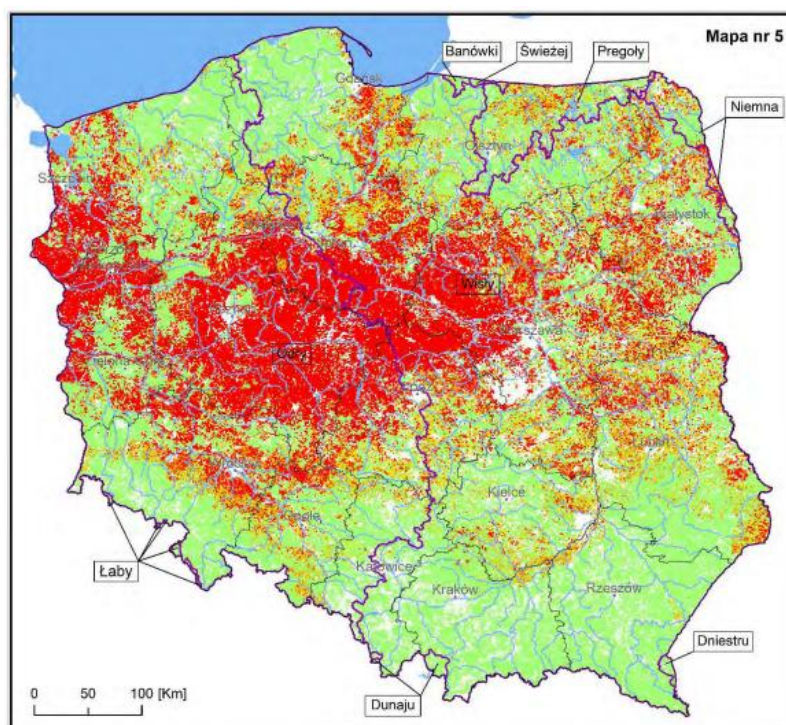
dostaw wody na cele technologiczne) i środowiska (wpływ na ekosystemy, zwłaszcza gatunki flory i fauny związane ze środowiskiem wodnym).

Ważnej informacji dla planowania działań na rzecz przeciwdziałania skutkom suszy dostarczają mapy zagrożenia suszą. Wyznaczają one zasięgi zagrożenia suszą w czterech klasach obszarów:

- I klasa – obszary zagrożone w stopniu słabym;
- II klasa – obszary zagrożone w stopniu umiarkowanym;
- III klasa – obszary zagrożone w stopniu silnym;
- IV klasa – obszary zagrożone w stopniu ekstremalnym.

Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. przyjęto do realizacji Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS) na lata 2021-2027 (Dz. U. 2021 r. poz. 1615).

Zgodnie z ww. programem teren gminy Jastrząb został zaliczony do obszarów słabo/umiarkowanie zagrożonych suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych.

Mapa klas zagrożenia suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych (1997–2018)

Legenda

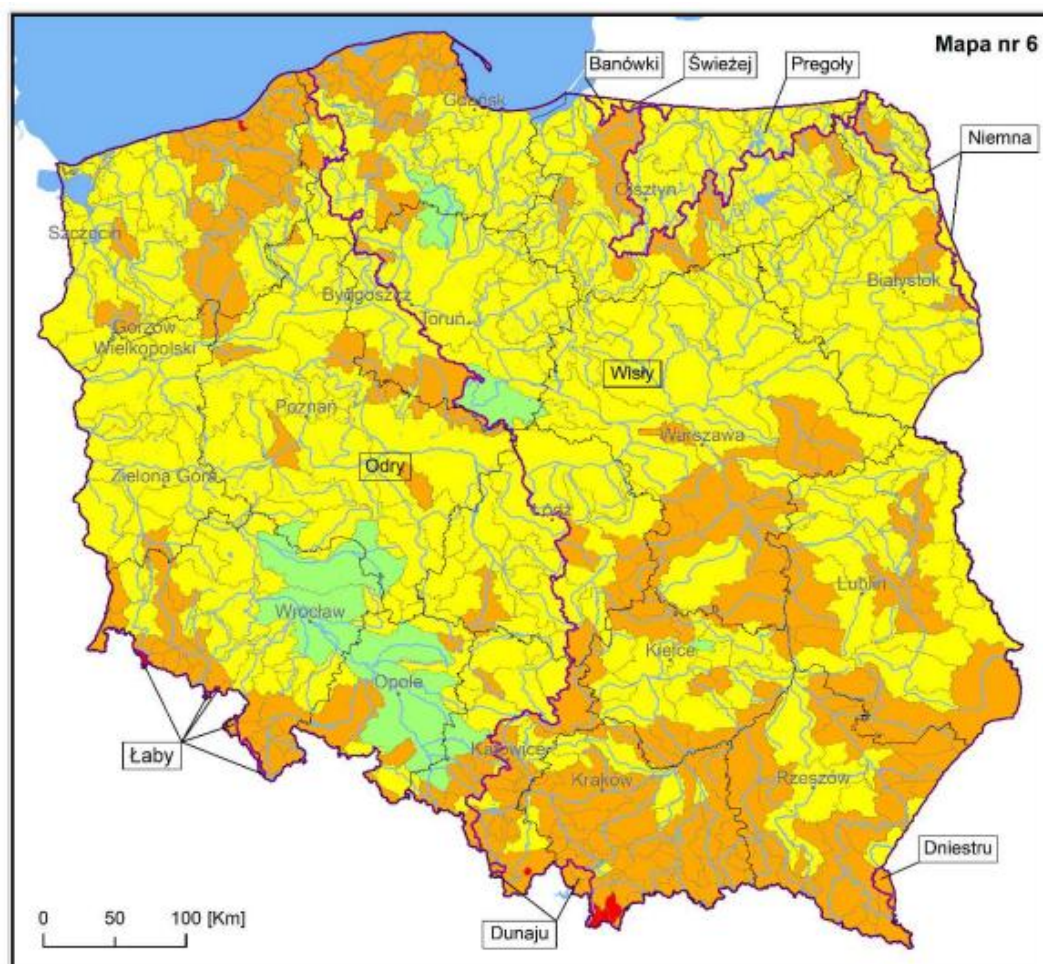
Klasy zagrożenia suszą rolniczą:

- klasa I — słabo zagrożone
- klasa II — umiarkowanie zagrożone
- klasa III — silnie zagrożone
- klasa IV — ekstremalnie zagrożone
- Granica Polski
- Granica województwa
- Obszary dorzeczy w Polsce (JCWP v8)
- Wybrane rzeki (MPHP 10 v8)
- Jeziora i zbiorniki wodne (MPHP 10 v8)
- Miasta wojewódzkie

Rysunek 4. Mapa klas zagrożenia suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych.

Źródło: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210001615>

Obszar gminy Jastrząb zakwalifikowano do terenów umiarkowanie zagrożonych suszą hydrologiczną.

Mapa klas zagrożenia suszą hydrologiczną (1987–2017)

Legenda

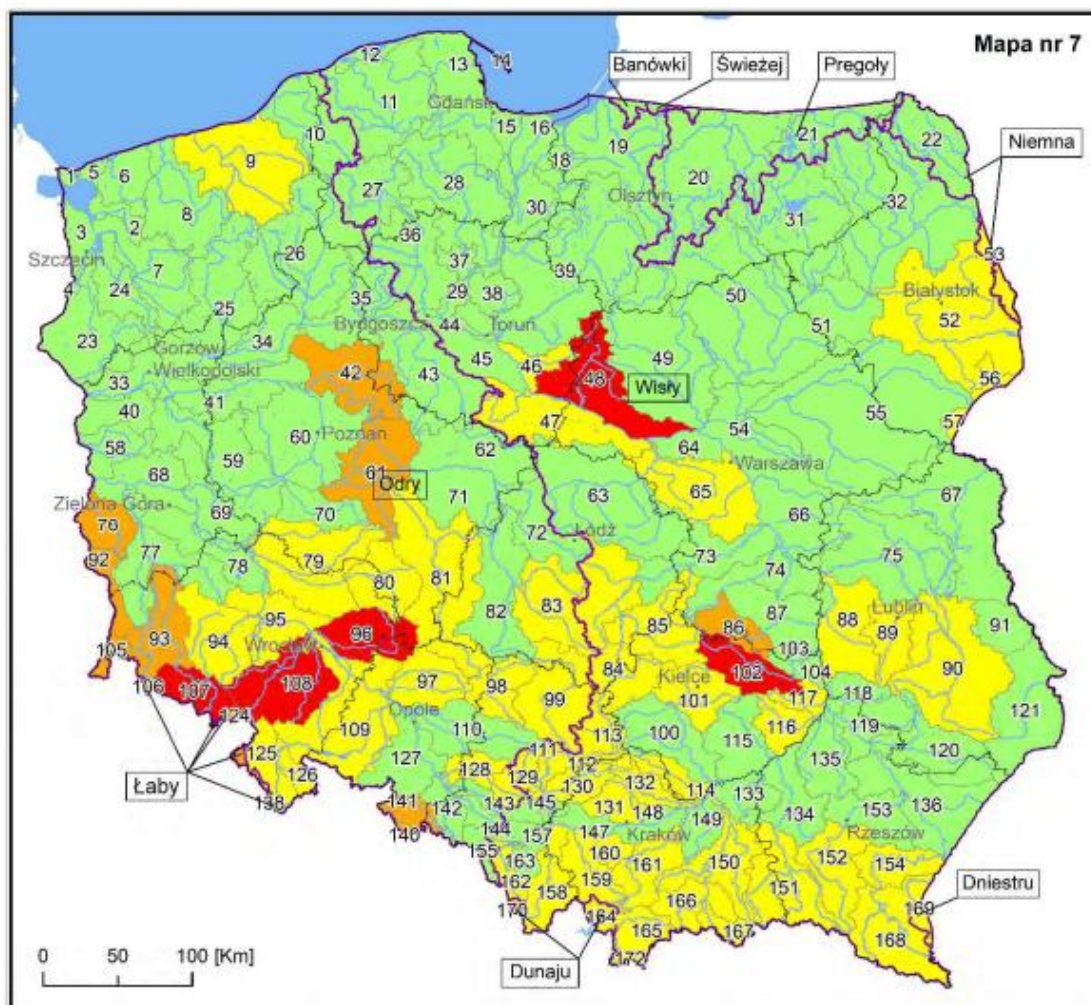
Klasy zagrożenia suszą hydrologiczną:

- klasa I — słabo zagrożone
- klasa II — umiarkowanie zagrożone
- klasa III — silnie zagrożone
- klasa IV — ekstremalnie zagrożone
- Granica Polski
- Granica województwa
- Obszary dorzeczy w Polsce (JCWP v8)
- Wybrane rzeki (MPHP 10 v8)
- Jeziora i zbiorniki wodne (MPHP 10 v8)
- Miasta wojewódzkie

Rysunek 5. Mapa klas zagrożenia suszą hydrologiczną.

Źródło: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210001615>

Obszar Gminy Jastrzęb należy do terenów umiarkowanie zagrożonych suszą hydrogeologiczną.

Mapa klas zagrożenia suszą hydrogeologiczną w JCWPd (1987–2018)

Legenda

klasy zagrożenia suszą hydrogeologiczną:

- klasa I — słabo zagrożone
- klasa II — umiarkowanie zagrożone
- klasa III — silnie zagrożone
- klasa IV — ekstremalnie zagrożone
- Granica Polski
- Granica województwa
- Obszary dorzeczy w Polsce(JCWP v8)
- Wybrane rzeki (MPHP 10 v8)
- Jeziora i zbiorniki wodne (MPHP 10 v8)
- Miasta wojewódzkie

Rysunek 6. Mapa klas zagrożenia suszą hydrogeologiczną.

Źródło: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210001615>

Podsumowując, stopień zagrożenia suszą (rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną) w gminie Jastrzęb w ostatnich latach był zróżnicowany.

4.4.6. ANALIZA SWOT

GOSPODAROWANIE WODAMI	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- GZWP znajdująca się w granicach administracyjnych gminy	- Negatywny wpływ działalności antropogenicznej na jakość wód powierzchniowych - Występujące deficyty wód - Zły stan jakości wód powierzchniowych - Zagrożenie powodziowe
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska - Edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony jakości wód i racjonalnego korzystania z zasobów wodnych - Wzrost świadomości na temat konieczności retencjonowania wód	- Zmiany klimatu wpływające na stosunki wodne na terenie gminy - Zmniejszanie zasobów wodnych - Brak funduszy na planowane inwestycje zmierzające do poprawy stanu wód powierzchniowych - Przenikanie do wód powierzchniowych zanieczyszczeń z terenów zurbanizowanych

4.4.7. ZAGROŻENIA

Na obszarach zurbanizowanych wskutek uszczelnienia powierzchni dochodzi do ograniczenia wielkości bioretencji oraz infiltracji efektywnej, co skutkuje wzrostem odpływu powierzchniowego. Wraz ze wzrostem uszczelnienia zlewni następuje skrócenie czasu odpływu wód ze zlewni oraz wzrasta ilość odpływających wód powierzchniowych. Skrócenie czasu i wzrost objętości spływu wód opadowych przyczynia się do wzrostu strat materialnych, głównie wskutek częstotliwości występowania podtopień (lokalnych powodzi). Szybkie odprowadzanie wód deszczowych powoduje również szkody środowiskowe w zlewniach zurbanizowanych, do których należy zaliczyć obniżenie się zwierciadła wód podziemnych w wierzchnich warstwach bezpośrednio kontaktujących się z powierzchnią terenu, zachwianie przyrodniczych stosunków wodnych oraz zmiany hydromorfologiczne cieków płynących przez obszar zabudowany.

Poważnym problemem występującym w skali kraju są pojawiające się coraz częściej susze i niedobory wody, które związane są ze zmianami klimatu. Polska jest w grupie państw, którym grozi deficyt wody. Według ONZ roczna wielkość zasobów wody poniżej 1,7 tys. m³ na mieszkańca powoduje tzw. stres wodny, czyli sytuację, w której wody jest za mało, aby zaspokoić potrzeby ludzi i środowiska albo woda jest niezdatna do picia.

Kierunki działań

Ochrona wód powierzchniowych oraz podziemnych przed zanieczyszczeniami obejmuje kompleksowe i zgodne z obowiązującymi wymogami rozwiązania w zakresie gospodarki wodnej,

ściekowej (ścieki bytowe, komunalne, przemysłowe, wody opadowe i roztopowe) oraz gospodarki odpadami z wykorzystaniem istniejących obiektów infrastruktury technicznej.

4.5. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

4.5.1. STAN WYJŚCIOWY

Zaopatrzenie w wodę

Dane przedstawione w poniższej tabeli wskazują, że długość sieci wodociągowej na terenie gminy Jastrzęb w latach 2021–2024 pozostawała niezmienna i wynosiła 55,9 km. Oznacza to, że w analizowanym okresie nie realizowano znaczących inwestycji związanych z rozbudową infrastruktury liniowej systemu zaopatrzenia w wodę.

Pomimo braku zmian w długości sieci, systematycznie rosła liczba przyłączy wodociągowych, co świadczy o zwiększaniu liczby odbiorców korzystających z istniejącej infrastruktury. W 2021 roku liczba przyłączy wynosiła 1 502, a do 2024 roku wzrosła do 1 704, czyli o ponad 13%. Wzrost ten może wynikać z przyłączania nowych budynków mieszkalnych oraz sukcesywnego podłączania nieruchomości, które wcześniej korzystały z indywidualnych źródeł wody.

Tabela 16. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie gminy Jastrzęb

	Stan na 31 grudnia			
	2021	2022	2023	2024
Długość sieci wodociągowej [km]	55,9	55,9	55,9	55,9
Liczba przyłączy wodociągowych [szt.]	1 502	1 522	1 572	1 704

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Liczba awarii przypadających na 1 km sieci wodociągowej systematycznie maleje – z 0,61 w 2021 roku do 0,43 w 2024 roku. Świadczy to o skutecznym utrzymaniu i konserwacji infrastruktury, a także o możliwych modernizacjach i wymianach najbardziej zużytych odcinków sieci.

Jeszcze bardziej znacząca poprawa widoczna jest w zakresie strat wody. Udział strat w łącznej ilości dostarczonej wody zmniejszył się z 26,3% w 2021 roku do 14,9% w 2024 roku, co oznacza spadek o ponad 11%.

Tabela 17. Awaryjność sieci wodociągowej na terenie gminy Jastrzęb

	Stan na 31 grudnia			
	2021	2022	2023	2024
liczba awarii sieci wodociągowej na 1 km sieci wodociągowej	0,61	0,47	0,48	0,43
udział strat wody w łącznej ilości dostarczonej wody	26,3	26,6	24,4	14,9

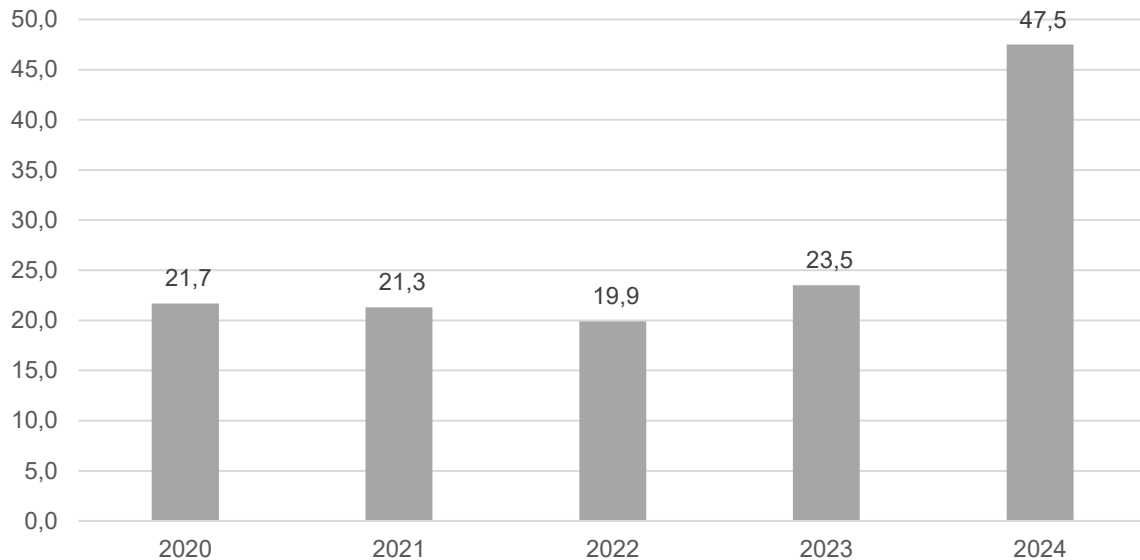
Źródło: Bank Danych Lokalnych.

W gminie Jastrzęb woda ujmowana jest z ujęć podziemnych zlokalizowanych w miejscowościach:

- Jastrzęb – ujęcie bazuje na dwóch studniach: zasadniczej o głębokości 52 m i awaryjnej o głębokości 51 m, o zasobach eksploatacyjnych 40,5 m³/h oraz 50,0 m³/h.
- Lipienice Górne – ujęcie posiada dwie studnie o głębokości 100 m i awaryjnej o głębokości 102 m, o zasobach eksploatacyjnych 69,0 m³/h oraz 28,5 m³/h.

- Wola Lipieniecka Duża – ujęcie posiada dwie studnie o głębokości 114 m i awaryjnej o głębokości 54 m, o zasobach eksploatacyjnych 72,0 m³/h i 54,0 m³/h.
- Śmiałów – ujęcie bazuje na trzech studniach: zasadniczej i dwóch awaryjnych o głębokości 50 m każda i zasobach eksploatacyjnych odpowiednio 55,0 m³/h, 50,0 m³/h oraz 34,0 m³/h.

Dane przedstawione na poniższym wykresie wskazują na zmienny poziom zużycia wody w gospodarstwach domowych na terenie gminy Jastrzęb w latach 2020–2024. W latach 2020–2022 obserwowano stopniowy spadek ilości zużywanej wody – z 21,7 m³/mieszkańca w 2020 roku do 19,9 m³/mieszkańca w 2022 roku. Trend ten uległ odwróceniu w kolejnych latach – w 2023 roku odnotowano wzrost do 23,5 m³/mieszkańca, natomiast w 2024 roku nastąpił bardzo wyraźny wzrost zużycia wody, osiągając poziom 47,5 m³/mieszkańca, czyli ponad dwukrotnie wyższy niż w latach wcześniejszych.

Wykres 2. Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m³]

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Indywidualne systemy odprowadzania lub unieszkodliwiania ścieków

W analizowanym okresie obserwuje się stopniowy wzrost zarówno liczby zbiorników bezodpływowych, jak i przydomowych oczyszczalni ścieków. Liczba zbiorników bezodpływowych zwiększyła się z 1 439 w 2021 roku do 1 469 w 2024 roku, co świadczy o utrzymującym się znacznym udziale indywidualnych systemów gromadzenia ścieków w gospodarstwach domowych. Wzrost ten może wynikać z rozwoju zabudowy mieszkaniowej na terenach nieobjętych siecią kanalizacyjną.

Jednocześnie zauważalny jest pozytywny trend wzrostu liczby przydomowych oczyszczalni ścieków – z 47 w 2021 roku do 61 w 2024 roku. Choć skala tych instalacji jest nadal niewielka w porównaniu do liczby zbiorników bezodpływowych, ich liczba systematycznie rośnie, co wskazuje na rosnącą świadomość ekologiczną mieszkańców oraz korzystanie z dofinansowań na rozwiązania przyjazne środowisku.

Tabela 18. Liczba zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Jastrzęb w latach 2021-2024

Rok	Liczba zbiorników bezodpływowych [szt.]	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]
2021	1 439	47
2022	1 449	50

2023	1 452	59
2024	1 469	61

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

4.5.2. ANALIZA SWOT

GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Realizacja działań na rzecz rozwoju sieci kanalizacyjnej na terenie gminy (budowy sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków)	- Brak zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej oraz brak funkcjonującej gminnej oczyszczalni ścieków - Wymagająca modernizacji i rozbudowy sieć wodociągowa
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Możliwość pozyskania środków finansowych na uzbrojenie nowych terenów przyłączanych do gminy w sieć wodociągową i kanalizacyjną - Rozwój nowych technologii w sektorze przemysłu w zakresie gospodarowania wodą (np. zamykanie obiegów wody)	- Wpływ nieskanalizowanych obszarów ościennych na stan wód powierzchniowych

4.5.3. ZAGROŻENIA

Na terenie gminy Jastrzęb największe zagrożenia dla prawidłowego funkcjonowania gospodarki wodno-ściekowej wynikają z niedostatecznego rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej oraz dominacji indywidualnych systemów odprowadzania ścieków. Brak zbiorczej kanalizacji sanitarnej oraz brak funkcjonującej oczyszczalni ścieków powodują, że znaczna część ścieków gromadzona jest w zbiornikach bezodpływowych, co wiąże się z ryzykiem nieszczelności i nielegalnych zrzutów do gruntu lub cieków wodnych. Zjawisko to stanowi istotne zagrożenie dla jakości wód podziemnych, które stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę.

Kolejnym zagrożeniem jest niewystarczająca kontrola eksploatacji i opróżniania zbiorników bezodpływowych, co może prowadzić do zanieczyszczenia gleb oraz eutrofizacji wód powierzchniowych. Wraz z rozproszoną zabudową o charakterze wiejskim, utrudnione jest również zapewnienie ekonomicznie uzasadnionej rozbudowy sieci kanalizacyjnej.

Dodatkowo, częściowa dekapitalizacja sieci wodociągowej i jej ograniczona rozbudowa stanowią potencjalne ryzyko awarii, przerw w dostawie wody oraz strat wody w systemie. W kontekście zmian klimatycznych zagrożeniem może być również nieregularność opadów i okresowe niedobory wód podziemnych, wpływające na wydajność ujęć.

Kierunki działań

Rozwój gospodarki wodno-ściekowej w gminie Jastrzęb powinien koncentrować się na zapewnieniu mieszkańcom bezpiecznego dostępu do wody o odpowiedniej jakości, rozbudowie systemu kanalizacji sanitarnej oraz wdrażaniu rozwiązań ograniczających negatywny wpływ ścieków na

środowisko. Priorytetem jest poprawa stanu środowiska wodnego i zwiększenie udziału ludności korzystającej z systemów zbiorczych.

1. Rozwój i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej

- budowa gminnej oczyszczalni ścieków w miejscowości Jastrzęb oraz jej infrastruktury towarzyszącej,
- sukcesywna rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach o zwartej zabudowie, z priorytetem dla terenów o wysokim stopniu zurbanizowania,
- integracja nowo powstałej infrastruktury kanalizacyjnej z planowanym systemem oczyszczania ścieków,
- wymiana i modernizacja istniejących odcinków sieci w celu ograniczenia awarii i strat wody.

2. Ograniczenie negatywnego wpływu ścieków na środowisko

- likwidacja nieszczelnych i nielegalnych zbiorników bezodpływowych,
- zwiększenie kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników oraz ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków,
- wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach oddalonych od planowanej sieci kanalizacyjnej,
- prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących prawidłowego postępowania z nieczystościami ciekłymi.

3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

- monitorowanie stanu jakościowego i ilościowego ujęć wód podziemnych,
- modernizacja i konserwacja sieci wodociągowej w celu dalszego ograniczania strat wody,
- rozbudowa systemu wodociągowego w rejonach nowej zabudowy,
- promowanie racjonalnego zużycia wody w gospodarstwach domowych i instytucjach publicznych,
- wdrażanie rozwiązań retencyjnych (mała retencja, zbiorniki na wody opadowe, zagospodarowanie deszczówki).

4. Współpraca i finansowanie

- pozyskiwanie środków zewnętrznych (m.in. NFOŚiGW, WFOŚiGW, programy regionalne i unijne) na rozbudowę i modernizację infrastruktury wodno-ściekowej,
- współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie gospodarki wodnej i ściekowej, w tym w ramach wspólnych projektów inwestycyjnych,
- włączenie gospodarki wodno-ściekowej w działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu.

Adaptacja do zmian klimatu

W kontekście adaptacji do zmian klimatu na terenie gminy konieczne jest podjęcie działań poprawiających sprawność kanalizacji deszczowej na obszarach zurbanizowanych w przypadku nawalnych opadów w celu minimalizowania lokalnych podtopień, stosowanie mechanizmów ekonomicznych w celu regulowania popytu na wodę (np. odpowiednio dobranych opłat za wodę), wprowadzanie nowych technologii ograniczających zużycie wody o wysokiej jakości, redukujących wodochłonność (uszczelnianie sieci wodociągowych i kanalizacyjnych), zastosowanie w sytuacjach nadzwyczajnego zagrożenia (np. suszy) procedur związanych z ograniczeniem zużycia wody. Ważną kwestię stanowi także organizacja systemu gospodarowania wodami opadowymi na terenie gminy poprzez:

- opracowanie wytycznych dotyczących sposobów i rozwiązań służących retencjonowaniu wody deszczowej i spowalniania jej odpływu po deszczach nawalnych z zachowaniem usług ekosystemowych,
- aktualizacje informacji dotyczących istniejących elementów systemu gospodarowania wodami opadowymi oraz analiza potencjału retencji zbiorników wodnych i terenów zieleni,
- przeprowadzenie analizy chłonności terenu pod kątem retencji wody opadowej na terenach przeznaczonych do rozwoju,
- stworzenie systemu monitorowania opadów,
- opracowanie wytycznych do wykorzystania wody deszczowej,
- edukacja w zakresie możliwości rozwiązań zagospodarowywania wód opadowych na terenie posesji poprzez tworzenie przydomowych zbiorników na deszczówkę, którą następnie można wykorzystać na własny użytek (np. do podlewania trawnika, itp.).

4.6. ZASOBY GEOLOGICZNE

4.6.1. BUDOWA GEOLOGICZNA

Gmina Jastrzęb leży na obszarze mezoregionu geograficznego Przedgórze Ilżeckie, należącego do makroregionu Wyżyna Kielecka w podprovincji Wyżyna Małopolska.

Obszar gminy Jastrzęb położony jest w południowo-wschodnim przedłużeniu Antyklinorium Środkowopolskiego w strefie Mezozoicznego Obrzeżenia Gór Świętokrzyskich. Występują tu utwory jury dolnej, środkowej i górnej oraz utwory czwartorzędu. Utwory starszego odsłaniają się na powierzchni terenu w rejonie wsi Orłów, Śmiłów, Kolonia Jastrzęb i Kolonia Kuźnia.

Gmina Jastrzęb charakteryzuje się dość urozmaiconą rzeźbą, znacznymi deniwelacjami terenu, co wynika z położenia na pograniczu Wzgórz Koneckich i Przedgórza Radomskiego. Jest to obszar przejściowy pomiędzy strefą wysoczyzn polodowcowych Polski środkowej, a wyżynami południowej Polski. Wysokość terenu kształtuje się w granicach 190-220 m n.p.m. Północna część gminy stanowi obszar akumulacji czołowo-morenowej. Przeważają nachylenia od 6-10% (rejon Gąsaw Rządowych i Lipienice). Na pozostałym obszarze gminy nachylenia wahają się w granicach 0-6%. W rejonie Śmiłowa występują hałdy i wyrobiska poeksploatacyjne (kamieniołomy).

Rzeźba terenu na obszarze gminy Jastrzęb ma elementy morfogenezy przed – i czwartorzędowej. Niezależnie od wyróżnionych jednostek jest to rzeźbą denudacyjną o wyraźnym uzewnętrznieniu struktury geologicznej, charakterystyczna dla mezozoicznych obszarów wyżynnych, objętych lądolodami starszych zlodowaceń. Ostatnie zlodowacenie na tym obszarze związane jest z lądolodem środkowopolskim. Obecność lądolodu na tym obszarze wyznacza silnie zerodowana strefa pagórów czołowo-morenowych oraz zespół krzyżujących się rynien i lokalnych pradolin. Formy te, o wyraźnie erozyjnych założeniach rozbiły obszar zasypania lodowcowego na wyspy o różnej wielkości, przyczyniając się do częściowego odsłonięcia starszego podłoża. Najniższe wysokości bezwzględne występują w północnej części gminy w dolinie rzeki Szabasówki - 176 m n.p.m. Najwyżej położonym punktem jest wzgórze położone na północ od wsi Gąsawy Rządowe – 247,1 m n.p.m. Takie ukształtowanie związane jest z położeniem gminy w obszarze przejściowym między nizinami a pasmem wyżyn.

Surowce mineralne

Na terenie gminy Jastrzęb znajdują się złoża piaskowców szydlowieckich występujące w Śmiłowie, złoża piasków i pospółek występujące w Gąsawach Rządowych oraz złoża piasków i żwirów występujące w miejscowościach Gąsawy Plebańskie, Jastrzęb i Lipienice. Ponadto na terenie gminy występują obszary rozpoznania geologicznego następujących złóż: kruszywa naturalnego (piaski i żwiry czwartorzędowe), surowców węglanowych, surowców ilastych, rud żelaza oraz torfów.

Wykaz złóż na terenie gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Złóża kopalin na terenie gminy Jastrzęb wraz ze stanem zagospodarowania

Nazwa złoża	Kopalina	Powierzchnia udokumentowanego złoża [ha]	Stan Zagospodarowania
Czerwienica	PIASKI I ŻWIRY	6,60	złożo zagospodarowane
Edwardów	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	0,8188	złożo zagospodarowane
Gąsawy	PIASKI I ŻWIRY	16,7000	eksploatacja złoża zaniechana
Gąsawy Plebańskie	PIASKI I ŻWIRY	1,9620	złożo eksploatowane okresowo
Gąsawy Plebańskie 3	PIASKI I ŻWIRY	1,9484	złożo rozpoznane szczegółowo
Gąsawy Plebańskie I	PIASKI I ŻWIRY	2,2482	eksploatacja złoża zaniechana
Gąsawy Plebańskie II	PIASKI I ŻWIRY	1,9958	złożo zagospodarowane
Gąsawy Plebańskie III	PIASKI I ŻWIRY	6,4100	złożo zagospodarowane
Gąsawy Plebańskie IV	PIASKI I ŻWIRY	6,3000	złożo zagospodarowane
Gąsawy Rządowe 3	PIASKI I ŻWIRY	1,7400	eksploatacja złoża zaniechana
Gąsawy Rządowe 4	PIASKI I ŻWIRY	7,8100	złożo zagospodarowane
Gąsawy Rządowe 5	PIASKI I ŻWIRY	1,4800	złożo rozpoznane szczegółowo
Gąsawy Rządowe 6	PIASKI I ŻWIRY	1,9511	złożo rozpoznane szczegółowo
Gąsawy Rządowe Limar	PIASKI I ŻWIRY	1,9956	złożo zagospodarowane
Gąsawy-GRES	PIASKI I ŻWIRY	1,9760	złożo zagospodarowane
Jastrzęb	PIASKI I ŻWIRY	4,6280	eksploatacja złoża zaniechana
Jastrzęb II	PIASKI I ŻWIRY	14,6884	złożo rozpoznane szczegółowo
Jastrzęb III	PIASKI I ŻWIRY	12,9500	złożo zagospodarowane
Lipienice	PIASKI I ŻWIRY	13,2300	złożo zagospodarowane
Lipienice 4	PIASKI I ŻWIRY	1,9663	złożo zagospodarowane
Lipienice 5	PIASKI I ŻWIRY	1,9787	złożo rozpoznane szczegółowo
Podolszanka I	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	1,7800	złożo eksploatowane okresowo
Podolszańskie	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	3,2400	eksploatacja złoża zaniechana

Nazwa złoża	Kopalina	Powierzchnia udokumentowanego złoża [ha]	Stan Zagospodarowania
Śmitów	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	12,8600	eksploatacja złoża zaniechana
Śmitów 1	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	11,4590	złoże zagospodarowane
Śmitów 4	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	1,6570	złoże eksploatowane okresowo
Śmitów 5	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	1,0020	złoże zagospodarowane
Śmitów 6	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	0,5699	złoże zagospodarowane
Śmitów 7	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	0,5400	eksploatacja złoża zaniechana
Śmitów 8	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	0,8800	złoże eksploatowane okresowo
Śmitów II	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	1,8451	złoże eksploatowane okresowo
Śmitów III	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	1,2515	złoże eksploatowane okresowo
Śmitów-Józef	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	0,7800	eksploatacja złoża zaniechana
Śmitów-Podolszanka	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	1,4000	eksploatacja złoża zaniechana
Śmitów-Północ	KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE	1,3100	złoże zagospodarowane
Wola Lipieniecka Mała III	PIASKI I ŻWIRY	1,1930	złoże rozpoznane szczegółowo

Źródło: infogeoskarb

Starosta udziela koncesji na wydobycie kopaliny z obszaru udokumentowanego złoża o powierzchni nieprzekraczającej 2 ha i w ilości nieprzekraczającej 20 000 m³ na rok, na działalność prowadzoną metodą odkrywkową oraz bez użycia środków strzałowych. Natomiast Marszałek Województwa udziela koncesji dla złóż o powierzchni powyżej 2 ha, w przypadku, kiedy planowane wydobycie przekracza 20 000 m³ na rok.

Legalna eksploatacja złóż kopalin daje szansę na zminimalizowanie strat w środowisku i właściwą rekultywację terenu.

Ustawa Prawo geologiczne i górnicze umożliwia też wydobywanie kopalin przez osoby fizyczne nie posiadające koncesji. Dopuszczalne jest wydobywanie piasków i żwirów na potrzeby własne osoby fizycznej, z nieruchomości stanowiących jej własność lub będącej w jej użytkowaniu wieczystym, jeżeli jednocześnie wydobycie będzie wykonywane bez użycia środków strzałowych, nie będzie większe niż 10 m³ (ok. 16 ton) w roku kalendarzowym i nie naruszy przeznaczenia nieruchomości. Koniecznym

warunkiem jest jednak powiadomienie Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Warszawie pisemnie przynajmniej z 7-dniowym wyprzedzeniem, informując o zamierzonym okresie wykonywania robót od – do.

Osuwiska

Ruchy masowe, a zwłaszcza osuwiska, są charakterystyczne jedynie dla pewnych obszarów Polski, w których panują sprzyjające warunki morfologiczne (duże różnice wysokości, stromo nachylone zbocza) i geologiczne (obecność skał o bardzo różnym stopniu przepuszczalności oraz skał mało odpornych na procesy erozyjne i denudacyjne), a także obecność stref wsięków wód gruntowych, pozbawienie skarp naturalnego zadarnienia i roślinności drzewiastej, niewłaściwa realizacja systemu odprowadzającego wody opadowe oraz niewłaściwa realizacja inwestycji. Osuwiska należą do naturalnych zjawisk przyrodniczych, stanowią one jednak poważny problem gospodarczy i społeczny, powodując zniszczenia funkcjonalne i strukturalne, degradację terenu, przynosząc znaczne straty w mieniu prywatnym i społecznym. Z punktu widzenia gospodarczego szczególnie zagrożone są szlaki komunikacyjne, linie wysokiego napięcia i telekomunikacyjne, gazociągi, kanalizacja, obiekty budowlane (budynki, mosty) itp.

Powstawanie osuwisk stanowi duże zagrożenie dla istniejącej infrastruktury, a w mniejszym stopniu ma także wpływ na życie ludzi. Dotyczy to przede wszystkim zniszczeń, jakie mogą wywołać gwałtowne osunięcia się mas skalnych i ziemnych. Na takie zniszczenia narażone są przede wszystkim drogi oraz zabudowania zlokalizowane na stokach podatnych na procesy osuwiskowe.

Od 2006 roku Państwowy Instytut Geologiczny realizuje projekt o znaczeniu ogólnopaństwowym – „System Osłony Przeciwosuwiskowej SOPO”. Jego podstawowym celem jest rozpoznanie, udokumentowanie i zaznaczenie na mapie w skali 1 : 10 000 wszystkich osuwisk oraz terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi w Polsce oraz założenie systemu monitoringu wgłębnego i powierzchniowego na 100 wybranych osuwiskach. Na podstawie materiałów z SOPO na terenie miasta wyróżniono osuwiska o różnym stopniu aktywności, a mianowicie: osuwiska ciągle aktywne, osuwiska okresowo aktywne, osuwiska nieaktywne oraz tereny zagrożone ruchami osuwiskowymi.

Według danych SOPO, na terenie gminy Jastrząb nie występują udokumentowane osuwiska.

4.6.2. ANALIZA SWOT

ZASOBY GEOLOGICZNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Rozpoznana budowa geologiczna gminy	- Możliwość podejmowania nielegalnej eksploatacji surowców w ramach prowadzenia inwestycji budowlanej - tereny wymagające rekultywacji
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Przemysłane korzystanie z zasobów geologicznych	- Rozwój mieszkalnictwa i intensywne zagospodarowanie terenów

4.6.3. ZAGROŻENIA

Eksploracja surowców narusza naturalne warunki przyrodnicze i wywołuje szereg zmian w środowisku naturalnym.

Kierunki działań

Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi powinno prowadzić do ochrony zasobów kopalin i wykorzystania środowiska geologicznego dla celów produkcyjnych. Wydobywanie kopalin winno odbywać się pod warunkiem posiadania programów ograniczających skalę i zakres naruszeń środowiska w otoczeniu.

Działalność edukacyjna w zakresie zrównoważonego wykorzystania i eksploatacji surowców naturalnych jest szczególnie istotna z punktu widzenia oszczędności zasobów naturalnych ziemi.

Adaptacja do zmian klimatu

Zmiany klimatu nie wpływają na zasoby złóż na terenie Gminy Jastrzęb.

4.7. GLEBY

4.7.1. STAN WYJŚCIOWY

Na terenie gminy Jastrzęb występują następujące typy i podtypy gleb:

A. Gleby bielcowe i pseudobielcowe. Gleby bielcowe właściwe w obrębie użytków rolnych na obszarze gminy nie występują. W użytkach rolnych gleby pseudobielcowe występują we wsiach Jastrzęb, Śmiłów, Orłów, Gąsawy Plebańskie, Wola Lipienicka, Nowy Dwór, Lipienice, Gąsawy Rządowe. Gleby te wykształciły się przeważnie z różnych piasków gliniastych zalegających na zwięzłym podłożu lub skale. Odczyn tych gleb jest lekko kwaśny lub kwaśny.

B. Gleby brunatne. Na terenie gminy występują gleby w podtypie brunatnym wylugowanym i kwaśnym we wszystkich obrębach. Wytworzone z piasków całkowitych i niecałkowitych zalegających na piaskach luźnych lub zwięzłym podłożu. Od gleb pseudobielcowych różnią się budową profilu glebowego (poziom brunatnienia) oraz niektórymi właściwościami. Odczyn tych gleb jest lekko kwaśny lub kwaśny.

C. Czarne ziemie zdegradowane. Występują we wsiach: Jastrzęb, Gąsawy Plebańskie, Kolonia Kuźnia, Lipienice. Wytworzone z piasków gliniastych lekkich niekiedy piasków gliniastych mocnych. Występują w gruntach ornych i sporadycznie w użytkach zielonych. Po siadają odczyn słabo kwaśny lub kwaśny.

D. Gleby hydromorficzne: Są to gleby, które wykształciły się w warunkach trwałego lub okresowo nadmiernego uwilgotnienia. W zależności od stopnia uwilgotnienia i charakteru wód na terenie gminy wytworzyły się następujące typy gleb:

a) gleby murszowo-torfowe występujące we wsiach: Jastrzęb, Śmiłów, Kuźnia, Wola Lipienicka, Gąsawy Rządowe, Lipienice. Są to gleby, w których masa torfowa uległa w powierzchniowej warstwie zmurszeniu (do około 30 cm),

b) gleby murszowo-mineralne, które wytworzyły się z płytkich zatorfień, gdzie torf zalegający na podłożu mineralnym uległ całkowitemu zmurszeniu. Występują we wsiach: Jastrzęb, Śmiłów, Orłów, Gąsawy Plebańskie,

c) gleby murszowate - gleby mineralne, które w poziomie próchnicznym zawierają znaczne ilości substancji organicznej. Występują we wsiach Nowy Dwór i Gąsawy Rządowe.

Najlepsze grunty mają sołectwa: Wola Lipienicka, Kuźnia, Kolonia Kuźnia natomiast najslabsze sołectwo Gąsawy Rządowe. Gleby klas III i IV zaliczane są do kompleksu pszenno-żytnio-ziemniaczanego.

Klasyfikacja bonitacyjna gleb

Gleby gminy charakteryzuje umiarkowana przydatność rolnicza z wyraźną przewagą gleb słabej jakości V–VI klasy bonitacyjnej oraz niewielką ilością gleb klas III i IV. Są to w znacznej części gleby kompleksu żytniego dobrego i żytniego słabego oraz żytniego bardzo dobrego (przenno-żytniowego), występujące w okolicach miejscowości: Wola Lipieniecka, Kuźnia, Kolonia Kuźnia.

Zakwaszenie gleb

Na terenie gminy Jastrzęb dominują gleby o odczynie kwaśnym (4,5 do 5,5 pH) i bardzo kwaśnym (poniżej pH 4,5), głównie w południowej części gminy (sołectwa Gąsawy Rządowe i Gąsawy Plebańskie). We wschodniej i północno-wschodniej części występują gleby lekko kwaśne (5,5 do 6,5 pH), wąski pas przy wschodniej granicy zajmują gleby o odczynie obojętnym.

Historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi

Na podstawie art. 101d ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (t.j. Dz.U. 2025 poz. 647 z późn. zm.), Starosta dokonuje identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządza wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

Przez historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi rozumie się zanieczyszczenie powierzchni ziemi, które zaistniało przed dniem 30 kwietnia 2007 r. lub wynika z działalności, która została zakończona przed dniem 30 kwietnia 2007 r., a także szkodę w środowisku w powierzchni ziemi w rozumieniu art. 6 pkt 11 lit. c ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2020 r., poz. 2187, ze zm.), która została spowodowana przez emisję lub zdarzenie, od którego upłynęło więcej niż 30 lat.

Starosta dokonuje identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządza wykaz takich potencjalnych zanieczyszczeń.

Na podstawie art. 101 e ust. 3 i 4 ustawy Prawo ochrony środowiska każdy, kto stwierdził potencjalne historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi, może ten fakt zgłosić właściwemu staroście.

Na podstawie informacji przekazanych przez starostę szydlowieckiego na terenie gminy Jastrzęb brak jest zlokalizowanych są obszarów historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi.

4.7.2. ANALIZA SWOT

GLEBY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Brak historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi	- Przewaga gleb kwaśnych o niskiej klasie bonitacyjnej
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb	- Zanieczyszczenia gleb związane z transportem - Degradacja gleb i utrata ich cennych walorów przyrodniczych

4.7.3. ZAGROŻENIA

Na stan gleb wpływają głównie czynniki pochodzenia antropogenicznego:

- Intensywne rolnictwo – stosowanie wysoko wydajnych maszyn, technik uprawy i hodowli, nadmierne wykorzystywanie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, co może prowadzić do degradacji chemicznej gleb (przeciążenie nadmierną ilością substancji chemicznych, w tym metalami ciężkimi, co prowadzi do zakwaszenia, zasolenia, alkalizacji, zmian jakościowych i ilościowych w próchnicy) oraz degradacji fizycznej gleb (utrata

określonej masy gleby, zmiany struktury gleby, nadmierne zagęszczenie i niekorzystne zmiany stosunków wodnych, erozja spowodowana niewłaściwym użytkowaniem gruntów),

- Komunikacja i transport samochodowy – przyczyniający się do zanieczyszczenia gleb położonych w bezpośrednim sąsiedztwie intensywnie użytkowanych szlaków komunikacyjnych (degradacja chemiczna).

Zagrożeniem dla gleb jest również proces przekształcania gruntów rolnych pod zabudowę w związku z rozbudową zabudowy mieszkaniowej.

Kierunki działań

Racjonalne wykorzystanie zasobów gleb, zwłaszcza w ujęciu długookresowym, powinno polegać na:

- zagospodarowaniu gleb w sposób, który odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom i klasie bonitacyjnej,
- lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji,
- rekultywacji obszarów zdegradowanych.

Adaptacja do zmian klimatu

W kontekście adaptacji do zmian klimatu ważną kwestią ograniczającą zmiany klimatyczne na terenie gminy jest realizacja działań mających na celu zwiększanie udziału powierzchni biologicznie czynnych.

4.8. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

4.8.1. STAN WYJŚCIOWY

Głównym aktem prawnym regulującym gospodarkę odpadami jest ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 ze zm.). Ustawa określa hierarchię sposobów postępowania z odpadami: zapobieganie powstawaniu odpadów, przygotowanie do ponownego użycia, recykling, odzysk i unieszkodliwianie odpadów.

Na terenie województwa mazowieckiego obowiązuje Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2030 przyjęty uchwałą nr 9/25 Sejmiku Województwa Mazowieckiego 25 lutego 2025 r. W PGO WM 2030 określone zostały najważniejsze elementy systemu gospodarki odpadami komunalnymi, w tym: cele i kierunki działań oraz wskazanie potrzeb inwestycyjnych województwa. Natomiast w „Planie inwestycyjnym dla województwa mazowieckiego” wskazano niezbędną do wybudowania infrastrukturę w zakresie odpadów komunalnych, szacunkowy koszt realizacji inwestycji wraz z podaniem źródła ich finansowania oraz harmonogram realizacji planowanych przedsięwzięć. Uwzględnione w uzgodnionym przez Ministra Klimatu i Środowiska Planie inwestycyjnym przedsięwzięcia mogą ubiegać się o dofinansowanie ze środków krajowych i Unii Europejskiej.

Składowiska odpadów

Składowiskiem odpadów nazywa się zlokalizowany i urządzony zgodnie z przepisami obiekt budowlany zorganizowany do deponowania odpadów o znanych właściwościach. Według art. 103 Ustawy o odpadach wyróżnia się następujące typy składowisk odpadów:

- 1) Składowisko odpadów niebezpiecznych;
- 2) Składowisko odpadów obojętnych;
- 3) Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Składowiska odpadów zostały stworzone z myślą, aby umieszczać na nich odpady, których nie da się unieszkodliwić w inny sposób bądź wykorzystać gospodarczo. Składowiska są bardzo szczególnym

miejszem, ze względu na to, że regulowane są poprzez ściśle określone przepisy. Ważne jest, aby nie utożsamiać ze sobą pojęć „składowiska odpadów” oraz „wysypiska śmieci”. Składowiska odpadów są legalne, natomiast wysypiska odpadów definiowane są jako nielegalne.

Na terenie gminy Jastrzęb jest składowisko odpadów, które zostało poddane procedurze rekultywacji.

Gospodarka odpadami na poziomie gminnym

Dane przedstawione w tabeli wskazują na zmienną ilość odpadów odbieranych z terenu gminy Jastrzęb w latach 2022–2024, przy jednoczesnej tendencji spadkowej udziału odpadów zmieszanych w ogólnym strumieniu odpadów.

Tabela 20. Masa odpadów zmieszanych i zebranych selektywnie u źródła w ramach systemu gminnego na terenie gminy Jastrzęb

Rok	2022	2023	2024
Masa odpadów zmieszanych odebranych na terenie gminy [Mg]	569,86	449,46	490,6900
Masa odpadów ogółem odebranych na terenie gminy [Mg]	1074,25	846,837	955,9390
Udział odpadów zmieszanych w strumieniu odpadów ogółem [%]	53,05	53,08	51,33

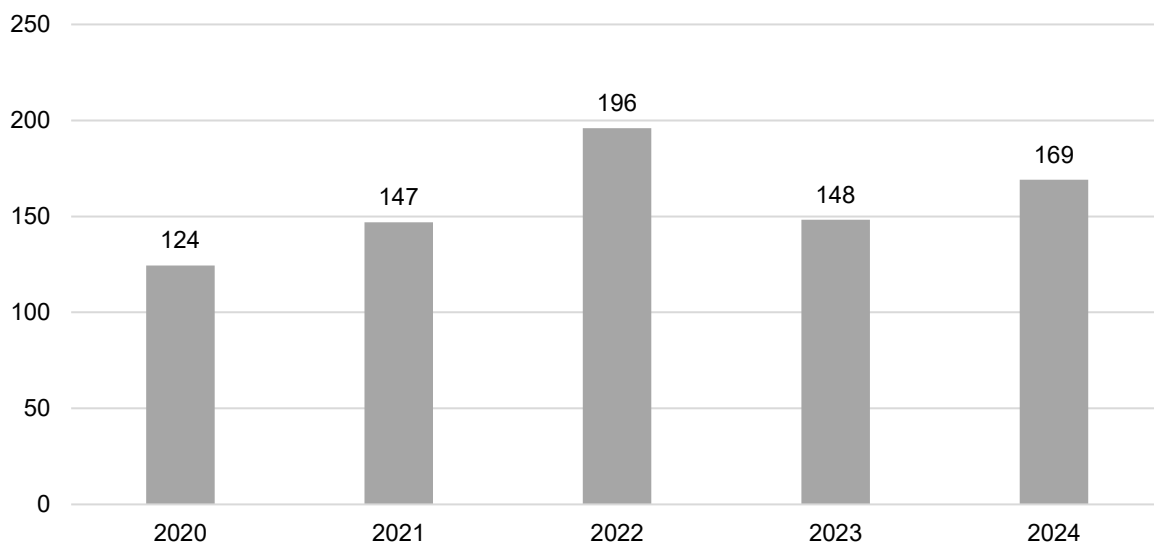
Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu.

W 2022 roku zebrano łącznie 1074,25 Mg odpadów, z czego 569,86 Mg stanowiły odpady zmieszane, co odpowiadało 53,05% całkowitej masy. W 2023 roku nastąpił spadek zarówno łącznej ilości odpadów (846,84 Mg), jak i odpadów zmieszanych (449,46 Mg), jednak udział procentowy odpadów zmieszanych pozostał niemal niezmieniony – 53,08%. W 2024 roku zaobserwowano ponowny wzrost ogólnej masy odebranych odpadów do 955,94 Mg oraz masy odpadów zmieszanych do 490,69 Mg. Mimo tego udział odpadów zmieszanych w całkowitym strumieniu odpadów zmniejszył się do 51,33%.

Tendencja ta wskazuje na stopniową poprawę efektywności selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na terenie gminy Jastrzęb.

W 2020 roku przeciętna ilość odpadów przypadająca na mieszkańca wynosiła 124 kg, natomiast w kolejnych latach obserwuje się wyraźny wzrost – do 147 kg w 2021 roku i 196 kg w 2022 roku, co

stanowi najwyższą wartość w analizowanym okresie. W latach 2023–2024 nastąpił ponowny spadek ilości wytwarzanych odpadów do odpowiednio 148 kg i 169 kg na mieszkańca.

Wykres 3. Masa odpadów wytworzonych przez jednego mieszkańca gminy Jastrzęb [kg]

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Dane te wskazują, że w gminie Jastrzęb w ostatnich latach utrzymuje się tendencja do wahań ilości odpadów wytwarzanych przez mieszkańców, jednak bez wyraźnego, długoterminowego trendu wzrostowego. Wysoki poziom z 2022 roku mógł wynikać z większej konsumpcji lub zmian w systemie ewidencjonowania odpadów, natomiast spadek w kolejnych latach może świadczyć o poprawie efektywności selektywnej zbiórki, wzroście świadomości ekologicznej lub ograniczeniu ilości wytwarzanych odpadów u źródła.

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

Na terenie Gminy Jastrzęb funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Znajduje się on przy ul. Zacisznej 17, 26-502 Jastrzęb.

W PSZOK-u można bezpłatnie przekazać m.in.:

- papier i tekturę,
- szkło,
- metal i tworzywa sztuczne,
- odpady wielomateriałowe,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- meble i odpady wielkogabarytowe,
- odpady zielone,
- odpady budowlane i rozbiórkowe,
- chemikalia,
- akumulatory i zużyte baterie,
- opony,
- przeterminowane leki,
- pozostałe odpady niebezpieczne (np. farby, kleje, aerozole, środki ochrony roślin, lampy fluorescencyjne)

Odpady problematyczne (np. chemikalia, farby) należy oznaczyć i umieścić w bezbarwnym (przezroczystym) worku.

Masa odpadów zebranych w PSZOK:

- 2022 r. - 58,2380 Mg
- 2023 r. - 97,0300 Mg
- 2024 r. - 103,8190 Mg

Osiągnięte poziomy recyklingu

Gminy są obowiązane osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej:

- 1) 20% wagowo - za rok 2021;
- 2) 25% wagowo - za rok 2022;
- 3) 35% wagowo - za rok 2023;
- 4) 45% wagowo - za rok 2024;
- 5) 55% wagowo - za rok 2025;
- 6) 56% wagowo - za rok 2026;
- 7) 57% wagowo - za rok 2027;
- 8) 58% wagowo - za rok 2028;
- 9) 59% wagowo - za rok 2029;
- 10) 60% wagowo - za rok 2030;
- 11) 61% wagowo - za rok 2031;
- 12) 62% wagowo - za rok 2032;
- 13) 63% wagowo - za rok 2033;
- 14) 64% wagowo - za rok 2034;
- 15) 65% wagowo - za rok 2035 i za każdy kolejny rok.

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia [%]

W nawiązaniu do art. 3b ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tj. Dz.U. 2024 poz. 399, ze zm.), gminy zobowiązane zostały do osiągnięcia poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej 45% wagowo – za rok 2024. W 2024 roku poziom ten na terenie gminy wyniósł 44,01%, a więc został niemal osiągnięty wymagany poziom.

Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania

W nawiązaniu do art. 3aa ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tj. Dz.U. 2024 poz. 399, ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 roku w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz. U. z 2017, poz. 2412), gminy zobowiązane zostały, aby ograniczyć masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania: do dnia 16 lipca 2020 roku do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania – w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. W 2024 roku poziom ten wyniósł 15,74%.

Wyroby azbestowe

Szczególnego rodzaju zagrożenie dla zdrowia mieszkańców i dla środowiska stanowią odpady zawierające azbest. Włókna azbestowe oddziałują szkodliwie m.in. na drogi oddechowe człowieka, powodując wiele schorzeń, w tym nowotwory. Ze względu na szkodliwe działanie, odpady zawierające azbest traktowane są jako odpady niebezpieczne, w związku z czym podlegać muszą specjalnym

procedurom, zapewniającym bezpieczne usuwanie, transport i utylizację. Wyeliminowanie zagrożenia azbestem wynika z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 (POKZA), który przyjęty został uchwałą Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r.

Zgodnie z obowiązującym POKZA, zadaniem własnym gminy jest zorganizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest poprzez sfinansowanie z budżetu przeznaczonego na realizację zadań ekologicznych usługi transportu i unieszkodliwienia tego rodzaju wyrobów.

Do zadań gmin należy również przyjmowanie od osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania oraz przekazywanie tej informacji do marszałka województwa za pośrednictwem Bazy Azbestowej. Baza Azbestowa jest darmowym i obowiązkowym narzędziem informatycznym dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Jest ona dostępna także dla wszystkich zainteresowanych tematyką bezpiecznego wycofywania z użytkowania wyrobów azbestowych. Baza jest prowadzona przez Ministerstwo Rozwoju i stanowi jedno z narzędzi monitorowania zadań wynikających z POKZA. Aktualne dane z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest są podstawą do ubiegania się o środki finansowe na usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Wykaz wyrobów azbestowych na terenie gminy przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 21. Wyroby azbestowe na terenie gminy Jastrzęb			
Gmina Jastrzęb	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne
Zinwentaryzowane [kg]	5 265 726	5 037 007	228 719
Unieszkodliwione[kg]	1 153 656	936 346	217 310
Pozostałe do unieszkodliwienia [kg]	4 112 070	4 100 661	11 409

Źródło: Baza azbestowa.

Masa usuniętego azbestu w ostatnich latach:

- 2021 r. - 125,700 Mg,
- 2022 r. - 112,500 Mg,
- 2023 r. - 104,940 Mg,
- 2024 r. – 84 Mg.

4.8.2. ANALIZA SWOT

GOSPODARKA ODPADAMI	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Systematyczne usuwanie wyrobów azbestowych -Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie powstawaniu odpadów	- Wzrastająca konsumpcja wśród mieszkańców gminy powodująca wzrost masy odpadów w przeliczeniu na jednego mieszkańca - Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców na temat prawidłowej segregacji odpadów pomimo prowadzonych akcji informacyjno-edukacyjnych

GOSPODARKA ODPADAMI	
	- Brak osiągnięcia wymaganych prawem poziomów recyklingu na przestrzeni lat
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Intensyfikacja działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie zwiększenia świadomości społeczeństwa na temat należytego gospodarowania odpadami - Możliwość pozyskania środków na potrzeby usuwania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych - Wdrażanie proekologicznych i efektywnych ekonomicznie metod zagospodarowania odpadów w oparciu o najlepsze dostępne techniki (BAT) - Zwiększenie kontroli prawidłowego przestrzegania przepisów dotyczących zagospodarowania odpadów - Promowanie działań mających na celu zapobieganie powstawaniu odpadów	- Wysokie poziomy wymagań wynikających z Dyrektywy odpadowej (odpady opakowaniowe, i wielkogabarytowe, remontowe) - Dynamiczne zmiany prawne powodujące konieczność ciągłego dostosowywania się instalacji zagospodarowania odpadów - Brak środków finansowych na planowane inwestycje

4.8.3. ZAGROŻENIA

Największym wyzwaniem dla gmin jest osiągnięcie odpowiednich poziomów odzysku surowców, zgodnie z zapisami w wojewódzkim planie gospodarki odpadami oraz wywiązywanie się z nałożonych na gminy obowiązków określonych w ustawie o odpadach i w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Problemem jest zwiększająca się ilość wytwarzanych odpadów komunalnych oraz rosnące koszty zagospodarowania odpadów. Gospodarowanie odpadami może w sposób istotny wpływać na środowisko przyrodnicze oraz zdrowie ludzi. Ograniczanie ich wytwarzania w dobie zwiększającej się produkcji i konsumpcji jest istotnym warunkiem zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko oraz jednym z zasadniczych wyzwań współczesnego świata. Ich unieszkodliwianie poprzez składowanie jest przejawem nieefektywnego gospodarowania zasobami, powodującym dodatkowo emisję zanieczyszczeń do atmosfery, gleby, wody, utratę powierzchni pod składowiska czy obniżenie estetycznych walorów krajobrazu. Dopiero powtórne wykorzystanie odpadów, odzyskanie lub poddanie ich recyklingowi sprawia, iż mogą one stać się potencjalnym zasobem, przyczyniając się w ten sposób do zmniejszenia zużycia surowców pierwotnych w celu wytworzenia produktów, a tym samym efektywniejszego gospodarowania zasobami.

Kierunki działań

Celem nadrzędnym polityki w zakresie gospodarowania odpadami jest zapobieganie powstawaniu odpadów, przy rozwiązywaniu problemu odpadów "u źródła", odzyskiwanie surowców i ponowne wykorzystanie odpadów oraz bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów niewykorzystanych. Wpływ na ograniczenie powstawania odpadów i prawidłową segregację będzie

ma edukacja ekologiczna, która powinna być realizowana już od najmłodszych lat w placówkach oświatowych.

Działania gminy powinny dążyć do gospodarki obiegu zamkniętego. Gospodarka w obiegu zamkniętym wyznacza standardy, które pozwalają zachować jak najdłużej wartość produktów, efektywnie wykorzystywać zasoby przy jednoczesnym ograniczeniu powstawania odpadów.

Model gospodarki o obiegu zamkniętym:
mniej surowców, mniej odpadów, mniej emisji

Rysunek 7. Model gospodarki o obiegu zamkniętym.

W gospodarce w obiegu zamkniętym materiały, które mogą zostać poddane recyklingowi, są ponownie wprowadzane do gospodarki jako nowy surowiec, co wpływa m.in. na zużycie surowców naturalnych, skrócenie drogi transportu i ślad węglowy konkretnego produktu. Istotną rolę w gospodarce obiegu zamkniętego stanowią PSZOK-i, w których zbierane są odpady do dalszego przetworzenia, a także rzeczy do dalszego użytkowania. Kolejnym elementem idei bezodpadowej jest propagowanie nietoksycznych cykli materiałowych i lepsza identyfikowalność potencjalnie niebezpiecznych chemikaliów w produktach, które ułatwiają recykling i zwiększają wykorzystanie surowców wtórnych.

Mapa drogowa transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym zwraca uwagę, m.in. na zrównoważoną konsumpcję, która polega na „zaspokajaniu podstawowych potrzeb człowieka przy jednoczesnym minimalizowaniu zużycia zasobów naturalnych oraz ograniczaniu powstawania odpadów i emisji”. Zwraca uwagę na podnoszenie świadomości konsumentów w tym zakresie poprzez edukację

w systemie formalnym i pozaformalnym oraz zapewnianie dostępności informacji w społeczeństwie w zakresie naprawy, ponownego użytkowania i części zamiennych. Mapa wskazuje, że w tej

transformacji gospodarczej ważne jest zaangażowanie podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej, na przykład spółdzielni socjalnych, stowarzyszeń, fundacji.

Zalecenia związane z gospodarką odpadami na terenie gminy:

- ustala się systematyczną poprawę skuteczności zbiórki odpadów i eliminowanie, z wykorzystaniem środków administracyjnych i edukacyjnych, nielegalnego wywozu i pozbywania się odpadów poza przygotowanymi do tego celu miejscami,
- ustala się sukcesywną rozbudowę systemu selektywnej zbiórki surowców wtórnych, z uwzględnieniem celów wyznaczonych w tym zakresie przez politykę państwa i regionalną oraz realiów rachunku ekonomicznego,
- ustala się unieszkodliwianie odpadów komunalnych w istniejącym składowisku odpadów, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Adaptacja do zmian klimatu

W kontekście zagadnienia horyzontalnego dotyczącego zmian klimatu, należy zwrócić uwagę przy organizowaniu obiektów gospodarki odpadami, takich jak PSZOK, place magazynowania odpadów, aby nie lokalizować ich na terenach zagrożonych powodzią, podtopieniami będącymi następstwami kumulacji zmian, będących efektem zmian klimatycznych.

4.9. ZASOBY PRZYRODNICZE

4.9.1. STAN WYJŚCIOWY

4.9.1.1. OBSZARY CHRONIONE

Na podstawie ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz.U. 2024 poz. 1478, ze zm.) formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gminy Jastrzęb występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Pomnik przyrody.

POMNIKI PRZYRODY

Jedną z form ochrony przyrody stanowią pomniki przyrody, które definiuje się jako pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie gminy zlokalizowany jest 1 pomnik przyrody w miejscowości Jastrzęb - Dąb szypułkowy - *Quercus robur* o obwodzie 267 cm.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU LASY PRZYSUSKO-SZYDŁOWIECKIE

Na terenie gminy Jastrząb obszar ten zajmuje powierzchnię ok. 403,6 ha (na południe od miejscowości Gąsawy Rządowe). Obszar powołany został dla ochrony terenów wyróżniających się krajobrazem o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełniących funkcję korytarzy ekologicznych. Obejmuje kompleks lasów Puszczy Rozwadowskiej i Świętokrzyskiej, z przewagą lasów mieszanych z jodłą, świerkiem, brzozą i bukiem oraz licznymi źródłiskami i małymi ciekami wodnymi. Charakterystyczne są mieszane starodrzewia z dużą ilością śródleśnych torfowisk. Na terenie OChK w granicach gminy Jastrząb (w bliskim sąsiedztwie Gąsaw Rządowych) znajdują się źródła rzeki Łzanki. Południowy kraniec gminy pokrywa się z ważnym krajowym korytarzem ekologicznym.

4.9.2. LASY

Lasy są szczególnie znaczącym elementem środowiska. Spełniają one wielorakie funkcje: środowiskotwórcze, krajobrazowe, ochronne, społeczne - przyczyniając się do zachowania równowagi ekologicznej w obrębie Gminy. W uszczegółowieniu funkcje lasu kształtują się następująco:

- retencjonowanie wody i łagodzenie ekstremalnych stanów przepływu wód powierzchniowych i gruntowych,
- przeciwdziałanie degradacji i erozji gleb oraz stepowienia krajobrazu,
- wiązanie dwutlenku węgla i gazów przemysłowych z powietrza, wody i gleby oraz neutralizacja ich negatywnego działania,
- korzystna modyfikacja warunków hydrologicznych i topoklimatycznych na terenach rolniczych,
- zachowanie zasobów genowych fauny i flory oraz przywracanie bioróżnorodności i naturalności krajobrazu,
- tworzenie możliwości wypoczynku oraz poprawy warunków życia dla ludności Gminy.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż powierzchnia lasów na terenie gminy Jastrząb wynosi 685,90 ha, co daje lesistość na poziomie 12,2%. Wskaźnik lesistości jest niższy od wartości dla powiatu jak i województwa mazowieckiego. Pod względem własności ponad 60% stanowią lasy prywatne.

Charakterystykę gospodarki leśnej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 22. Struktura gruntów leśnych na terenie Gminy Jastrząb (stan na 31.12.2024 r.)		
Formy własności	Jednostka	Wartość [ha]
Lasy ogółem	ha	685,90
Lasy publiczne ogółem:		234,90
Lasy publiczne Skarbu Państwa		227,71
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych		193,64
Lasy prywatne ogółem		451,00

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Największe skupiska lasów występują w sołectwach: Gąsawy Rządowe, Gąsawy Plebańskie, Kuźnia i Wola Lipieniecka. Zadrzewienia występują w postaci pojedynczych drzew i krzewów lub ich małych

skupisk. Zadrzewienia te przybierają formy: przywodne (wzdłuż istniejących cieków wodnych Śmiłówki, Szabasówki i obszaru źródeł Łżanki), przydrożne – ciągnące się wzdłuż dróg (trasy Szydłowiec–Wierzbica, Jastrząb–Gąsawy Rządowe, Lipienice–Kućnia i inne), śródpolne – głównie południowa część gminy na Obszarze Chronionego Krajobrazu, na południe od miejscowości Jastrząb, przyzagrodowe oraz skwery, zieleńce i cmentarze. W dolinach rzecznych, głównie wzdłuż rzeki Szabasówki i Śmiłówki oraz u źródeł Łżanki, występują zbiorowiska szuwarowo-torfowiskowe. Zbiorowiska te pełnią ważną rolę ekologiczną i hydrologiczną poprzez naturalną retencję wód gruntowych. Południowa część gminy należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu „Lasy przysusko-szydłowieckie”.

4.9.3. ANALIZA SWOT

ZASOBY PRZYRODNICZE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Wprowadzanie nasadzeń drzew i krzewów w gminach mające na celu wzrost różnorodności biologicznej	- Niski poziom lesistości
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Wzrost świadomości mieszkańców oraz rozwój edukacji ekologicznej - Budowa ścieżek dydaktycznych i uświadamianie mieszkańców na temat wartości terenów cennych przyrodniczo - Efektywne wykorzystanie funduszy ochrony środowiska na realizację zadań z zakresu ochrony bioróżnorodności - Gospodarka i ochrona lasów będących w zarządzie Nadleśnictwa oraz lasów prywatnych nadzorowanych przez Starostę - Tworzenie nowych form ochrony przyrody	- Wzrost synantropizacji flory i fauny, w tym gatunkami nierodzimyimi migrującymi z terenów zabudowanych - Zagrożenie pożarowe lasów w wyniku powtarzających się susz - Kierowanie się czynnikami ekonomicznymi w procesach decyzyjnych skutkujących zmniejszaniem się walorów przyrodniczych

4.9.4. ZAGROŻENIA

Fauna i flora na terenie gminy jest zagrożona przede wszystkim ze względu na dużą antropopresję. Do ważniejszych zagrożeń dla bytu fauny i flory należą:

- dewastacja poszczególnych komponentów środowiska przez intensywną gospodarkę rolną.,
- przyspieszony proces synantropizacji (przenikania zwierząt i roślin do środowiska zabudowanego i zmiany ich naturalnych przystosowań),
- wypalenia łąk i pól,
- rozbudowa gminy poprzez zwiększenie powierzchni zabudowanych, kosztem zmniejszenia powierzchni siedlisk roślin i zwierząt.

Największe oddziaływanie na środowisko przyrodnicze związane jest z działalnością człowieka. Osobny problem stanowi nielegalne pozyskiwanie drewna na opał, choinek i stoiszu oraz nielegalna zrywka wartościowych drzew na cele tartaczne (tarcica, okleiny). Drzewa są niekiedy niszczone poprzez nacinanie ich kory. Poważny problem stanowi także zaśmiecanie lasów przez okolicznych mieszkańców, powstawanie dzikich wysypisk śmieci i gruzu.

Układ siedlisk, struktura wiekowa i gatunkowa drzewostanów sprawia, że ich zagrożenie ze strony czynników biotycznych jest stosunkowo niewielkie. Czynnikiem mającym wpływ na zdrowotność lasu są opady, szczególnie w okresie wegetacyjnym, jako czynnik stymulujący wzrost i rozwój drzewostanów oraz szkodliwe działanie grzybów, owadów i ssaków. Okresy suche przyczyniają się do zamierania drzewostanów. W osłabionych fizjologicznie drzewostanach mogą rozwijać się grzyby patogeniczne, prowadzące do usychania drzew.

Zagrożenie pożarowe lasów uzależnione jest przede wszystkim od pory roku. Szczególnie duże występuje w okresie wczesnowiosennym przy małej wilgotności ściółki oraz w czasie dłuższych okresach posuchy. Poza tym zagrożenie dla obszarów leśnych stwarza bezpośrednie sąsiedztwo szlaków komunikacyjnych drogowych oraz penetracja terenów przez ludność. Zagrożenie rozprzestrzeniania się pożarów może spowodować straty w gospodarce leśno-uprawowej oraz zagrożenie dla ludności zamieszkałej w pobliżu.

Negatywnie na stan fauny i flory mogą także wpływać procesy przestrzenne przemian krajobrazu, w tym najbardziej rozpowszechniony - fragmentacja siedlisk. Fragmentacja polega na rozpadzie zwanego dotychczas obszaru (siedlisk, ekosystemów lub typów użytkowania gruntu) na mniejsze części (fragmenty). W jej efekcie zdecydowanie zwiększa się liczba płatów i długość granic krajobrazowych, zmniejsza natomiast zwartość krajobrazu. Fragmentacja jest jednym z najbardziej rozpowszechnionych procesów transformacji, prowadzącym do zmniejszania bioróżnorodności oraz przyspieszenia lokalnego zanikania roślin i zwierząt. Ze wzrostem fragmentacji ze względu na zanik siedlisk oraz bariery przestrzennej, zmniejsza się także rozproszenie zwierząt i ich migracje, co przyczynia się do redukcji gatunków, powodując zmniejszenie bioróżnorodności gatunkowej fauny.

Wszystkie podejmowane działania powinny dążyć do minimalizacji tych procesów. Ważne jest planowanie przestrzenne, rozwój obszarów biologicznie czynnych, łączące racje gospodarcze, potrzeby i możliwości z kwestiami ekologicznymi i możliwościami środowiska. Projektowane inwestycje i działania powinny być połączone z planowaniem sieci ekologicznych, tak by spełniały potrzebę utrzymania „łączności” siedlisk.

Kierunki zmian

Do kierunków działań planowanych do realizacji na najbliższe lata zaliczyć można m.in.

- zwiększanie poziomu lesistości, bieżąca pielęgnacja lasów,
- tworzenie nowych i pielęgnacja obszarów chronionych.

Konieczne jest również dostosowanie norm systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz wprowadzenie zmian w zarządzaniu obszarami objętymi ochroną. Działania do realizacji zaplanowane w ramach Polityki Ekologicznej Państwa (PEP) będą ukierunkowane przede wszystkim na zahamowanie spadku różnorodności biologicznej. Wsparcie uzyskają przedsięwzięcia związane z zachowaniem różnorodności biologicznej, rozwojem błękitno-zielonej infrastruktury oraz projekty dotyczące ochrony in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych.

Niezbędne jest całościowe ujmowanie w procedurze planowania przestrzennego gmin i dokumentach planistycznych problematyki ochrony przyrody, w tym gatunków chronionych.

W dalszym ciągu należy utrzymywać, ale też wzbogacić tereny o nowe obszary zieleni urządzonej, zwłaszcza wzdłuż ulic i dróg, a także poza granicami miejscowości.

Adaptacja do zmian klimatu

W odniesieniu do zmian klimatu głównymi kierunkami działań związanymi z zasobami przyrodniczymi są inwestycje związane z rozwojem zieleni w gminie, które obejmują utrzymanie w dobrym stanie i rozwój zieleni pod kątem obniżenia temperatury powietrza, zwiększenia wilgotności (co jest istotne w kontekście coraz częściej pojawiających się fal upałów), absorpcji zanieczyszczeń powietrza. Stworzenie systemu zieleni, dającego schronienie przed upałem, zapewniając zacienienie i lokalne obniżenie temperatury jest szczególnie ważne w obszarach o intensywnej zabudowie mieszkaniowej i usług społecznych.

Nie bez znaczenia będzie wpływ zmian klimatu na skład gatunkowy drzewostanów oraz ich kondycję. Osłabienie drzewostanów obserwowane jest na terenie całego kraju. Drzewa będą bardziej podatne na uszkodzenia powodowane wiatrem. Wskazane jest podjęcie dalszych działań na rzecz zrównoważonej gospodarki leśnej, zapewnienia dostatecznej ilości wody w lasach oraz ewentualnej przebudowy składu gatunkowego lasów.

4.10. ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI I NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

4.10.1. STAN WYJŚCIOWY

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie Prawo Ochrony Środowiska (t.j. Dz.U. 2025 poz. 647, ze zm.) mówiąc o:

- a) „poważnej awarii – rozumie się przez to zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem”.
- b) „poważnej awarii przemysłowej – rozumie się przez to poważną awarię w zakładzie”.

Jak wynika z definicji poważnej awarii, jej źródłami mogą być:

- procesy przemysłowe i magazynowanie substancji niebezpiecznych,
- transport materiałów niebezpiecznych.

Poważna awaria przemysłowa

Poważna awaria to zdarzenie, takie jak: emisja, pożar lub eksplozja, powstała w wyniku procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna bądź też więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do powstania zagrożenia zdrowia lub życia ludzi czy też środowiska.

Na obszarze gminy nie istnieją duże zakłady przemysłowe stanowiące w razie awarii wielkopowierzchniowe zagrożenie dla środowiska.

Transport materiałów niebezpiecznych

Do poważnych awarii może dojść również w trakcie transportu toksycznych środków (TPS), który odbywać się może drogą lub linią kolejową.

Transport substancji niebezpiecznych odbywać się może w cysternach kolejowych lub autocysternach oraz mniejszych opakowaniach takich jak balony, beczki przewożone samochodami.

Pozbywanie się substancji niebezpiecznych w sposób niezgodny z przepisami stanowi specyficzną grupę zagrożeń wymagającej w pierwszym rzędzie identyfikacji składu porzuconego odpadu, a dopiero potem podjęcie stosowanych działań unieszkodliwiających czy ratowniczych. Wiodącą rolę w sprawowaniu funkcji zapobiegawczo-ochronnych i ratowniczych pełni Państwowa Straż Pożarna, którą należy bezzwłocznie powiadomić w razie awarii.

Ważnym zagrożeniem na terenie Gminy jest również drogowy transport toksycznych środków przemysłowych i materiałów niebezpiecznych. Problem Nadzwyczajnych Zagrożeń Środowiska występuje okazjonalnie na wielu drogach kołowych w naszym kraju. Jest on często związany z nieprzestrzeganiem przez przewoźników przepisów bezpieczeństwa transportu materiałów niebezpiecznych.

Zagrożenia związane z awarią infrastruktury

Na terenie Gminy istnieje możliwość wystąpienia awarii energetycznej w następstwie oddziaływania czynników naturalnych jak m.in. silne (huraganowe) wiatry, nadmierne opady deszczu czy silne mrozy. Istnieje także ryzyko awarii w wyniku uszkodzenia infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Na terenie gminy największe jest prawdopodobieństwo wystąpienia huraganów. Możliwe jest wystąpienie suszy i upałów oraz intensywnych opadów śniegu. Do rzadkich zjawisk zalicza się bardzo silne mrozy. Największe skutki niosą z sobą intensywne opady śniegu i huragany. Mniejsze skutki występują w przypadku suszy i silnych mrozów.

Powódź (w tym zalania, zatopienia i katastrofalne zatopienia)

Powodzie mogą powodować niebezpieczeństwo dla życia mieszkańców oraz straty w infrastrukturze technicznej, komunalnej, dobrach kultury oraz rolnictwie.

Zagrożenie powodziowe na terenie gminy Jastrzęb zostało opisane w podrozdziale 4.4.4. – Zagrożenie powodziowe.

Pożary

Pożary stanowią jedno z najważniejszych zagrożeń występujących w Gminie.

Lasy na terenie gminy zaliczone są do obszarów leśnych o dużym zagrożeniu pożarowym – I kategoria zagrożenia pożarowego. Zasadniczy wpływ na stan rzeczy ma przede wszystkim znaczny udział sosny w drzewostanach, warunki klimatyczno-glebowe, niska przeciętna roczna ilość opadów w granicach 550 – 600 mm oraz dominujące gleby piaszczyste, które nie utrzymują długo wilgoci. Nie bez echa odbija się destrukcyjny wpływ byłej już kopalni odkrywkowej węgla brunatnego, KWB „Adamów” nie tylko na walory krajobrazowe terenu, ale co gorsze, na warunki glebowe, a przez to i na siedliska. Dodatkowo stan zdrowotny drzewostanów (I i II strefa uszkodzeń przemysłowych) oraz duże rozdrobnienie obszarów leśnych na szereg małych kompleksów przyczynia się do zagrożeń pożarowych.

Huraganowy wiatr/trąba powietrzna

W skutek progresywnego charakteru zmian klimatycznych i coraz częściej występujących anomalii pogodowych, mogą na terenie gminy występować zagrożenia meteorologiczne w postaci silnych huraganowych wiatrów, połączonych z dużymi opadami deszczu, powodującymi lokalne podtopienia.

Zjawisko silnych wiatrów i huraganów może wystąpić na terenie całej gminy. Podstawą zapewnienia bezpieczeństwa ludzi żyjących w obszarze zagrożenia huraganami jest system wczesnego ostrzegania, zorganizowany przez służbę meteorologiczną. Analiza dostępnych informacji pozwala na ogłaszanie alarmu o zagrożeniu na co najmniej dobę przed huraganem, dając tym samym czas na zabezpieczenie domów i ewakuację z zagrożonego terenu.

Mróz i opady śniegu

W przypadku wystąpienia zagrożenia związanego z intensywnymi opadami śniegu może dojść do wielu zagrożeń, na przykład zaleganie grubej warstwy śniegu (zwłaszcza przy utrzymujących się niskich temperaturach) stanowić może przesłankę do powstania powodzi - przy nagłym jego topnieniu następuje gwałtowne wezbranie stanu wody - przede wszystkim w rejonach, które w okresie prognozowania trudno jest dokładnie zlokalizować. Poważne niebezpieczeństwo stanowić może zalegająca warstwa śniegu na dachach obiektów wieloprzestrzennych, doprowadzając do ich zawalenia się, co w konsekwencji może narazić zdrowie lub życie ludzi. Szczególnie dotyczy budynków o powierzchni zabudowy przekraczającej 2 000 m² oraz innych obiektów budowlanych o powierzchni dachu przekraczającej 1 000 m². Zgodnie z Ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane właściciel lub zarządca obiektu budowlanego ma obowiązek zapewnić, dochowując należytej staranności, bezpieczne użytkowanie obiektu w razie wystąpienia czynników zewnętrznych oddziałujących na obiekt, związanych z działaniem człowieka lub sił natury.

Susza i upał

Upał, gdy temperatura powietrza przy powierzchni ziemi przekracza $+30^{\circ}\text{C}$, niszczy nawierzchnie dróg i ulic, torów kolejowych oraz linii energetycznych, może być przyczyną utraty życia lub zdrowia, może powodować nadmierne obciążenie służby zdrowia, wynikające ze zwiększonej liczby potrzebujących pomocy. Wystąpienie suszy i upału nie wykazuje wyraźnego zróżnicowania przestrzennego, a okres ich pojawienia pokrywa się z wystąpieniem dni gorących i bardzo gorących.

4.10.2. ANALIZA SWOT

ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Doposażanie OSP w wyspecjalizowany sprzęt ratowniczy - Funkcjonowanie systemu zarządzania kryzysowego na szczeblu gminnym, powiatowym, wojewódzkim i krajowym	- Zwiększone natężenie ruchu na drogach oraz wzrost zapotrzebowania na transport paliw i materiałów niebezpiecznych
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Właściwe postawy zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia poważnej awarii dzięki odpowiednim akcjom informacyjno – edukacyjnym - Modernizacja systemu ratowniczo - interwencyjnego na poziomie gminnym, powiatowym, wojewódzkim i krajowym - Zwiększona świadomość społeczeństwa odnośnie potencjalnych zagrożeń i sposobów ochrony przed nimi	- Wzrost natężenia ruchu pojazdów, w tym pojazdów przewożących materiały niebezpieczne - Zmiany klimatu i związane z tym nieprzewidziane zjawiska pogodowe typu wichury, ulewne deszcze, itp. - Brak wystarczających środków finansowych na potrzeby systemu ratowniczo - interwencyjnego w obliczu nowych zagrożeń wynikających ze zmian klimatu

6. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA**6.1. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE****6.1.1. CELE, KIERUNKI ZADANIA INTERWENCJI**

Dla obszarów wymagających interwencji wyznaczono cele, kierunki oraz zadania, które służyć mają poprawie stanu środowiska, co przedstawiono w poniższej tabeli. Oprócz tego wyznaczono zadania, które służyć mają ochronie i zachowaniu obecnego stanu pozostałych komponentów środowiska. Do każdego zadania przypisano jednostkę odpowiedzialną za wykonanie zadania, zaproponowano wskaźnik monitorowania oraz przypisano możliwe ryzyka, jakie wiążą się z realizacją danego zadania.

Zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska polityka ochrony środowiska wyrażona jest w niniejszym dokumencie poprzez cele, kierunki interwencji i zadania określone dla każdego z następujących obszarów interwencji:

- I. Ochrona klimatu i jakości powietrza
- II. Klimat akustyczny
- III. Pola elektromagnetyczne
- IV. Gospodarowanie wodami
- V. Gospodarka wodno-ściekowa
- VI. Zasoby geologiczne
- VII. Gleby
- VIII. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
- IX. Zasoby przyrodnicze
- X. Zagrożenie poważnymi awariami i nadzwyczajne zagrożenia środowiska

W dalszej części rozdziału w zbiorczej tabeli została przedstawiona hierarchia celów, kierunków interwencji i zadań planowanych do realizacji, w ramach każdego z wymienionych wyżej obszarów interwencji. Do każdego celu przypisane są charakterystyczne wskaźniki, które umożliwią monitorowanie jego realizacji i stwierdzenie, czy cel został osiągnięty. Jako wartość bazową przyjęto generalnie dane wg stanu na koniec 2024 r., chyba że były dostępne jedynie dane z wcześniejszych lat lub aktualniejsze dane z lat późniejszych (co każdorazowo wskazano w przypisach dolnych). Kierunki interwencji nawiązują do słabych stron i zagrożeń zidentyfikowanych w ramach diagnozy stanu środowiska.

Zadania planowane do realizacji dzielą się na zadania własne (W), za których realizację odpowiadają władze gminy oraz zadania monitorowane (M), za których realizację odpowiedzialny jest inny podmiot, działający na tym terenie. W przypadku niektórych zadań wskazano na istniejące istotne ryzyka, które mogą utrudnić lub uniemożliwić ich realizację.

W kolejnych tabelach przedstawione zostały harmonogramy wdrażania zaplanowanych zadań własnych oraz zadań monitorowanych, w tym m.in.: lata realizacji, koszty (dokładne lub szacunkowe), źródła finansowania, występowanie zadania w innych dokumentach strategicznych lub finansowych, szczegółowe informacje charakteryzujące dane zadanie, w tym zakres planowanych robót (jeśli informacje takie były dostępne).

Tabela 23. Cele, kierunki działań i zadania dla gminy Jastrzęb

L p.	Obszar interwencji	Cel długookresowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa				
GŁÓWNE OBSZARY INTERWENCJI									
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy	Liczba gminnych budynków poddanych termomodernizacji [szt.] Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu	2	W miarę potrzeb	Poprawa jakości powietrza na terenie gminy Jastrzęb	Termomodernizacja i modernizacja budynków użyteczności publicznej (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji - Nieotrzymanie dofinansowania ze środków zewnętrznych
							Wymiana kotłów w budynkach użyteczności publicznej (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji - Nieotrzymanie dofinansowania ze środków zewnętrznych
			Liczba zamontowanych instalacji OZE na budynkach gminnych) [szt.] Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu	11 ²	W miarę potrzeb		Montaż OZE na budynkach użyteczności publicznej oraz gruntach gminnych (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji - Nieotrzymanie dofinansowania ze środków zewnętrznych
			Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych [szt.] Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu	3	>3		Działania edukacyjne z zakresu ochrony powietrza (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak zainteresowania mieszkańców

² Publiczna Szkoła Podstawowa w Jastrzębiu, Publiczna Szkoła Podstawowa w Woli Lipienieckiej Małej, Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowym Dworze, Publiczna Szkoła Podstawowa w Gąsawach Rządowych, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Jastrzębiu, Ochotnicza Straż Pożarna w Jastrzębiu, Ochotnicza Straż Pożarna w Gąsawach Rządowych, Ochotnicza Straż Pożarna w Woli Lipienieckiej Małej, Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Dworze, Świetlica Wiejska w Lipienicach Górnych, Urząd Miejski w Jastrzębiu

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

L p.	Obszar interwencji	Cel długookresowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa				
			Liczba przeprowadzonych kontroli [szt.] Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu	35	35		Kontrola gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w paleniskach domowych (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak prowadzonych kontroli
			Liczba złożonych wniosków w ramach programu Czyste Powietrze [szt.] Źródło: WFOŚiGW w Warszawie	36	Zgodnie z zainteresowaniem mieszkańców		Wspieranie wykorzystania niskoemisyjności źródeł ciepła w gospodarstwach domowych (M)	Właściciele i zarządcy	- Brak realizacji inwestycji
							Termomodernizacja budynków (w tym okien, drzwi, pokryć dachowych, ocieplenia) (M)	Właściciele i zarządcy	- Brak realizacji inwestycji
			-	-	-		Promowanie wykorzystania biomasy jako lokalnego źródła energii o dużym potencjale (W)	Gmina Jastrzęb, inne podmioty	- Brak realizacji inwestycji
			-	-	-		Wspieranie budowy biogazowni rolniczych (W)	Gmina Jastrzęb, inne podmioty	- Brak realizacji inwestycji

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

L p.	Obszar interwencji	Cel długookresowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa				
			-	-	-		Stworzenie systemu wsparcia inicjatyw instalacji systemów solarnych (W)	Gmina Jastrzęb	-
			Liczba wymienionych oprav Źródło: Gmina Jastrzęb	0	>0		Modernizacja oświetlenia ulicznego (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji
			Liczba opracowanych dokumentów Źródło: Gmina Jastrzęb	0	1		Opracowanie Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Jastrzęb (W)	Gmina Jastrzęb	-
			Liczba wydanych decyzji administracyjnych regulujących poziomy emisji i odgraniczających te poziomy Źródło: Starostwo Powiatowe w Szydłowcu	1	W miarę potrzeb		Wydawanie decyzji administracyjnych regulujących poziomy emisji i odgraniczających te poziomy (M)	Starosta Szydłowiecki, Marszałek Województwa Mazowieckiego	-
			Długość zmodernizowanych dróg [mb] Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu	9,92	W miarę potrzeb i dostępnych środków finansowych	Ograniczenie emisji komunikacyjnej oraz rozwój elektromobilności	Modernizacja dróg gminnych (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak środków finansowych
							Bieżące utrzymanie nawierzchni dróg gminnych (W)	Gmina Jastrzęb	-

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

L p.	Obszar interwencji	Cel długookresowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa				
							Budowa oraz przebudowa dróg gminnych w miejscowościach: -Gąsawy Plebańskie (Bukownica) -Gąsawy Rządowe (Kurkoć), Śmiłów	Gmina Jastrzęb	- Brak środków finansowych
							Bieżące utrzymanie nawierzchni dróg gminnych (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak środków finansowych
			Długość ścieżek rowerowych na terenie gminy [km] Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu	0	>0		Tworzenie systemu ścieżek rowerowych (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak środków finansowych na realizację inwestycji
2.	Zagrożenia hałasem	Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców gminy	Liczba rozpisanych przetargów na modernizację/przebudowę dróg, które uwzględniają takie zapisy			Podniesienie komfortu życia mieszkańców gminy poprzez eliminację zagrożeń hałasem	Tworzenie zabezpieczeń przed oddziaływaniem hałasu komunikacyjnego poprzez wprowadzanie odpowiednich zapisów w SIWZ uwzględniające m.in. montowanie dźwiękoszczelnych okien, budowę cichej nawierzchni i montaż ekranów akustycznych (W)	Gmina Jastrzęb, zarządcy dróg	- Brak wprowadzania odpowiednich zapisów w SIWZ

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

L p.	Obszar interwencji	Cel długookresowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa				
3	Pola elektromagnetyczne	Kontrola niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska na terenie gminy	Liczba przeprowadzonych kontroli [szt.]	0	W miarę potrzeb		Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej (M)	WIOŚ w Warszawie	- Brak prowadzenia kontroli
			Źródło: WIOŚ w Warszawie				Pomiar i ocena stanu akustycznego środowiska (M)	GIOŚ	- Brak prowadzenia kontroli
			Liczba wykonanych pomiarów	0	1	Podniesienie komfortu życia mieszkańców gminy poprzez eliminację zagrożeń promieniowaniem elektromagnetycznym			
			Źródło: GIOŚ				Edukacja społeczeństwa na temat oddziaływania PEM (W, M)	organizacje pozarządowe, placów edukacyjne	- Brak prowadzonych działań - Brak zainteresowania mieszkańców
			Liczba działań edukacyjnych	0	1		Pomiary promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy (M)	GIOŚ	- Brak prowadzenia kontroli
			Źródło: Placówki edukacyjne z terenu gminy				Przyjmowanie zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne (M)	Starosta Szydłowski	-
			Liczba wykonanych pomiarów na terenie gminy	1	1		Uwzględnienie zapisów dotyczących ochrony przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym w miejscowych	Gmina Jastrzęb	- Przedłużająca się procedura wprowadzania zmian do przepisów prawa miejscowego
			Źródło: GIOŚ						
			Liczba przyjętych zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne	W miarę potrzeb	W miarę potrzeb				
			Źródło: Starostwo Powiatowe w Szydłowcu						
			Liczba odpowiednich zapisów w mpzp	1	W miarę potrzeb				
			Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu						

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

L p.	Obszar interwencji	Cel długookresowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa				
							planach zagospodarowania przestrzennego gminy (W)		
4	Gospodarowanie wodami	Zrównoważone gospodarowanie wodami powierzchniowymi i podziemnymi umożliwiające zaspokojenie potrzeb wodnych gminy przy utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Liczba przeprowadzonych kontroli jakości wód na terenie gminy Źródło: GIOŚ	0	W miarę potrzeb	Dobry stan wód powierzchniowych i podziemnych	Prowadzenie stałego lokalnego i regionalnego monitoringu wód (M)	GIOŚ	- Brak prowadzenia monitoringu - Zanieczyszczenia ze strony mieszkańców i przedsiębiorców
			Liczba przeprowadzonych działań Źródło: Wody Polskie	1	W miarę potrzeb		Realizacja działań o charakterze bieżącym w przypadku wystąpienia suszy np. czasowe ograniczenia poboru wody, wprowadzania ścieków do wód lub ziemi, czasowe zakazy wykorzystania wody z sieci wodociągowej do celów innych niż socjalno-bytowe (M)	Wody Polskie	- Brak realizacji działań
			-	-	-		Utrzymanie, modernizacja i budowa małych zbiorników wodnych mających charakter retencyjny, stosowanie zabiegów	Gmina Jastrzęb, inne podmioty	- Brak realizacji inwestycji

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

L p.	Obszar interwencji	Cel długookresowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa				
							agromelioracyjnych (W)		
			-	-	-		Podjęmowanie inicjatywy przebudowy sieci melioracyjnej i miejscowej renaturyzacji odcinków rzek i dolin rzecznych (W)	Gmina Jastrzęb, inne podmioty	- Brak realizacji inwestycji
			Liczba przeprowadzonych działań Źródło: Wody Polskie	1	W miarę potrzeb		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi (M)	WIOŚ, Wody Polskie	- Brak realizacji działań
			Liczba akcji promocyjnych Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu	1	2		Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjno-promocyjne (akcje, kampanie skierowane do wszystkich grup społecznych) (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak zainteresowania ze strony mieszkańców
			Liczba zrealizowanych działań z zakresu zwiększenia retencji wód	0	>0		Realizacja działań z zakresu budowy infrastruktury gromadzenia lub zatrzymania wody	Gmina Jastrzęb, inne podmioty	- Brak realizacji inwestycji

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

L p.	Obszar interwencji	Cel długookresowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa				
			Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu				deszczowej (m.in. oczka wodne, ogrody deszczowe) (W)		
5	Gospodarka wodno - ściekowa	Podniesienie komfortu życia mieszkańców gminy poprzez stworzenie nowoczesnej infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową	Liczba zbiorników bezodpływowych [szt.]	1469	1469	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z gospodarką wodno – ściekową	Prowadzenie rejestru zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontrola umów na opróżnianie i stanu technicznego szamb (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji
			Źródło: GUS				Opracowanie programu uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej na terenie gminy (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji
			Procent zwodociągowania gminy [%]	97	99		Budowa sieci kanalizacyjnej (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji
			Procent skanalizowania gminy [%]				Budowa gminnej oczyszczalni ścieków (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji
							Budowa sieci wodociągowej (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji
							Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

L p.	Obszar interwencji	Cel długookresowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa				
6	Zasoby geologiczne	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż	Odpowiednie zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego			Efektywne wykorzystywanie eksploatowanych złóż oraz ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych	Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących ochrony naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi (W)	Gmina Jastrzęb	- Przedłużająca się procedura wprowadzania zmian do przepisów prawa miejscowego
7	Gleby	Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych	Powierzchnia terenów zrewitalizowanych [ha]		W miarę potrzeb	Ochrona gleb przed degradacją i dewastacją	Rewitalizacja terenów zdegradowanych (W)	Gmina Jastrzęb, przedsiębiorcy	- Brak realizacji inwestycji
			Źródło: Urząd Gminy Jastrzęb, przedsiębiorcy						
			Powierzchnia badanych gruntów [ha]	-	-		Monitoring gleb użytkowych rolniczo (M)	OSCHR	- Brak prowadzonych badań
			Źródło: OSCHR						
8	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalne gospodarowanie odpadami	Osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych [%]	44,01	60	Prawidłowe prowadzenie gospodarki odpadami	Zwiększenie poziomu recyklingu - przygotowanie do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz innych niż niebezpieczne	Gmina Jastrzęb	- Brak możliwości technicznych do realizacji zadania - Ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania
			Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu						

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

L p.	Obszar interwencji	Cel długookresowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa				
			Liczba usuniętych dzikich wysypisk śmieci [szt.] Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu	2	W miarę potrzeb		Usuwanie nielegalnych wysypisk śmieci (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji
			Liczba zrealizowanych działań edukacyjnych [szt.] Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu	0	1		Promowanie budowy przydomowych kompostowników (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak chęci zaangażowania mieszkańców
			Liczba działań edukacyjnych z zakresu gospodarki odpadami [szt.] Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu	1	2		Organizowanie kampanii i akcji edukacyjno – informacyjnych dotyczących prawidłowego funkcjonowania gospodarki odpadami, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji
			Osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych [%] Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu	44,01	60		Uszczelnianie gminnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi – weryfikacja mieszkańców uchylających się od obowiązku złożenia deklaracji i	Gmina Jastrzęb	- Brak możliwości technicznych do realizacji zadania - Ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

L p.	Obszar interwencji	Cel długookresowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa				
							wnoszenia opłat (W)		przekazywanych do składowania
							Utrzymanie punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) (W)	Gmina Jastrzęb	-
			Masa usuniętych wyrobów azbestowych [Mg] Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu	84,00	W miarę otrzymanych dotacji	Realizacja Programu Usuwania Azbestu	Systematyczne usuwanie wyrobów zawierających azbest (W)	Gmina Jastrzęb, mieszkańcy, inne jednostki	- Nieotrzymanie dofinansowania ze środków zewnętrznych - Małe zainteresowanie mieszkańców - Niespełnienie założeń Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032
9	Zasoby przyrodnicze	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona przyrody	Powierzchnia obiektów i obszarów prawnie chronionych [ha] Źródło: GUS	353,35	>353,35	Ochrona zieleni, zasobów leśnych oraz obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych	Bieżąca pielęgnacja zasobów przyrodniczych wraz z ochroną obszarów i obiektów prawnie chronionych (W)	Gmina Jastrzęb, RDOŚ	- Dewastacja ze strony mieszkańców i turystów
			Powierzchnia terenów zielonych [ha] Źródło: GUS	24,70	> 24,70		Wykonywanie nasadzeń zastępczych drzew z gatunków rodzimych na podstawie decyzji wydawanych przez	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

L p.	Obszar interwencji	Cel długookresowy	Wskaźnik		Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa							
								Starostę Powiatu (W)		
								Rewitalizacja terenu miejskiego w Jastrzębiu (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji
								Usuwanie roślinności inwazyjnej (W,M)	Gmina Jastrzęb, inne podmioty	- Brak realizacji inwestycji
								Prowadzenie nasadzeń drzew ozdobnych na terenie działek stanowiących własność gminy (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak realizacji inwestycji
			Liczba form ochrony przyrody		2	>2		Tworzenie nowych obszarów chronionych (W)	Gmina Jastrzęb, RDOŚ	- Brak działań w tym zakresie
			Źródło: GUS							
			Liczba uproszczonych planów urządzania lasu uwzględniających lasy z terenu gminy		2	W miarę potrzeb		Sporządzanie uproszczonych planów urządzania lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (M)	Starosta Szydłowski	- Brak sporządzonych uproszczonych planów urządzania lasu
			Źródło: Powiat Szydłowiecki							
			Poziom lesistości gminy [%]		12,2	>12,2	Zwiększanie powierzchni obszarów chronionych i leśnych	Zwiększanie lesistości – realizacji Programu Zwiększania Lesistości Powiatu	Właściciele lasu	- Brak działań związanych ze zwiększaniem lesistości
			Źródło: GUS							

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

L p.	Obszar interwencji	Cel długookresowy	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa	Wartość bazowa 2024 r.	Wartość docelowa				
10	Zagrożenia poważnymi awariami	Minimalizacja potencjalnych negatywnych skutków awarii					Szydłowieckiego (M)		
							Zalesianie obszarów nieużytków (W, M)	Gmina Jastrzęb, właściciele terenów	- Brak działań związanych ze zwiększaniem lesistości
			Odpowiednie zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego				Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów przeznaczonych pod zalesianie (słabe gleby V, VI klasy oraz wieloletnie odłogi) (W)	Gmina Jastrzęb	- Przedłużająca się procedura wprowadzania zmian do przepisów prawa miejscowego
			Liczba doposażonych jednostek OSP Źródło: Urząd Miejski w Jastrzębiu	2	W miarę potrzeb		Doposażenie Jednostek Ochotniczych Straży Pożarnej w nowoczesny sprzęt (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak działań w tym zakresie
			Odpowiednie zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego			Zapobieganie skutkom poważnych awarii i zagrożeniom naturalnym	Ograniczenie budownictwa obiektów użyteczności publicznej i zbiorowego zamieszkania wzdłuż szlaków, którymi prowadzony jest transport materiałów niebezpiecznych poprzez odpowiednie zapisy w mpzp (W)	Gmina Jastrzęb	- Brak działań w tym zakresie

6.1.2. HARMONOGRAM RZECZOWO - FINANSOWY

W poniższej tabeli przedstawiono harmonogram rzeczowo-finansowy zadań własnych gminy oraz zadań monitorowanych, opracowany w celu usystematyzowania działań na rzecz ochrony środowiska na terenie gminy. Pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji gminy. Natomiast pod zadaniami monitorowanymi należy rozumieć pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków samorządów gminnych, instytucji i przedsiębiorstw, osób fizycznych oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wyższego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom centralnym.

Tabela 24. Harmonogram realizacji zadań własnych

Tabela 24. Harmonogram realizacji zadań własnych									
Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (zł)					Źródła finansowania
				2025	2026	2027	2028	Razem	
1	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Zadania własne							
		Termomodernizacja i modernizacja budynków użyteczności publicznej	Gmina Jastrzęb					7 000 000	środki własne, inne środki
		Wymiana kotłów w budynkach użyteczności publicznej	Gmina Jastrzęb					500 000	środki własne, inne środki
		Modernizacja oświetlenia ulicznego	Gmina Jastrzęb					50 000	środki własne, inne środki
		Montaż OZE na budynkach użyteczności publicznej oraz gruntach gminnych	Gmina Jastrzęb					1 000 000	środki własne, inne środki
		Stworzenie systemu wsparcia inicjatyw instalacji systemów solarnych	Gmina Jastrzęb					500 000	środki własne, inne środki
		Wspieranie budowy biogazowni rolniczych	Gmina Jastrzęb, inne podmioty					100 000	środki własne, inne środki

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (zł)					Źródła finansowania
				2025	2026	2027	2028	Razem	
		Promowanie wykorzystania biomasy jako lokalnego źródła energii o dużym potencjale	Gmina Jastrzęb					100 000	środki własne, inne środki
		Kontrola gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w paleniskach domowych	Gmina Jastrzęb					W ramach zadań własnych	środki własne, inne środki
		Opracowanie Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Jastrzęb	Gmina Jastrzęb					20 000	środki własne, inne środki
		Modernizacja dróg gminnych	Gmina Jastrzęb					1 000 000	środki własne, inne środki
		Bieżące utrzymanie nawierzchni dróg gminnych	Gmina Jastrzęb					250 000	Środki własne, środki zewnętrzne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (zł)					Źródła finansowania
				2025	2026	2027	2028	Razem	
		Budowa oraz przebudowa dróg gminnych w miejscowościach: -Gąsawy Plebańskie (Bukownica) -Gąsawy Rządowe (Kurkoć), Śmiłów	Gmina Jastrzęb					7 000 000	Środki własne, środki zewnętrzne
		Tworzenie systemu ścieżek rowerowych	Gmina Jastrzęb					800 000	środki własne, inne środki
2	Zagrożenia hałasem	Zadania własne							
		Tworzenie zabezpieczeń przed oddziaływaniem hałasu komunikacyjnego poprzez wprowadzanie odpowiednich zapisów w SIWZ uwzględniające m.in. montowanie dźwiękoszczelnych okien, budowę cichej nawierzchni i montaż ekranów akustycznych	Gmina Jastrzęb, zarządcy dróg					Brak kosztów dodatkowych	-
3	Pola elektromagnetyczne	Zadania własne							

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (zł)					Źródła finansowania
				2025	2026	2027	2028	Razem	
		Uwzględnienie zapisów dotyczących ochrony przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy	Gmina Jastrzęb					Brak kosztów dodatkowych, w ramach prac nad pzp	-
4	Gospodarowanie wodami	Zadania własne							
		Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjno-promocyjne (akcje, kampanie skierowane do wszystkich grup społecznych)	Gmina Jastrzęb					50 000	środki własne, inne środki
		Utrzymanie, modernizacja i budowa małych zbiorników wodnych mających charakter retencyjny, stosowanie zabiegów agromelioracyjnych	Gmina Jastrzęb, inne podmioty					30 000	Środki własne, środki zewnętrzne
		Podjęcie inicjatywy przebudowy sieci meriolacyjnej i miejscowej renaturyzacji	Gmina Jastrzęb, inne podmioty					30 000	Środki własne, środki zewnętrzne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (zł)					Źródła finansowania
				2025	2026	2027	2028	Razem	
		odcinków rzek i dolin rzecznych							
		Realizacja działań z zakresu budowy infrastruktury gromadzenia lub zatrzymania wody deszczowej (m.in. oczka wodne, ogrody deszczowe)	Gmina Jastrzęb, inne podmioty					-	środki własne, inne środki
5	Gospodarka wodno-ściekowa	Zadania własne							
		Prowadzenie rejestru zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontrola umów na opróżnianie i stanu technicznego szamb	Gmina Jastrzęb					W ramach zadań własnych	-
		Opracowanie programu uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej na terenie gminy	Gmina Jastrzęb					15 000	-
		Budowa sieci kanalizacyjnej	Gmina Jastrzęb					22 000 000	środki własne, inne środki
		Budowa gminnej oczyszczalni ścieków	Gmina Jastrzęb					5 000 000	środki własne, inne środki

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (zł)					Źródła finansowania
				2025	2026	2027	2028	Razem	
		Budowa sieci wodociągowej	Gmina Jastrzęb					100 000	środki własne, inne środki
		Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej	Gmina Jastrzęb					200 000	środki własne, inne środki
6	Zasoby geologiczne	Zadania własne							
		Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących ochrony naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi	Gmina Jastrzęb					Brak kosztów dodatkowych, w ramach prac nad pzp i innymi dokumentami	-
7	Gleby	Zadania własne							
		Rewitalizacja terenów zdegradowanych	Gmina Jastrzęb					W miarę Dostępnych środków finansowych	środki własne
8	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Zadania własne							
		Utrzymanie punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK)	Gmina Jastrzęb					400 000	środki własne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (zł)					Źródła finansowania
				2025	2026	2027	2028	Razem	
		Systematyczne usuwanie wyrobów zawierających azbest	Gmina Jastrzęb, mieszkańcy, inne jednostki					230 000	Środki własne i inne, WFOŚiGW
		Usuwanie nielegalnych wysypisk śmieci	Gmina Jastrzęb					40 000	środki własne, inne środki
		Organizowanie kampanii i akcji edukacyjno – informacyjnych dotyczących prawidłowego funkcjonowania gospodarki odpadami, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Jastrzęb					40 000	środki własne, inne środki
		Promowanie budowy przydomowych kompostowników	Gmina Jastrzęb					W miarę potrzeb	środki własne, inne środki
		Uszczelnianie gminnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi – weryfikacja mieszkańców uchylających się	Gmina Jastrzęb					W miarę potrzeb	Środki własne i inne, WFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (zł)					Źródła finansowania
				2025	2026	2027	2028	Razem	
		od obowiązku złożenia deklaracji i wnoszenia opłat							
		Zwiększenie poziomu recyklingu - przygotowanie do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz innych niż niebezpieczne	Gmina Jastrzęb					W miarę możliwości	środki własne, inne środki
9	Zasoby przyrodnicze	Zadania własne							
		Bieżąca pielęgnacja zasobów przyrodniczych wraz z ochroną obszarów i obiektów prawnie chronionych	Gmina Jastrzęb, RDOŚ					10 000	środki własne, inne środki
		Rewitalizacja terenu miejskiego w Jastrzębiu	Gmina Jastrzęb					1 948 800	środki własne, inne środki
		Prowadzenie nasadzeń drzew ozdobnych na terenie działek stanowiących własność gminy	Gmina Jastrzęb					20 000	środki własne
		Uwzględnienie w Planach Zagospodarowania Przestrzennego	Gmina Jastrzęb					Brak kosztów dodatkowych, w ramach prac nad pzp	-

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrząb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (zł)					Źródła finansowania
				2025	2026	2027	2028	Razem	
		obszarów przeznaczonych pod zalesianie (słabe gleby V i VI klasy oraz wieloletnie odłogi)							
		Usuwanie roślinności inwazyjnej	Gmina Jastrząb, inne podmioty					W miarę potrzeb i dostępnych środków finansowych	środki własne, inne środki
		Tworzenie nowych obszarów chronionych	Gmina Jastrząb, RDOŚ					W miarę potrzeb i dostępnych środków finansowych	środki własne, inne środki
10	Zagrożenia poważnymi awariami	Zadania własne							
		Ograniczenie budownictwa obiektów użyteczności publicznej i zbiorowego zamieszkania wzdłuż szlaków, którymi prowadzony jest transport materiałów niebezpiecznych poprzez odpowiednie zapisy w mpzp	Gmina Jastrząb					W miarę potrzeb i dostępnych środków finansowych	Środki własne, inne środki
		Doposażenie Jednostek Ochotniczych Straży Pożarnej w nowoczesny sprzęt	Gmina Jastrząb					1 650 000	Środki własne, inne środki

Tabela 25. Harmonogram działań monitorowanych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączające)	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
1	Ochrona klimatu i jakość powietrza	Wspieranie wykorzystania niskoemisyjności źródeł ciepła w gospodarstwach domowych	Właściciele i zarządcy	-	Zgodnie z budżetem jednostek realizujących	-
		Termomodernizacja budynków (w tym okien, drzwi, pokryć dachowych, ocieplenia)	Właściciele i zarządcy	-	Zgodnie z budżetem jednostek realizujących	-
		Wydawanie decyzji administracyjnych regulujących poziomy emisji i ograniczających te poziomy	Starosta Powiatu Szydłowieckiego, Marszałek Województwa Mazowieckiego	-	-	Zadanie wynikające z przepisów prawa
2	Zagrożenie hałasem	Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej	WIOŚ w Warszawie	-	Środki własne jednostki realizującej	-
		Pomiar i ocena stanu akustycznego środowiska	GIOŚ	-	Własne środki finansowania	-
3	Pola elektromagnetyczne	Prowadzenie ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne	Starosta Powiatu Szydłowieckiego	-	Środki własne jednostki realizującej, fundusze unijne,	-

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrząb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączające)	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
					Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kredyty bankowe	
		Edukacja społeczeństwa na temat oddziaływania PEM	organizacje pozarządowe, placów edukacyjne	-	Środki własne jednostki realizującej	-
		Pomiary promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy	GIOŚ	-	Brak kosztów dodatkowych	-
		Przyjmowanie zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne	Starosta Powiatu Szydłowieckiego	-	Środki własne jednostek realizujących	-
4	Gospodarowanie wodami	Realizacja działań o charakterze bieżącym w przypadku wystąpienia suszy np. czasowe ograniczenia poboru wody, wprowadzania ścieków do wód lub ziemi, czasowe zakazy wykorzystania wody z sieci wodociągowej do celów innych niż socjalno-bytowe	Wody Polskie	-	Środki własne jednostki realizującej	-

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrząb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączające)	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
		Prowadzenie stałego lokalnego i regionalnego monitoringu wód	GIOŚ		Środki własne jednostki realizującej	
		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ, Wody Polskie	-	Środki własne jednostki realizującej	-
6	Zasoby geologiczne	Udzielanie koncesji geologicznych	Starosta Powiatu Szydłowieckiego, Marszałek Województwa Mazowieckiego	-	Środki własne jednostki realizującej	-
7	Gleby	Monitoring gleb użytkowych rolniczo	OSCHR	-	Środki własne jednostki realizującej	-
9	Zasoby przyrodnicze	Sporządzanie uproszczonych planów urządzania lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu	Starosta Powiatu Szydłowieckiego	-	Budżet powiatu, GDLP	-
		Zwiększanie lesistości – realizacji Programu Zwiększania Lesistości Powiatu Szydłowieckiego	Właściciele lasu	-	Środki ARiMR	-

7. SYSTEM REALIZACJI AKTUALIZACJI PROGRAMU AKTUALIZACJI OCHRONY ŚRODOWISKA

7.1. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032 zostaje przyjęty do realizacji na podstawie uchwały Rady Miejskiej. Efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym programem wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami (organizacjami) zaangażowanymi w zagadnienia ochrony środowiska.

Zarządzanie Programem należy do obowiązków Burmistrza, który jest również częściowo odpowiedzialny za wykonanie poszczególnych zadań. Nadzór oraz koordynację nad wdrażaniem zaplanowanych zadań służących ochronie środowiska oraz ocenę stanu ich realizacji pełni osoba zajmująca Stanowisko ds. ochrony środowiska.

Na realizację POŚ składają się elementy:

- wdrażanie – czyli realizacja działań zawartych w POŚ, a przez to osiągnięcie zamierzonych celów,
- ewaluacja – częścią której jest monitoring opisany w kolejnym podrozdziale, a także sprawozdawczość, czyli opracowywanie co 2 lata raportów z realizacji programu ochrony środowiska. Raporty ukazują także dotychczasową efektywność prac w powiązaniu z nakładami finansowymi i faktycznymi efektami środowiskowymi (wskaźniki środowiskowe),
- aktualizacja – w tym opracowanie dokumentu Programu na kolejny okres programowania w oparciu o pozyskane doświadczenia i wnioski z przeprowadzonej ewaluacji.

7.2. MONITORING I KONTROLA REALIZACJI AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Monitoring dostarcza informacji, w oparciu o które ocenić można, czy stan środowiska ulega polepszeniu czy pogorszeniu, a także jest podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej. Rozróżniamy dwa rodzaje monitoringu:

- monitoring jakości środowiska,
- monitoring polityki środowiskowej.

Obydwa rodzaje monitoringu są ze sobą ściśle powiązane. Monitoring jakości środowiska jest wykorzystywany w definiowaniu polityki ochrony środowiska. W okresie wdrażania niniejszego programu, monitoring także będzie wykorzystywany dla uaktualnienia polityki ochrony środowiska. Celem monitoringu jest zwiększenie efektywności polityki środowiskowej poprzez zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych dotyczących jakości środowiska i zachodzących w nim zmian. Informacja o stanie środowiska jest niezbędna do ustanawiania priorytetów ochrony środowiska, do monitorowania, egzekwowania i przestrzegania przepisów ochrony środowiska, do integrowania polityki. Powinien służyć zarówno podejmującym decyzje, jak i społeczeństwu, sektorowi prywatnemu, pozarządowym organizacjom ekologicznym i wszystkim zainteresowanym grupom.

W poniższej tabeli przedstawiono harmonogram wdrażania, monitorowania i aktualizacji programu ochrony środowiska dla gminy Jastrzęb.

Tabela 26. Harmonogram wdrażania, monitorowania i aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jastrzęb na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

	Monitoring realizacji Programu					
	2025	2026	2027	2028	2029	ltd.
Monitoring stanu środowiska	X	X	X	X	X	X
Monitoring polityki środowiskowej						
Mierniki efektywności Programu			X		X	
Ocena realizacji planu operacyjnego			X		X	
Raporty z realizacji Programu			X		X	
Ocena realizacji celów i kierunków działań					X	
Aktualizacja Programu ochrony środowiska					X	

Zgodnie z art. 18 ustawy Prawo ochrony środowiska raporty z realizacji Programu będą wykonywane w cyklu dwuletnim i przedstawiane Radzie Miejskiej. Po prezentacji Raportów przekazywane zostaną one do Starostwa Powiatowego w Szydłowcu.

Biorąc pod uwagę dostępność danych i informacji niezbędnych do opracowania raportów, zaleca się przystępowanie do opracowania kolejnych edycji dokumentów w następujących okresach:

- I półrocze 2027 r. – raport z wykonania Programu za lata 2025-2026,
- I półrocze 2029 r. – raport z wykonania Programu za lata 2027-2028,
- 2029 r. – aktualizacja Programu Ochrony Środowiska.

Proponowana koncepcja monitoringu wdrażania niniejszego Programu i zaproponowanej w nim polityki środowiskowej zakłada określenie mierzalnych wskaźników dla ujętych w dokumencie kierunków interwencji. Dla każdego wskaźnika określone zostanie zależnie od obszaru interwencji jego wartość w roku bazowym oraz źródło danych o wskaźniku.

Tabela 27. Zestaw wskaźników monitoringu realizacji założeń Programu Ochrony Środowiska

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość bazowa 2024 r.	Oczekiwany trend	Wartość docelowa 2030 r.
I. Ochrona klimatu i jakości powietrza					
1	Stężenie średnioroczne B(a)P w powietrzu	Klasa A-C	A	Brak zmian	A
II. Klimat akustyczny					
2	Długość zmodernizowanych dróg	mb	9,92	↑	>9,92

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość bazowa 2024 r.	Oczekiwany trend	Wartość docelowa 2030 r.
III. Pola elektromagnetyczne					
3	Poziom natężenia PEM mierzony na terenie gminy	V/m	<0,3	Brak zmian	<0,3
IV. Gospodarowanie wodami					
4	Zużycie wody na jednego mieszkańca	m ³	47,5	↓	<47,5
5	Liczba inwestycji adaptujących przestrzeń publiczną do zmian klimatu	liczba inwestycji	-	↑	-
6	Stan JCWP występujących w granicach gminy	Stan JCWP	Zły	↑	Umiarkowany/ Dobry
7	Klasa jakości wód podziemnych w ppk. zlokalizowanych na terenie gminy (bądź najbliższej gminy)	Klasa jakości	III	↑	II/I
V. Obszar interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa					
8	Stopień zwodociągowania gminy	%	97	↑	99
9	Stopień skanalizowania gminy	%	0	↑	>0
VII. Obszar interwencji: Gleby					
10	Powierzchnia terenów poddanych remediacji/rekultywacji	ha	-	↑	-
VIII. Obszar interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów					
11	Osiągnięte w danym roku limity przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	%	62,65	↑	>62,65
12	Ilość usuniętych w ciągu roku wyrobów zawierających azbest z terenu gminy	Mg	84,00	↑	W miarę potrzeb
IX. Obszar interwencji: Zasoby przyrodnicze					

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość bazowa 2024 r.	Oczekiwany trend	Wartość docelowa 2030 r.
13	Liczba pomników przyrody	szt.	1	↑	>1
14	Powierzchnia obszarów przyrodniczych prawnie chronionych	ha	353,35	↑	>353,35
15	Lesistość gminy	%	12,2	↑	>12,2
X. Obszar interwencji: Zagrożenie poważnymi awariami i nadzwyczajne zagrożenia środowiska					
16	Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii	liczba zdarzeń	0	-	0

7.3. INTERESARIUSZE POŚ

Program będzie wdrażany przy udziale wielu partnerów, wśród których należy wymienić:

- poszczególne jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego,
- zakłady przemysłowe i podmioty gospodarcze,
- instytucje kontrolujące,
- organizacje pozarządowe,
- rolników,
- nauczycieli,
- mieszkańców
- innych.

Wszystkie jednostki będą musiały ze sobą współpracować poprzez stałą wymianę informacji i wiedzy. Jednocześnie każdy z partnerów powinien być informowany o postępach we wdrażaniu Programu. W celu usprawnienia tych działań zaleca się opracować szczegółowy harmonogram spotkań partnerów uczestniczących we wdrażaniu Programu. Bardzo ważna jest również współpraca z sąsiednimi gminami i miastami, bowiem zagrożenia dla środowiska mają pochodzenie lokalne, ale mogą one oddziaływać także na znacznie większych obszarach. Stąd też wynika potrzeba rozwiązań tych problemów w oparciu o współpracę międzygminną, np. w zakresie gospodarki odpadami. Współpraca taka, oprócz pozytywnych efektów dla środowiska może przynieść także korzyści ekonomiczne.

Aktywność społeczna wspierana jest również poprzez niezależną prasę ekologiczną, różnorodne wydawnictwa, programy telewizyjne, akcje edukacyjne i promocyjne oraz internet. Duże znaczenie dla ekspansji obywatelskiej aktywności ma nowe ustawodawstwo stwarzając powszechny dostęp do informacji o środowisku i procedury udziału społeczeństwa w zarządzaniu środowiskiem (ustawa prawo ochrony środowiska oraz ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko).

7.4. PRZEGLĄD ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA ZAŁOŻEŃ POŚ

7.4.1. ŚRODKI ZAGRANICZNE, W TYM UNIJNE

Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027

Największy udział środków zewnętrznych na działania związane z ochroną środowiska pochodzi z Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych Unii Europejskiej.

Priorytety programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 to ochrona klimatu, ochrona zdrowia, gospodarka i społeczeństwo oraz cyfryzacja. Wynikają one zarówno z programowych dokumentów unijnych, jak i wiążą się ściśle z przyjętą strategią rozwoju regionu do 2030 roku.

Fundusze norweskie i Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Jednym z możliwych źródeł finansowania zadań związanych z ochroną środowiska (w tym ochroną powietrza) są mechanizmy finansowe EOG. Są one formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Norwegię i Liechtenstein nowym członkom UE, tj. kilkunastu państwom Europy Środkowej i Południowej oraz krajom bałtyckim.

Fundusze te są związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem naszego kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

W zamian za udzielaną pomoc finansową, państwa-darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego UE, mimo że nie są jej członkami. Głównym celem Funduszy norweskich i Funduszy EOG jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami-darczyńcami a państwem-beneficjentem.

Programy w ramach III edycji Funduszy norweskich i EOG będą wdrażane do 2024 r.

Program Horyzont Europa

Początkiem 2021 r. uruchomiony został nowy program, zastępujący dotychczasowy Horyzont 2020. Główne cele Horyzontu Europa na lata 2021-2027 to przede wszystkim: przeciwdziałanie zmianom klimatu (35% celu budżetowego), pomoc w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju, zwiększenie unijnej konkurencyjności i wzrostu gospodarczego.

W kontekście ochrony środowiska oraz Programu istotne mogą być projekty realizowane w ramach filaru II Globalne wyzwania i europejska konkurencyjność przemysłowa, które podejmowane będą w klastrach: klimat, energetyka i mobilność żywność, biogospodarka, zasoby naturalne, rolnictwo i środowisko.

Program LIFE

Program LIFE to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska i klimatu. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, jak również identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska. Beneficjentem Programu LIFE może być każdy podmiot (jednostki, podmioty, instytucje publiczne lub prywatne) zarejestrowany na terenie państwa należącego do UE.

7.4.2. ŚRODKI NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Podstawą do przyjmowania i rozpatrywania wniosków o dofinansowanie są programy priorytetowe, które określają zasady udzielania wsparcia oraz kryteria wyboru przedsięwzięć. Listę priorytetowych programów NFOŚiGW zatwierdza corocznie Rada Nadzorcza NFOŚiGW.

Program Czyste Powietrze

Celem programu jest ograniczenie emisji szkodliwych substancji, które powstają na skutek ogrzewania gospodarstw jednorodzinnych, w których stosowane są nieefektywne źródła ciepła oraz niskiej jakości paliwa. Program oferuje dofinansowanie do wymiany starych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy oraz przeprowadzenie towarzyszących temu prac termomodernizacyjnych budynku.

Program obejmuje lata 2018-2029.

Wnioski przyjmowane są w wojewódzkich funduszach ochrony środowiska i gospodarki wodnej, jak również w gminach, które podpisały porozumienie z WFOŚiGW.

Program Czyste Powietrze jest corocznie dostosowywany do wymogów beneficjentów i celów Programu, przez co procedury są ujednolicane i upraszczane w kierunku polepszenia dostępu do środków finansowych.

Szczegółowe informacje dotyczące zasad udzielania dotacji: <https://czystepowietrze.gov.pl/czyste-powietrze/>.

Mój Prąd

Celem programu Mój Prąd jest zwiększenie produkcji energii elektrycznej z mikroinstalacji fotowoltaicznych na terenie Polski. Dofinansowaniu podlegają przedsięwzięcia polegające na zakupie i montażu mikroinstalacji fotowoltaicznych o zainstalowanej mocy elektrycznej od 2 kW do 10 kW, służących na potrzeby istniejących budynków mieszkalnych. Nie podlegają dofinansowaniu projekty polegające na zwiększeniu mocy już istniejącej instalacji fotowoltaicznej.

Program dedykowany jest osobom fizycznym wytwarzającym energię elektryczną na własne potrzeby, które mają zawartą umowę kompleksową regulującą kwestie związane z wprowadzeniem do sieci energii elektrycznej wytworzonej w mikroinstalacji. Kwota alokacji dla bezzwrotnych form dofinansowania wynosi do 1 000 000 zł.

Szczegółowe informacje dotyczące zasad udzielania dotacji: <https://mojprad.gov.pl/>

Energia Plus

Program ten dotyczy przedsiębiorstw, między innymi elektrociepłowni, obejmuje bardzo szeroką gamę inwestycji, począwszy od ograniczenia zużycia paliw, wykorzystania OZE, zastosowania nowych technologii po rozbudowę sieci ciepłowniczej. Dofinansowanie oferowane jest w formie pożyczki. Budżet programu wynosi dla zwrotnych oraz bezzwrotnych form dofinansowania do 4 000 000 zł:

- dla bezzwrotnych form dofinansowania – do 50 000 zł;
- dla zwrotnych form dofinansowania – do 3 950 000 zł.

Środki będą wydatkowane do 2025 roku.

Szczegółowe informacje dotyczące zasad udzielania dotacji: <https://www.gov.pl/web/nfosi/gw/energia-plus-2021>

7.4.3. ŚRODKI WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Podstawowym zadaniem wojewódzkich funduszy jest finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju.

Corocznie umieszczana jest lista przedsięwzięć priorytetowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie przewidzianych do dofinansowania.

Szczegółowe informacje dotyczące zasad udzielania dotacji: <https://wfosi.gw.pl/>

SPIS TABEL

TABELA 1. ZESTAWIENIE STREF W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM W 2024 ROKU	17
TABELA 2. KLASYFIKACJA STREF ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA	18
TABELA 3. WYNIKOWE KLASY DLA STREFY MAZOWIECKIEJ DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ, UZYSKANE W OCENIE ROCZNEJ ZA 2024 R. DOKONANEJ Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW USTANOWIONYCH W CELU OCHRONY ZDROWIA.....	19
TABELA 4. DZIAŁANIA NAPRAWCZE W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA DLA GMINY JASTRZĄB (ZGODNIE Z POP WOJ. MAZOWIECKIEGO)	20
TABELA 5. DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU WYRAŻONE WSKAŹNIKAMI LAEQD ORAZ LAEQN, KTÓRE MAJĄ ZASTOSOWANIA DO USTALANIA I KONTROLI WARUNKÓW KORZYSTANIA Z ŚRODOWISKA DLA JEDNEJ DOBY.	24
TABELA 6. DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU WYRAŻONE WSKAŹNIKAMI LAEQD ORAZ LAEQN, KTÓRE MAJĄ ZASTOSOWANIA DO PROWADZENIA DŁUGOOKRESOWEJ POLITYKI W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM.	25
TABELA 7. WYKAZ STACJI BAZOWYCH TELEFONII KOMÓRKOWEJ NA TERENIE GMINY JASTRZĄB	27
TABELA 8. WYNIKI POMIARÓW PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO NA TERENIE GMINY JASTRZĄB	28
TABELA 9. WYZNACZONE CELE ŚRODOWISKOWE DLA JCWP RZECZNYCH NA TERENIE GMINY JASTRZĄB	30
TABELA 10. WYNIKI MONITORINGU JCWP NA TERENIE GMINY JASTRZĄB W LATACH 2019- 2024	34
TABELA 11. CHARAKTERYSTYKA GŁÓWNYCH ZBIORNIKÓW WÓD PODZIEMNYCH, W ZASIĘGU KTÓRYCH POŁOŻONA JEST GMINA JASTRZĄB	34
TABELA 12. OCENA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH NA TERENIE GMINY JASTRZĄB W OSTATNICH LATACH (2022 R.)	35
TABELA 13. CELE ŚRODOWISKOWE DLA JCWPD NA TERENIE GMINY JASTRZĄB	35
TABELA 14. CHARAKTERYSTYKA SIECI WODOCIĄGOWEJ NA TERENIE GMINY JASTRZĄB	40
TABELA 15. AWARYJNOŚĆ SIECI WODOCIĄGOWEJ NA TERENIE GMINY JASTRZĄB	40
TABELA 16. LICZBA ZBIORNIKÓW BEZODPŁYWOWYCH I PRZYDOMOWYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW NA TERENIE GMINY JASTRZĄB W LATACH 2021-2024	41
TABELA 17. ZŁOŻA KOPALIN NA GMINY JASTRZĄB WRAZ ZE STANEM ZAGOSPODAROWANIA	45
TABELA 18. MASA ODPADÓW ZMIESZANYCH I ZEBRANYCH SELEKTYWNIE U ŹRÓDŁA W RAMACH SYSTEMU GMINNEGO NA TERENIE GMINY JASTRZĄB.....	51
TABELA 19. WYROBY AZBESTOWE NA TERENIE GMINY JASTRZĄB	54
TABELA 20. STRUKTURA GRUNTÓW LEŚNYCH NA TERENIE GMINY JASTRZĄB (STAN NA 31.12.2024 R.)	58
TABELA 21. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA DLA GMINY JASTRZĄB	65

TABELA 22. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH	79
TABELA 23. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ MONITOROWANYCH	88
TABELA 24. HARMONOGRAM WDRAŻANIA, MONITOROWANIA I AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY JASTRZĄB NA LATA 2025-2028 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2032	92
TABELA 25. ZESTAW WSKAŹNIKÓW MONITORINGU REALIZACJI ZAŁOŻEŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	92

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 2. STAN I POTENCJAŁ EKOLOGICZNY W JEDNOLITYCH CZĘŚCIACH WÓD RZECZNYCH I ZBIORNIKOWYCH W LATACH 2019-2024	31
RYSUNEK 3. STAN CHEMICZNY W JEDNOLITYCH CZĘŚCIACH WÓD RZECZNYCH I ZBIORNIKOWYCH W LATACH 2019-2024	32
RYSUNEK 4. OCENA STANU WÓD W JEDNOLITYCH CZĘŚCIACH WÓD RZECZNYCH I ZBIORNIKOWYCH W LATACH 2019-2024	33
RYSUNEK 7. MAPA KLAS ZAGROŻENIA SUSZĄ ROLNICZĄ NA TERENACH ROLNYCH I LEŚNYCH.....	36
RYSUNEK 8. MAPA KLAS ZAGROŻENIA SUSZĄ HYDROLOGICZNĄ.....	37
RYSUNEK 9. MAPA KLAS ZAGROŻENIA SUSZĄ HYDROGEOLOGICZNĄ.....	38
RYSUNEK 10. MODEL GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM.....	56

SPIS WYKRESÓW

WYKRES 1. ZUŻYCIE WODY W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH OGÓŁEM NA 1 MIESZKAŃCA [M ³].....	41
WYKRES 2. MASA ODPADÓW WYTWORZONYCH PRZEZ JEDNEGO MIESZKAŃCA GMINY JASTRZĄB [KG]	52